

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΚΘ'

ΑΘΗΝΑΙ, ΦΙΛΟΘΕΗΣ 19

1—15 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1952

ΑΡΙΘ. 8—9

ΤΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Μητροπολίτου Σάμου Ειρηναίου, 'Η θεία 'Απολύτρωσις.— 'Η Α' Οίκουμην. Σύνοδος ('Εγκύκλιος Οίκουμην. Θρόνου).— Μητροπολίτου Κασανδρείας Καλλινίκου, 'Ο εκκλησι. ιστορικός Φιλόστος Βαφειδης και 'αί μεταρρυθμίσεις τής 'Ορθοδ. 'Εκκλησίας.— 'Αμίλλια Σ. 'Αλιβιζάτου, Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου 'Αθηνῶν, 'Η ἐκπροσώπησις τοῦ Βατικανοῦ εἰς τὴν 'Ελλάδα.— 'Ἐπισκόπου Νύσσης Γερμανοῦ, 'Ἄγιοι ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Καίσαρος.— Ε. Γ. Μ. Τὰ προανακρούσματα τῆς ἀναστασίμου ἕμυολογίας.— Σ. 'Αγουρίδου, 'Ἐντυπώσεις και κρίσεις διακεκριμένων ξένων διὰ τὴν ἐν 'Ελλάδι θρησκευτικὴν και ἐκκλησι. κατάστασιν.— Αἰδ. 'Ἐρρίκου Σεργιέλιμπεργκ, 'Η 'Εκκλησία τῆς Σουηδίας.— Πρωτοπρ. Νικ. Παπαδοπούλου, 'Ἐκ τῆς ἱστορίας τῆς Μορφῆς 'Εσφιγμένου.— Σοφ. Χαδαβερόδουλου, 'Η 'Ελληνική Πεντάτευχος τῶν Καραϊτῶν Κων/πόλεως.— Γερασ. Γ. Κονιδάρη, Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου 'Αθηνῶν, Μέγας 'Εκκλησι. Χάρις τῆς 'Ελλάδος.— Παρατηρήσεων Στήλη: Πέτρος και Μάλχος. 'Ο εἰς τις νεανίσκος τοῦ Μάρκου. 'Ἐπὶ τῶν λεπτομερειῶν. 'Ο Σταυρός. 'Η 'Ανάστασις. Προκλητικὴ ἀσέβεια. Πάνδημος ἀποχή. 'Η καλὴ πίστις. 'Η σημασία τῆς 'Ελληνικῆς γλώσσης.— Χρονικά.— Πνευματικὴ κίνησις (ε.)— Κριτικὰ σημειώματα.— Βιβλιογραφία.— 'Αλληλογραφία.

Η ΘΕΙΑ ΑΠΟΛΥΤΡΩΣΙΣ

«Τῇ γὰρ ματαιότητι ἡ Κτίσις ὑπετάγη, οὐχ ἕκοδσα ἀλλὰ διὰ τὸν ὑποτάξαντα ἐπ' ἐλπίδι ὅτι και αὐτὴ ἡ Κτίσις ἐλευθερωθήσεται ἀπὸ τῆς δουλείας τῆς φθορᾶς εἰς τὴν ἐλευθερίαν τῆς δόξης τῶν τέκνων τοῦ Θεοῦ».

(Ρωμ. 8, 20)

Ἡ ζωὴ και ἡ δημιουργία δὲν παρέμεινεν ἀρμονική και ὠραία ὡς ἐξῆλθεν ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ Δημιουργοῦ. Ἡ ἐκ τοῦ μηδενός, ἐκ τοῦ σκότους ἐπὶ τῆς ἀδύσσου, ὅπου ἐνεκλείετο τὸ δυνάμει τῆς ἐμφανίσεως τοῦ κόσμου και τῆς ζωῆς και ὁπόθεν ἡ ἀγάπη τῆς ζωαρχεικῆς Ἁγίας Τριάδος ἐξήγαγεν εἰς φῶς τὸν κόσμον και τὸν ἄνθρωπον, ἀφῆκεν ἐντὸς τῆς συνειδήσεως τοῦ τελευταίου τὴν δυνατότητα τῆς ἐξ ἐλευθέρας διαθέσεως κατεργασίας τοῦ ἀγαθοῦ. Ἡ πνοὴ τοῦ Θεοῦ, διὰ τῆς ὅποιας ἀπετυπώθη ἐντὸς τῶν πνευματικῶν δημιουργημάτων και τοῦ ἀνθρώπου τὸ κατ' εἰκόνα και ὁμοίωσιν τοῦ Θεοῦ, διέγραψε τὴν πορείαν πρὸς τὸ ἀγαθόν, πρὸς τὴν τελείωσιν τοῦ δημιουργήματος, πρὸς ὁμοίωσιν τοῦ πρὸς τὸν Θεόν. Ἡ πορεία αὕτη ὤφειλε νὰ ἀκολουθηθῇ ἐλευθέρως, διότι οὕτω θὰ ἔσωζε τὴν ἰδίαν ἀξιοπρέπειαν ὁ ἄνθρωπος και δὲν θὰ ἐκινεῖτο μηχανικῶς και ὡς αὐτόματον εἰς τὰς κινήσεις και

τὰς πράξεις του εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ θείου σχεδίου. Ἐν τούτοις ὁ ἄνθρωπος, ὡς ἐλεύθερος, προετίμησε νὰ ἀκολουθήσῃ οὐχὶ τὴν θείαν ὁδόν, ἀλλὰ ἰδίαν ὁδὸν ὑπολογισμοῦ πρὸς ἀπόκτησιν τῆς ἰδίας δυνάμεως και, πιστεύσας ὅτι ἡ παράβασις τοῦ θείου θελήματος, ἢ ἀπὸ τοῦ ἀπηγορευμένου δένδρου τῆς γνώσεως γεύσις, θὰ τοῦ προσεπόριζε θείαν δύναμιν, ὠδηγήθη εἰς τὴν παρακοήν, εἰς τὴν ἀνυποταξίαν ἀπέναντι τοῦ Θεοῦ, εἰς τὴν ἁμαρτίαν. Ἡ ἁμαρτία ἐν τούτοις ἐγέννησε τὴν ἀπόσπασιν τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τοῦ Θεοῦ, διετάραξε τὴν θείαν τάξιν ἐν τῷ κόσμῳ, και ἡ φύσις, ἐνῶ ἦτο εἰς πλήρη ἀρμονίαν πρὸς τὸν Δημιουργόν και τὸν ἄνθρωπον, ἐξηγέρθη ἐναντίον τοῦ τελευταίου και οὕτω ἡ ἀνθρωπίνη συνείδησις ἐδιχάσθη και ἔγινε θέατρον διαμάχης μεταξὺ τοῦ κακοῦ και τοῦ ἀγαθοῦ, τοῦ πρώτου ὡς ἀρνήσεως και καταστροφικῆς δυνάμεως, τοῦ δευτέρου ὡς θέσεως και δημιουργικῆς ἐνεργείας. Ἐνας δὲ φόβος ἐπέκθησε διὰ παντὸς ἐπὶ τῆς συνειδήσεως διὰ νὰ ἐπακολουθήσῃ ἡ κυριαρχία τοῦ κακοῦ και ἡ ταλαιπωρία τοῦ ἀνθρώπου πρὸς ἐξασφάλισιν τῆς ἐπιγείου ζωῆς: «ἐν ἰδρωτί τοῦ προσώπου σου φαγῆ τὸν ἄρτον σου ἕως τοῦ ἀποστρέψαι Σε» διὰ τοῦ θανάτου ὡς κορυφώσεως τοῦ κακοῦ, «εἰς τὴν γῆν ἐξ ἧς ἐλήφθη» (Γεν. 3, 19).

Ἄλλ' ἡ θεία ἀγάπη παρεμβαίνει, και τὸ δεύτερον πρόσωπον τῆς Ἁγίας Τριάδος, ἐνῶ κατὰ τὴν περίοδον τῆς Δημιουργίας ἐμφανίζεται ὡς Λόγος, δι' οὗ μορφολογεῖται και ἱεραρχοποιεῖται ὁ κόσμος και ἡ ζωὴ, εἰς τὸ νέον στάδιον τῆς ἀνορθώσεως τοῦ ἐκπεσόντος κόσμου, τῆς ἀνυψώσεως τῆς ἀνθρωπίνης ἀξίας ἀπὸ τῶν ὀδυνῶν τοῦ κακοῦ και τοῦ θανάτου, παρεμβάλλεται τώρα ὁ θεὸς Λυτρωτῆς.

Εἶναι σκάνδαλον διὰ τὸν ὀρθὸν λόγον ἡ δεσπόζουσα βασιλεία τοῦ κακοῦ εἰς τὸν κόσμον. Δὲν δύναται νὰ συμβιδασθῇ ἡ ἠθικὴ ἀταξία μετὰ τὴν ὑπαρξιν τοῦ Θεοῦ ὡς ἀρχῆς τάξεως και ἐπιδραβεύσεως τοῦ ἀγαθοῦ. Ἐὰν θριαμβεῖ τὸ κακὸν ἐντὸς τῶν κρατικῶν ἐξουσιῶν και τῶν ἀνθρωπίνων κοινωνιῶν, τοῦτο γεννᾷ ἀνησυχίαν και ὀδηγεῖ εἰς τὴν ἀρνησιν τῆς πίστεως εἰς τὴν ὑπαρξιν τοῦ Θεοῦ και δὲν δύναται οὐδεμίαν ἐπιχειρηματολογία νὰ καθησυχάσῃ τὴν ἀπὸ τοῦ κακοῦ και τοῦ θανάτου συντριβομένην ἀνθρωπίνην καρδίαν. Μόνον ὅταν ὁ Θεὸς προσατενίξῃ μετὰ οἴκτου, μετὰ ἀγάπην, τὸν βασανιζόμενον ἄνθρωπον ἐπὶ τῆς γῆς, μόνον ὅταν συγκαταβῇ και συμμερισθῇ τοὺς πόνους και τὴν μοῖραν τοῦ ἀνθρώπου, δύναται ἡ συμπόνοια τοῦ Θεοῦ νὰ τὸν συγκινήσῃ, νὰ τὸν στηρίξῃ εἰς τὴν θείαν ὁδὸν τῆς λυτρώσεως. Ἐντεθῆεν ἡ ἐκἀνθρώπινησις τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ εἰς τὸν κόσμον. Ἄλλὰ τὸ μυστή-

ριον τῆς ἐνανθρωπήσεώς του, τῆς ὑψηλῆς του διδασκαλίας, τὸ μυστήριον τῆς θείας ἀπολυτρώσεως τοῦ Σταυρικοῦ Του θανάτου, τῆς Ἀναστάσεώς Του, τὸ νόημα τοῦ ἀπολυτρωτικοῦ Του ἔργου, ἦτο ἀκατάληπτον, ἦτο σκάνδαλον διὰ τοὺς Ἰουδαίους καὶ μωρία διὰ τὴν ὀρθολογιστικὴν σοφίαν τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων.

Καὶ ἔμως πάλιν τὸ ἑλληνικὸν πνεῦμα μετὰ τὴν σαφήνειάν του, τὴν λεπτότητα τῆς διανοίας του καὶ τοὺς ὑψιπετεῖς δραματισμούς του ἦτο κατάλληλον νὰ συλλάβῃ τὸ βαθύτερον νόημα τῆς ἐξ ἀποκαλύψεως χριστιανικῆς ἀληθείας. Ἐκλεκτοὶ λόγοι Ἕλληνες, ἀρεσκόμενοι εἰς ἀσκητισμούς, εἰς ἐνοράσεις τῆς Ἀληθείας, προσχωρήσαντες εἰς τὸν χριστιανισμὸν κατενόησαν τὸ βάθος τῶν μυστηρίων τοῦ Θεοῦ. Ἐπίστευσαν ὅτι οὐχὶ διὰ τοῦ ὀρθοῦ λόγου, ἀλλὰ διὰ τῆς πίστεως, καὶ μάλιστα διὰ βιώσεως τῶν χριστιανικῶν ἀληθειῶν, δύναται νὰ ἀποκαλυφθῇ πλήρως τὸ σχέδιον τοῦ Θεοῦ ὡς πρὸς τὸν κόσμον καὶ τὸν ἄνθρωπον ὡς πρὸς τὸν βαθύτερον σκοπὸν τῆς Ἱστορίας. Διὸ καὶ ἀνελάμβανον ἀγῶνας διὰ νὰ ἀνατρέψουν τὰς ψευδοδιδασκαλίας αἵρεσιάρχων, οἱ ὅποιοι ζητοῦντες νὰ ἐνοήσουν διὰ τοῦ ὀρθοῦ λόγου τὴν χριστιανικὴν ἀλήθειαν, παρεχάρατον τὴν γνησιότητά της καὶ διεστρέβλων τὸ θεῖον νόημά της.

Ἐντεῦθεν προήλθον αἱ Οἰκουμενικαὶ Σύνοδοι, εἰς τὰς ὁποίας οἱ θεῖοι Πατέρες τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας, χωρὶς νὰ προσθέσουν, χωρὶς νὰ ἀφαιρέσουν τι ἀπὸ τὴν πληρότητα τῆς ἐξ ἀποκαλύψεως χριστιανικῆς ἀληθείας, τὴν κατωχύρωσαν μετὰ σύμβολα πίστεως καὶ δογματικούς ὅρους αἰωνίου καὶ ἀμετακινήτου κύρους. Ἡ πρώτη Οἰκουμενικὴ Σύνοδος συντάσσει τὸ Σύμβολον τῆς Νικαίας, τὸ ὅποion δὲν εἶναι ἓνα οἰονδήποτε φιλολογικὸν μνημεῖον, ἀλλὰ αἰώνιον μνημεῖον ζωῆς. Τοῦτο συνέχει ζῶντας καὶ νεκροὺς καὶ διαγράφει τὴν πνευματικὴν πορείαν τῆς Ἱστορίας. Ἐὰν ἐκυριάρχει ἡ ὀρθολογιστικὴ θεωρία τοῦ Ἀρείου, ἐκινδύνευε νὰ ἐκτραπῇ ἡ Ἱστορία ἀπὸ τὸν ροῦν της, ἡ ὑποταγὴ ἔμως τῆς Ἱστορίας εἰς τὸ θεῖον κύρος τοῦ Ἰησοῦ τοῦ Θεοῦ ἐδημιούργησεν ἰδιάζοντα σχήματα πολιτισμοῦ, ἀνωτέρους ἠθικοὺς ρυθμούς εἰς τὴν κοινωνίαν, προεκάλεσεν ἀγῶνας ὑπὲρ τῆς ἀληθείας, ἐγέννησε Μάρτυρας καὶ Ἅρως, πὸ ἀποτελοῦν φωτεινὰ παραδείγματα ζωῆς, τὰς πλέον δοξασμένας σελίδας τῆς πνευματικῆς πορείας τοῦ κόσμου. Ἐντεῦθεν ἡ παγκόσμιος σημασία τῆς πρώτης Οἰκουμενικῆς Συνόδου.

Ἡ Β' Οἰκουμενικὴ Σύνοδος κατωχύρωσε τὴν θεότητα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καὶ ἐθεμελίωσε τὸν θεσμὸν τῆς Ἐκκλησίας ὡς τοῦ μυστικοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ εἰς τὸν κόσμον. Διὰ νὰ παταχθῇ ἄλλη αἵρεσις, τοῦ μονοφυσιτισμοῦ, συνήλθεν ἡ τετάρτη Οἰκουμενικὴ Σύνοδος, ἡ ὁποία ἀπεσαφήνισε τὴν εἰς μίαν θεανδρικήν προσωπικότητα ἀνθρωπίνην ζωὴν τοῦ Κυρίου, ὅμοιαν κατὰ πάντα πρὸς τὴν συνήθη ἀνθρωπίνην ὑπόστασιν χωρὶς ἀμαρτίας. Ἡ Σύνοδος αὕτη ἐγκαθίδρυσεν ἐντὸς τῆς πνευματικῆς πορείας τοῦ Κόσμου τὸν Κύριον ὡς ἄνθρωπον καὶ Θεὸν ἐν αὐτῷ, ὡς τὸ πλήρωμα τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς ἀγάπης, καὶ τὸν κατέστησε κέντρον καὶ σκοπὸν τῆς Ἱστορίας. Ὅλα τὰ ἱστορικὰ γεγονότα λαμβάνουν τὸ νόημά των, τὴν

ἀξίαν των, ἀπὸ τὸν βαθμὸν, μετὰ τὸν ὁποῖον συντελοῦν εἰς τὴν πληρεστέραν δικαιοσύνην, εἰς τὴν πληρεστέραν ἀλληλεγγύην καὶ συναδέλφωσιν τῶν λαῶν ἐπὶ τῆς γῆς. Ἡ ὑπόθεσις τοῦ χριστιανισμοῦ δὲν κρίνεται μόνον ἀπὸ τὸ Ἐδαγγέλιον ὡς σύνηθες βιβλίον, πὸ περιέχει ὑψίστην ἠθικὴν διδασκαλίαν, ἀλλ' ἡ χριστιανικὴ ἀλήθεια κρίνεται καὶ ἐκτιμᾶται ὡς ζωὴ, καὶ τὸ Ἐδαγγέλιον ἀποκτᾷ νόημα ὅταν ἐξαγγέλλῃ καὶ ἀπεικονίζῃ τὴν ζωὴν τοῦ Χριστοῦ, τὸ ἀπολυτρωτικὸν Του ἔργον, ὅταν προδιαγράψῃ τὴν πνευματικὴν πορείαν τοῦ κόσμου. Τὸ ἀπολυτρωτικὸν ἔργον τοῦ Χριστοῦ δὲν ἀναλύεται εἰς διδάγματα μόνον, ἀλλὰ εἶναι ζωὴ καὶ φῶς ὄλων τῶν λαῶν, εἶναι ζωὴ ἀγάπης πὸ κορυφοῦται ὡς ἐκούσιος θυσία χάριν τῶν πολλῶν ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ. Ὁ Σταυρικὸς Του θάνατος δὲν ἐδεβαίωσε μόνον τὴν «συμπόνια» τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν ἄνθρωπον, πρὸς τὴν Κτίσιν, πὸ συστενάζει καὶ συνωδίνει μετὰ τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλὰ διὰ τῆς θεϊκῆς του δυνάμεως ὁ Χριστὸς, γενόμενος νικητῆς τοῦ κακοῦ καὶ τοῦ θανάτου, διήλθεν εἰς τὴν Ἀνάστασιν καὶ ἀνέστη ἐκ τῶν νεκρῶν διὰ νὰ ἐμφανισθῇ ἐντὸς τῆς Ἱστορίας ὡς τὸ μοναδικὸν πρόσωπον, πὸ βεβαιώνει τὴν ἀκατάλυτον, τὴν αἰώνιαν ἀξίαν τοῦ ἀνθρώπου, πὸ δικαιώνει τὴν ἐλπίδα του, τὴν πίστιν του ὅτι οὐχὶ ὁ θάνατος ἔχει τὴν τελευταίαν λέξιν εἰς τὸν κόσμον, ἀλλ' ἡ αἰώνιος ζωὴ ὡς θρίαμβος τοῦ ἀπολυτρωτικοῦ Του ἔργου, ἔργου δικαιοσύνης καὶ ἀγάπης. Ἡ Ἀνάστασις κυροῖ τὸ νόημα τῆς σταυρικῆς θυσίας, τῆς θείας ἀπολυτρώσεως: «εἰ δὲ Χριστὸς οὐκ ἐγήγερται, ματαία ἡ πίστις ἡμῶν» (Κορ. Α' 15, 14) ἀναφωνεῖ ὁ μέγας τῶν Ἑθνῶν Ἀπόστολος.

Ἡ χριστιανισμὸν τῆς Δύσεως, διαμορφωθείσα ἐντὸς τῆς ἀτμοσφαιρας τῆς Ρωμαϊκῆς Πολιτείας εἰς ἓν πνεῦμα νομικότητος, ἀναπαύεται ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ, διότι ἀναζητεῖ περισσότερο τὴν δικαιοσύνην, τὴν ἀφῆσιν τῶν ἀμαρτιῶν, τὴν συγγνώμην, τὴν ἐξιλέωσιν τῆς θείας δικαιοσύνης. Ἡ Ἀνατολικὴ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία, χρησιμοποίησασα τὰ χαροποιὰ σχήματα τοῦ ἑλληνικοῦ πνεύματος διὰ νὰ ἐκφράσῃ τὸ πνευματικὸν βάθος τῆς χριστιανικῆς ἀληθείας, ἐνῶ δὲν ὑποτιμᾷ τὴν ἀποψιν τῆς δικαιοσύνης, προσδοκᾷ περισσότερο τὴν διὰ τῆς Ἀναστάσεως ἔλλαμψιν καὶ μεταμόρφωσιν καὶ θέωσιν τῆς Κτίσεως καὶ τὴν μυστικὴν ἔνωσιν τοῦ ἀνθρώπου μετὰ τοῦ Χριστοῦ καὶ ἀγάλλεται εἰς τὸν θρίαμβον τῆς Ἀναστάσεως τῆς θεανδρικῆς προσωπικότητος τοῦ Κυρίου, διότι ἐντὸς τῆς Ἀναστάσεως καταργεῖται τὸ κακὸν καὶ ὁ θάνατος καὶ θριαμβεύει τὸ ἀγαθὸν ὅχι πλέον εἰς τὸν ἀγῶνά του κατὰ τοῦ κακοῦ, ἀλλ' εἰς τὴν μεγαλοπρέπειάν του, ὡς κυριαρχία καθολικῆς ὠραιότητος εἰς τὸν κόσμον. Κατὰ ταῦτα, δὲν εἶναι μόνον τὰ δόγματα καὶ ἡ διοίκησις, ἡ πίστις καὶ ἡ τάξις, πὸ προσιδιάζον εἰς τὰ διάφορα σχήματα, τὰ ὁποῖα χαρακτηρίζουν τὴν ἱστορικὴν ἐμφάνισιν τῆς χριστιανικῆς ἀληθείας, ἀλλὰ διαγράφονται εἰς ἐκάστην Ἐκκλησίαν καὶ ἰδιαί ὁδοὶ λυτρώσεως. Ἡ Ἀνάστασις εἶναι τὸ κέντρον, ἡ ἀποκορύφωσις τοῦ ἀπολυτρωτικοῦ ἔργου τοῦ Κυρίου ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ἡ Ὀρθόδοξος Ἑλληνικὴ Ἐκκλησία ἀκολουθεῖ τὴν ὁδὸν τῆς χριστιανοποιήσεως ὄλου τοῦ κόσμου, τὴν διερχο-

μένην διὰ τοῦ Σταυροῦ εἰς τὴν Ἀνάστασιν καὶ ἀπολήγουσαν εἰς τὴν ἐν δόξῃ δευτέραν ἐπιφάνειαν τοῦ Χριστοῦ ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ, ὅπου τὰ πάντα θὰ ὑποταχθοῦν εἰς Αὐτόν, ἔσχατος ἐχθρὸς θὰ καταργηθῇ καὶ ὁ θάνατος, καὶ Ἐκεῖνος εἰς τὸν Θεὸν Πατέρα «ἵνα ἢ ὁ Θεὸς τὰ πάντα ἐν πᾶσι» (Κορ. Α' 15, 28). Οὕτε ἡ Ρωμαιοκαθολικὴ Ἐκκλησία, οὕτε ὁ προτεσταντισμὸς ὁ κατατεμαχισμένος εἰς πλείστας χριστιανικὰς ὀργανώσεις, ἀκολουθοῦν αὐτὴν τὴν ὁδὸν τῆς λυτρώσεως. Ἡ πρώτη τὴν ἀντιλαμβάνεται ὡς δικαιοκρισίαν τοῦ Θεοῦ καὶ ἐνεργεῖ τὴν σωτηρίαν τοῦ πιστοῦ μᾶλλον ἐκείνη ὡς ἐξωτερικὴ αὐθεντία, ὡς ἐγκλείουσα ἐν ἑαυτῇ τὴν θείαν δύναμιν· ὁ δὲ δεύτερος, ἐκκινῶν ἀπὸ τὸ δόγμα ὅτι τὸ προπατορικὸν ἁμάρτημα ἔχει ἐξαφανίσει τὴν ἐλευθερίαν τοῦ χριστιανοῦ, πιστεύει ὅτι πραγματοποιεῖ τὴν λύτρωσιν ὁ Θεός, ἀλλὰ στερούμενος αὐθεντίας ἀφίει εἰς τὸν πιστὸν κάθε κριτήριον περὶ τῆς ἀληθοῦς λυτρώσεώς του, διὰ τοῦτο ὁ μυστικὸς σύνδεσμος ἐκάστου ὡς ἀτόμου πρὸς τὸν Κύριον ἐπ' ἐλπίδι τῆς λυτρώσεώς του, τὸν ὁδηγεῖ εἰς ὑποκειμενισμοὺς καὶ αὐταπάτας ὡς πρὸς τὴν πραγματάωσιν τοῦ ἔργου τῆς σωτηρίας ἐν αὐτῷ. Ἐντεῦθεν ἡ κατὰ τῆς τῆς εἰς ποικιλωνύμους χριστιανικὰς ὁμολογίας. Μόνον ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία, δεχομένη ὅτι ἡ ἁμαρτία ἐκλότισε μὲν, δὲν ἐξηφάνισεν ὅμως τὴν ἐλευθερίαν τοῦ παλαιοῦ Ἀδάμ, πιστεύει ὅτι μόνον εἰς τὸ πνεῦμα τοῦ ἀνθρώπου, ὡς εἶναι ἡ ἐλευθερία, δύναται νὰ ἀποκαλυφθῇ τὸ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ, ἢ ἐξ ἀποκαλύψεως δηλαδὴ χριστιανικῆ ἀλήθεια, διὰ τοῦτο διδάσκει ὅτι ἡ πραγματοποίησις τῆς βασιλείας τοῦ Χριστοῦ ἐπὶ τῆς γῆς ὡς βασιλείας δικαιοσύνης καὶ ἀγάπης, ὡς φωτισμοῦ καὶ θεώσεως ὅλης τῆς Κτίσεως ἐνεργεῖται διὰ συμπράξεως τῆς ἐλευθερίας τοῦ ἀνθρώπου ὡς πίστεως καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ὡς τῆς τρίτης θείας ὑποστάσεως τῆς Θεότητος, ἰσοτίμου καὶ ὁμοουσίου καὶ ὁμοθρόνου πρὸς τὰ ἄλλα θεῖα πρόσωπα τῆς Ἁγίας Τριάδος, τὸν Πατέρα καὶ τὸν Υἱόν, κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὴν χριστιανωσύνην τῆς Δύσεως, εἰς τὴν ὁποίαν τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον εἶναι μειωμένον, ἀφοῦ, ὡς ἐλέχθη, ἐντὸς τοῦ ἀπολυτρωτικοῦ ἔργου τοῦ Σωτῆρος αὕτη ἀποβλέπει εἰς τὴν διὰ τοῦ Σταυροῦ τοῦ Κυρίου δικαιοσύνην ἐνὸς ἐκάστου καὶ ὄχι εἰς ὅ,τι ἀπέβλεψαν οἱ Πατέρες τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, εἰς τὴν διὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐνεργουμένην μεταμόρφωσιν καὶ θέωσιν τῆς ὅλης Δημιουργίας, εἰς τὴν ἀπελευθερωσίν της ἀπὸ τῆς δουλείας τῆς φθορᾶς, κατὰ τὴν ῥῆσιν τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, «εἰς τὴν ἐλευθερίαν τῆς δόξης τῶν τέκνων τοῦ Θεοῦ».

† Ὁ Σάμου ΕΙΡΗΝΑΙΟΣ

Η Δ' ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗ ΣΥΝΟΔΟΣ

Ἐπὶ τῇ 1500ῃ ἐπέτειῳ αὐτῆς (451—1951)

Ἐπὶ τῇ 1500ετηρίδι τῆς συγκλήσεως τῆς ἐν Χαλκηδόνι Δ' Οἰκουμ. Συνόδου ἀπαλύθη ἡ ἀκόλουθος πατριαρχικὴ καὶ συνοδικὴ Ἐγκύκλιος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου.

Ὁ Θεὸς τῆς Ἁγίας Ἐκκλησίας Δομήτωρ καὶ Τελειωτῆς καὶ Αἰώνιος Κυβερνήτης Χριστός, ἀπερχό-

μενος πρὸς τὸν Οὐράνιον Αὐτοῦ Πατέρα, τὸ δὲ ἐλλείπον ἐφεξῆς τῆς σωματικῆς Αὐτοῦ παρουσίας ἀναπληρῶσα· θέλων, ἐπέμφε τὸν Παράκλητον, τὸ Πνεῦμα τῆς ἀληθείας, ἵνα μένη μετ' αὐτῆς εἰς τὸν αἰῶνα καὶ ὁδηγῇ εἰς πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν.

ὑπὸ τοῦ Πνεύματος τούτου ἐλλαμπόμενοι καὶ ἐνδυναμούμενοι οἱ θεοὶ Ἀπόστολοι ἐκήρυξαν πανταχοῦ, ὅτι ὁ Ἰησοῦς ἐστὶν ὁ Χριστός, ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος, καὶ «οὐκ ἐστὶν ἐν ἄλλῳ οὐδενὶ ἢ σωτηρία» (Πράξ. δ', 12).

Τῆς πίστεως ταύτης τῆς θεοδιδάκτου καὶ ἀποκεκαλυμμένης ἐπὶ τὴν θεότητα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ὡς τοῦ σαρκωθέντος Λόγου τοῦ Θεοῦ μυστικαὶ σάλπιγγες καὶ συνεχισταὶ γενόμενοι οἱ τῶν Ἀποστόλων διάδοχοι θεοφόροι τῆς Ἐκκλησίας Πατέρες διεκηρύξαν μὲν καὶ αὐτοὶ λόγῳ καὶ γραφῇ τὰ παρ' ἐκείνων παραδοθέντα, διετύπωσαν δὲ καὶ περιεθρίγκωσαν θεοπνεύστως ἐν Οἰκουμενικαῖς Συνόδοις τὴν ἐπὶ τοῦ θεμελιώδους τούτου τῆς Πίστεως κεφαλαίου δογματικῆς τῆς Ἐκκλησίας διδασκαλίαν.

Εὐλογητὸς ὁ Ἅγιος Θεός, ὁ ἀναδείξας τὴν Ἐκκλησίαν Αὐτοῦ στῆλον καὶ ἐδραῖωμα τῆς ἀληθείας καὶ σαφῶς τὰ κατ' αὐτὴν οἰκονομήσας, καταξιώσας δὲ καὶ ἡμᾶς, τέκνα τῆς Ἐκκλησίας εὐσεβῆ, ἑορτάσαι σήμερον, ἀγαλλομένη ψυχῇ καὶ εὐνώμονι καρδίᾳ, τὴν ἱεράν καὶ τιμίαν 1500ῆν ἐπέτειον μιᾶς τῶν γερασμιωτάτων ἐν Οἰκουμενικαῖς Συνόδοις τῆς ἐν Χαλκηδόνι Δ', ἧς αἱ ἀποφάσεις, ὡς τε Ὅροι καὶ ὡς Κανόνες, κατωχύρωσαν τὴν Ὁρθόδοξον πίστιν, τσαύτην δὲ ἤσκησαν ροπήν ἐπὶ τῶν τυχῶν τῆς καθ' ἡμᾶς ἰδία Ὁρθοδόξου Ἀνατολῆς.

Τοιαύτην ἐπέτειον κλητὴν καὶ ἱστορικὴν ἑορτάζων ὁ καθ' ἡμᾶς Ἁγιώτατος Ἀποστολικὸς καὶ Οἰκουμενικὸς Θρόνος, δικαίως σεμνυνεται θεωρῶν τὸ ἔργον τῆς Συνόδου ταύτης ὡς κατ' ἐξοχὴν τίμιον καρπὸν τῆς σεβασμίας Ἱεραρχίας τῆς Ἀνατολῆς καὶ ὡς ἐπίστεψιν ἀπὸ Θεοῦ τῆς στοργικῆς Αὐτοῦ μερίμνης καὶ τῶν τιμίων καὶ ἱερῶν κόπων, οὓς ἐν τε τῇ πίστει καὶ ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ τάξει καὶ καθόλου ὀργανώσῃ κατέβαλε.

Συγχαρῶμεν τοίνυν ἀλλήλοις, τέκνα ἐν Κυρίῳ ἀγαπητά, καὶ ἐν πνεύματι ταπεινώσεως πρὸς τὴν γράφουσαν τὴν ἱστορίαν βουλὴν τοῦ Ἁγίου Θεοῦ ἀτενίζοντες, οἰκειωθῶμεν ὅσα ἅγια διδάγματα ἐκ τῶν ἱστορικῶν ἐκείνων γεγονότων προβάλλουσιν, ἅπερ διὰ τῆσδε τῆς Πατριαρχικῆς ἡμῶν καὶ Συνοδικῆς Ἐγκυκλίου ὑπομιμνήσκομεν ὑμῖν.

Οὐδὲν τῶν κατὰ καιροὺς ἀπασχολησάντων τὴν θεολογικὴν σκέψιν προβλημάτων τσοσούτῳ βαθέως συνετάραξε τὴν Ἐκκλησίαν, ὅσῳ αἱ ἐπὶ τοῦ προσώπου καθόλου τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς ἐνώσεως ἐν Αὐτῷ τῶν δύο φύσεων, θείας καὶ ἀνθρωπίνης, ἀπὸ μὲν τῶν ἀρχῶν ἤδη τοῦ γ' αἰῶνος μεμνημένως, ἀπὸ δὲ τοῦ δ' μᾶλλον πυκνῶς, ὑπὸ ἀνδρῶν ὀξυτάτων τὸ πνεῦμα καὶ ἐκτάκτως κατηρτισμένων φιλοσοφικῶς καὶ διαλεκτικῶς προβληθεῖσαι, καὶ μετ' ἀσυγγνώστου δ' ἐμμονῆς καὶ ἐπιμονῆς ὑποστηρικθεῖσαι πεπλανημένα δοξασαί. Ἄλυσιν ὅλην ἀποτελοῦσι τὰ ὄνόματα τῶν αἵρεσιάρχων τούτων τοῦ Ἀρείου καὶ

τοῦ Μακεδονίου, τοῦ Ἀπολλιναρίου καὶ τοῦ Σαβελίου, τοῦ Εὐνομίου καὶ τοῦ Διοσκόρου καὶ τοῦ Νεστορίου. Ἀλλὰ καὶ νέφος ὀλόκληρον οἱ ἐν τῇ ἀληθείᾳ πίστει ἤρως, οὓς ἀντέταξεν ἡ Μία, Ἁγία, Καθολικὴ καὶ Ἀποστολικὴ Ἐκκλησία, ὁ Μέγας Ἀθανάσιος καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος, ὁ Ἀλεξανδρείας Κύριλλος καὶ ὁ Ρώμης Λέων καὶ μυριοὶ ὄσοι ἄλλοι θεόπνευστοι Πατέρες καὶ Διδάσκαλοι, οἵτινες ἀπὸ τῆς ἀποκεκαλυμμένης ἀληθείας ἀντλοῦντες τὴν ἰσχὴν τῶν λόγων αὐτῶν, θριαμβευτικὸν ἔστησαν τὸ τρόπαιον τῆς ὀρθῆς πίστεως πρὸς δόξαν Χριστοῦ.

Μεταξὺ τῶν αἰρεσιάρχων καταλέγεται καὶ ὁ μετ' αὐτοῦ εἰσηγητῆς καὶ ἡγέτης τῆς πρὸς τὸν παρόντα ἑορτασμὸν στενὸν συνδεμένης αἵρέσεως Εὐτυχῆς, κληρικὸς τῆς Ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως καὶ ἀρχιεπίσκοπος μίας τῶν ἐν Βυζαντίῳ Μονῶν. Οὗτος, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸν Νεστόριον, ὀπαδὸν τῆς φιλοσοφικῆς διαρχίας, ἐξαίροντα τὰς δύο φύσεις ἐπὶ βλάβῃ τῆς ἐνότητος τοῦ προσώπου καὶ ἀποδεχόμενον συνάφειαν μόνον ἠθικὴν τῆς ἀνθρωπίνης καὶ τῆς θείας φύσεως, ἐδίδασκεν ὅτι τὸ σῶμα, ὅπερ κατὰ τὴν ἐνσάρκωσιν προσέλαθεν ὁ Κύριος, ἦτο σῶμα οὐχὶ ὁμοούσιον πρὸς τὸ τῆς Μητρὸς Αὐτοῦ Μαρίας καὶ πρὸς τὸ ἡμέτερον, ἀλλ' ἕτερόν τι, προσειδιάζον τῇ θεότητι. «Ἐως σήμερον οὐκ εἶπον τὸ σῶμα τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ ἡμῶν ὁμοούσιον ἡμῖν... ὁμολογῶ ἐκ δύο φύσεων γεγενῆσθαι τὸν Κύριον ἡμῶν πρὸ τῆς ἐνώσεως, μετὰ δὲ τὴν ἔνωσιν μίαν φύσιν ὁμολογῶ» ἐδήλωσε πρὸ τοῦ Πατριάρχου Φλαβιανοῦ καὶ τῶν πρὸς κρίσιν αὐτοῦ ἐν τῇ Συνόδῳ τοῦ 448 ἐρισθέντων Πατέρων. Καὶ καθήρεσε μὲν, καὶ δὴ καὶ ἀφώρισεν ἡ Τοπικὴ αὕτη Σύνοδος, τὸν Εὐτυχῆ, μὴ συμμορφωθέντα τῇ συστάσει αὐτῆς ὅπως ἀπαρνηθῆ καὶ ἀναθεματίσθαι τὴν μονοφυστικὴν αὐτοῦ κακοδοξίαν, ἀλλ' αἱ καθόλου ἐκκλησιαστικαὶ καὶ ἄλλαι συνθήκαι τοσοῦτον ἐνεθάρρουναν αὐτόν τε καὶ τοὺς ὀπαδοὺς αὐτοῦ, ὥστε ἐνεργείαις τούτων καὶ σύγκλησις τῷ 449 Συνόδου ἐν Ἐφέσῳ ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Ἀλεξανδρείας Διοσκόρου ἐπετεύχθη, ἣτις οὐ μόνον τὸν Εὐτυχῆ ἠθώωσεν, ἀλλὰ καὶ τὴν καθάρεσιν τοῦ Πατριάρχου Φλαβιανοῦ διὰ πρωτοφανοῦς βίας καὶ τρομοκρατίας κατέρωσεν, ὡς «Ληστρικὴ Σύνοδος» διὰ τοῦτο δικαίως γνωριζομένη.

Μὴ δέ τις δὴ τῶν νομίμων, τέκνα ἡμῶν ἐν Κυρίῳ ἀγαπητά, ὅτι τὸ Χριστολογικὸν ζήτημα καὶ αἱ περὶ αὐτὸ μακρὰ καὶ ὀξεῖαι διαμάχαι ἦσαν ζήτημα θεωρητικὸν δευτερευούσης σημασίας, αἱ δὲ σχετικαὶ συζητήσεις ἀπλὰί ἐρευνᾶν περὶ λέξεις καὶ ὅρους φιλοσοφικούς, ὡς ἐκ πρώτης ὄψεως ἤθελεν ἴσως φανῆ. Εἰς ἀλήθειαν κυρία καὶ θεμελιώδη, συνιστῶσαν τὸ κέντρον αὐτὸ καὶ τὴν βάσιν τῆς ὅλης χριστιανικῆς πίστεως ἀφαιρῶν αἱ συζητήσεις. Διότι, ἂν ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς δὲν ἦτο Θεὸς σεσαρκωμένος, ἦγον τέλειος Θεὸς καὶ τέλειος ἀνθρωπος, ὅμοιος ἡμῖν κατὰ πάντα, χωρὶς ἁμαρτίας, ἂν αἱ δύο φύσεις, ἡ θεία καὶ ἡ ἀνθρωπίνη, δὲν ἦσαν ἡνωμένα ἐν τῇ ὑποστάσει ἢ ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ κατὰ τρόπον μὴ λυθοῦντα τὴν ιδιότητα τῆς φύσεως ἐκατέρας, σύνολον τὸ οἰκοδόμημα τῆς ἐν Χριστῷ σωτηρίας τοῦ ἀνθρωπίνου γένους ἦθελε καταρρεύσει, καθόσον ἐν

ἀμφοτέραις ταῖς περιπτώσεσι ταύταις ὁ Χριστὸς δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ ἐξιλεώσῃ τὴν θεῖαν δικαιοσύνην, νὰ καθάρσῃ τὸν ἀνθρώπον ἀπὸ τοῦ ρύπου τῆς ἁμαρτίας, νὰ ἀναγεννήσῃ αὐτὸν εἰς νέαν ζωὴν καὶ νὰ ὀδηγήσῃ εἰς τὴν αἰώνιον δόξαν, ἀναδεικνύων τοῦτον κληρονόμον Θεοῦ.

Ἐνεκα τῆς ὅλης ἐξαιρετικῆς καὶ κεφαλαιώδους σημασίας τοῦ χριστολογικοῦ δόγματος, καὶ τῆς ὡς ἂν διαστρεβλώσεως αὐτοῦ, καὶ διὰ τὴν ἐπικίνδυνον ἅμα διὰ τὴν Ἐκκλησίαν τροπὴν τῆς περὶ τὴν δυσφυστικὴν καὶ τὴν μονοφυστικὴν πλάνην ἔριδος, ὁ νέος εὐσεβῆς καὶ φιλόχριστος βασιλεὺς Μαρκιανός, ἐπινεύσει τοῦ Παναγίου Πνεύματος, προτάσει δὲ καὶ εἰσηγήσει τῆς Οἰκουμενικῆς ταύτης καὶ σεβασμίας κατὰ Ἀνατολὰς Ἐκκλησίας, συνεκάλεσε καὶ συνέστησε, κατὰ τὸ φθινόπωρον τοῦ 451, ἐν τῷ ἱερῷ τούτῳ τῆς Χαλκηδόνος τόπῳ, τὴν Ἁγίαν καὶ Οἰκουμενικὴν Δ΄. Σύνοδον. Ἐν τῇ Ἁγίᾳ ταύτῃ Συνόδῳ τριάκοντα καὶ ἑξακόσιοι Πατέρες, ἐκ τῶν περάτων τῆς Οἰκουμένης συνδραμόντες καὶ ἐν τῷ πανσέπτῳ ναῷ τῆς Ἁγίας Μεγαλομάρτυρος καὶ Πανευφήμου Εὐφημίας τὰς συνεδριάσεις ποιοῦμενοι, μετὰ πίστεως σταθερᾶς καὶ εὐσεβοῦς γνώμης καὶ διαθέσεως τὴν ἐπὶ τῆς ἐνώσεως τῶν ἐν Χριστῷ δύο φύσεων πλάνην, ὑπὸ τὸ διαυγὲς φῶς τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου καὶ τῆς γνησίας Παραδόσεως, ἐλέγξαντες, τὸν μὲν αἰρεσιάρχην Εὐτυχῆ τῷ ἀναθέματι παρέδωκαν, τὴν δὲ Ὀρθόδοξον διδασκαλίαν εἰς τὸν ἐξῆς Ὅρον πίστεως θεοπνεύστως διέτυπωσαν: «Ἐπόμενοι τοίνυν τοῖς ἁγίοις Πατράσιν, ἕνα Χριστὸν συμφώνως ἅπαντες ἐκδιδάσκομεν, τέλειον τὸν αὐτὸν ἐν θεότητι καὶ τέλειον τὸν αὐτὸν ἐν ἀνθρωπότητι, Θεὸν ἀληθῶς καὶ ἀνθρώπον ἀληθῶς, τὸν αὐτὸν ἐκ ψυχῆς λογικῆς καὶ σώματος, ὁμοούσιον τῷ Πατρὶ κατὰ τὴν θεότητα καὶ ὁμοούσιον ἡμῖν χωρὶς ἁμαρτίας... ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν Χριστὸν, υἱόν, κύριον, μονογενῆ, ἐκ δύο φύσεων ἀσυγχύτως, ἀτρέπτως, ἀδιαιρέτως, ἀχωρίστως γνωριζόμενον, οὐδαμοῦ τῆς τῶν φύσεων διαφορᾶς ἀνηρημένης διὰ τὴν ἔνωσιν, σωζομένης δὲ μάλλον τῆς ἰδιότητος ἐκατέρας φύσεως καὶ εἰς ἕνα πρόσωπον καὶ ἕαν ὑπόστασιν συντρεχούσης». Τοῦτον τὸν Ὅρον, ἀναγνωσθέντα ὑπὸ τοῦ ἀρχιεπισκόπου Ἀετίου ἀπὸ τοῦ ἁμβωνος τοῦ ἱεροῦ ναοῦ ἐν τῇ ἐπισήμῳ ἐβδόμῃ καὶ τελευταίᾳ τῆς Συνόδου συνεδρίᾳ, τὴν 25ην Ὀκτωβρίου τοῦ 451, παρουσία τῶν εὐσεβεστάτων βασιλέων καὶ ἀπάντων τῶν τὴν Σύνοδον συγκροτησάντων θεοφόρων Πατέρων, διὰ βοῆς ἐπεδοκίμασαν ἅπαντες, περιτράνωσιν οὕτω ἐκδηλωθείσης τῆς μεγάλης χαρᾶς τοῦ κλήρου καὶ πληρώματος ἐπὶ τῇ κατοχυρώσει καὶ αὐθις τῆς ἐμπεπιστευμένης τῇ Μιᾷ Ἐκκλησίᾳ θεοδιδάκτου πίστεως καὶ ἀληθείας.

Δικαίως ἡ θεόπνευστος αὕτη τῆς Ἁγίας Συνόδου ἀπόφασις παρέσχε ἐλπίδα γαλήνης καὶ εἰρηνεύσεως τῆς Ἐκκλησίας, ἐφόσον ἐπισήμως καὶ πανηγυρικῶς διετυπώθη ἡ ἐνότης ἐν τῇ χριστολογικῇ πίστει καὶ περιτράνωσιν κατεδείχθη ἡ δύναμις τῆς Ἐκκλησίας ὅπως ἀμυνθῆ τῆς παρακατατεθειμένης αὐτῇ ἀληθείας. Ἀλλ' ἡ ἐλπίς αὕτη ταχέως ἐξέλιπε. Δὲν παρήλθε πολὺς χρόνος καὶ ἐμφανῶς ἐξεδηλώθη ἡ κατὰ τῆς ἀποφάσεως τῆς Ἁγίας Συνόδου ἀντίδρασις. Οἱ καταδικα-

σθέντες Μονοφυσίται, πλεονάζοντες ἐν Αἰγύπτῳ καὶ Συρίᾳ, ἀνέκυψαν καὶ αὐθις, τὰ δὲ θρησκευτικὰ πάθη ἐξήφθησαν καὶ πάλιν ἀπειλητικῶς. Ἡ ἀντιδρασίς ἔσχεν δλέθρια ἀποτελέσματα ἀπὸ ἐκκλησιαστικῆς καὶ ἄλλης ἀπόψεως, διότι αἱ χώραι αὗται, καὶ οἱ ὑπὸ τὴν τούτων ἐπίδρασιν τελούντες λαοί, ἀπεξενώθησαν καὶ σὺν τῷ χρόνῳ ἐχωρίσθησαν ἀπὸ τοῦ σώματος τῆς Μιάς, Ἀγίας, Καθολικῆς καὶ Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας, σκληρῶς μὲν συνεπεῖχαι τούτου αὐταὶ δοκιμασθεῖσαι, μεγάλως δὲ διὰ τοῦ χωρισμοῦ αὐτῶν θλίψασαι τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ.

Πλήν τὴν βαθεῖαν τῆς Ἐκκλησίας θλίψιν διὰ τὸν ἀπ' αὐτῆς χωρισμὸν προσφιλῶν αὐτῆς μελῶν, ἡ γράφουσα τὴν ἱστορίαν ἀναξιχνίαστος βουλή τοῦ Θεοῦ ἠθέλησεν ἵνα ἄλλως ἀναπληρώσῃ. Τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, τὸ φωτίσας τοὺς Ἁγίους τῆς Συνόδου Πατέρας εἰς τὴν λύσιν καὶ κατοχύρωσιν τοῦ Χριστολογικοῦ δόγματος, ὠδήγησε τοὺς αὐτοὺς Θεοφόρους Πατέρας εἰς ἕτερον, θυμαστὸν καὶ τοῦτον, τρόπον ἐξασφαλίσεως τῆς διαρραγαίης ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἐνότητος διὰ τῆς ἐνισχύσεως τῆς θέσεως τοῦ τῆς βασιλίδος ταύτης Κωνσταντινίου πόλεως, Νέας Ρώμης, Ἐπισκόπου.

Ἡ θέσις τῆς Ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως, τέκνα ἡμῶν Κυρίῳ ἀγαπητά, κατὰ τοὺς ἀμέσους πρὸ τῆς Συνόδου χρόνους ἦτο ἰδιαζόντως σημαντικὴ καὶ ἔσχοτος ἐν τῷ τότε διαχριστιανικῷ κόσμῳ. Ἡ μὲν Δύσις, ἐν πλήρει ἐκτιμῆσει τῆς σημασίας, ἦν προσέδιδε τῇ Ἐκκλησίᾳ ταύτῃ ἡ ἐγγύς παρουσία τοῦ βασιλέως καὶ τῆς συγκλήτου, τὴν προσοχὴν αὐτῆς εἶχεν ἐστραμμένην πρὸς τὴν Ἀνατολήν, στενῶς μετ' αὐτῆς συνεργαζομένη ἐν ἄλλοις τε καὶ μάλιστα ἐν τοῖς ἀφορῶσιν εἰς τὴν πίστιν. Καὶ αἱ τρεῖς προγενέστεραι Οἰκουμενικαὶ Σύνοδοι, ἡ Α' ἐν Νικαίᾳ, ἡ Β' ἐν Κωνσταντινουπόλει, καὶ ἡ Γ' ἐν Ἐφέσῳ, εἶχον ὀδηγήσῃ ταχεῖς τοὺς πῶδας τῆς Δύσεως πρὸς τὴν Ἀνατολήν. Ἡ δὲ Ἀνατολὴ σύμπασα ἠδέως ἠσθάνετο τὴν προστατευτικὴν ἐπ' αὐτῆς χεῖρα τῆς Ἐκκλησίας τῆς βασιλείας καὶ συγκλήτου τιμηθείσης πόλεως. Περὶ τὸν Ἐπίσκοπον τῆς Ἐκκλησίας ταύτης συνήρχοντο, καλούμενοι ἢ καὶ παρεπιδημοῦντες, οἱ Ἱεράρχαι τῶν Θεμάτων τῆς Ἀνατολῆς πρὸς ἐπίλυσιν σοβαρῶν ἐκκλησιαστικῶν προβλημάτων, αἱ ἐφ' ὧν λαμβανόμεναι ἀποφάσεις εἶχον κῆρος κανονικὸν καὶ διὰ πάντας ὑποχρεωτικόν. Πρὸ αὐτοῦ, σὺν τῷ χρόνῳ, ὑποχωροῦσιν αἱ Ἐξαρχίαι τῆς Θράκης, τοῦ Πόντου καὶ τῆς Ἀσίας καὶ πρὸς αὐτὸν στρέφουσι τὴν προσοχὴν αὐτῶν τὰ ἄλλα Πατριαρχεῖα τῆς Ἀνατολῆς ἐν ταῖς ἐκάστοτε νέαις ἐκκλησιαστικαῖς περιστάσεσιν αὐτῶν.

Τὴν διὰ τῶν πραγμάτων ἀπὸ πολλοῦ ἤδη διαμορφωθείσαν ταύτην κατάστασιν ὑπ' ἔψιν λαβοῦσα ἡ Ἁγία Δ' Οἰκουμενικὴ Σύνοδος, ὤρισε καὶ κατοχύρωσε διὰ μὲν τῶν κανόνων θ' καὶ ιζ' τὸ τῆς ἐκκλητικῆς δικαιοσύνης, διὰ δὲ τοῦ κη' κανόνος τὴν ἑκτασίαν τῆς δικαιοδοσίας τοῦ Ἀγιοτάτου τούτου Οἰκουμενικοῦ Ἐθρόνου, τὴν ἐν τῇ κατὰ Ἀνατολᾶς Ἀγιοτάτῃ Ἐκκλησίᾳ πρωτεύουσαν καὶ ἐξέχουσαν τούτου θέσιν κατασφαιλίσασα, «Πανταχοῦ τοῖς τῶν Ἀγίων Πατέρων ὄροις ἐπόμμενοι, λέγουσιν οἱ θεοφόροι Πατέρες ἐν τῷ 28ῳ τῆς Συνόδου κανόνι, καὶ τὸν ἀρτίως ἀναγνωσθέντα

κανόνα τῶν ἑκατὸν πενήκοντα θεοφιλεστάτων Ἐπισκόπων, τῶν συναχθέντων ἐπὶ τοῦ εὐσεβοῦς τὴν μνήμην μεγάλου Θεοδοσίου, τοῦ γενομένου βασιλέως ἐν τῇ βασιλίδι Κωνσταντινίου πόλει Νέας Ρώμης, γνωρίζοντες, τὰ αὐτὰ καὶ ἡμεῖς ὀρίζομεν τε καὶ ψηφίζομεθα περὶ τῶν πρεσβείων τῆς Ἀγιοτάτης Ἐκκλησίας τῆς αὐτῆς Κωνσταντινίου πόλεως Νέας Ρώμης. Καὶ γὰρ τῷ Ἐθρῶν τῆς πρεσβυτέρας Ρώμης, διὰ τὸ βασιλεύειν τὴν πόλιν ἐκείνην, οἱ Πατέρες εἰκότως ἀποδεδώκασι τὰ πρεσβεῖα. Καὶ τῷ αὐτῷ σκοπῷ κινούμενοι οἱ ἑκατὸν πενήκοντα θεοφιλέστατοι Ἐπίσκοποι, τὰ ἴσα πρεσβεῖα ἀπένευξαν τῷ τῆς Νέας Ρώμης Ἀγιοτάτῳ Ἐθρῶν, εὐλόγως κρίναντες, τὴν βασιλείαν καὶ συγκλήτῳ τιμηθείσαν πόλιν, καὶ τῶν ἴσων ἀπολαύουσαν πρεσβείων τῇ πρεσβυτέρᾳ βασιλίδι Ρώμῃ, καὶ ἐν τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς ὡς ἐκείνην μεγαλύνεσθαι πράγμασι, δευτέραν μετ' ἐκείνην ὑπάρχουσαν. Καὶ ὥστε τοὺς τῆς Ποντικῆς καὶ τῆς Ἀσιανῆς καὶ τῆς Θρακικῆς διοικήσεως μητροπολίτας μόνους, ἔτι δὲ καὶ τοὺς ἐν τοῖς βαρβαρικοῖς ἐπισκόπους τῶν προειρημένων διοικήσεων χειροτονεῖσθαι ὑπὸ τοῦ προειρημένου ἀγιοτάτου Ἐθρόνου τῆς κατὰ Κωνσταντινουπόλιν ἀγιοτάτης Ἐκκλησίας· δηλαδὴ ἐκάστου μητροπολίτου τῶν προειρημένων διοικήσεων μετὰ τῶν τῆς ἐπαρχίας ἐπισκόπων χειροτονουόντος τοὺς τῆς ἐπαρχίας ἐπισκόπους, καθὼς καὶ τοῖς θεοῖς κανόνι διηγόρευται· χειροτονεῖσθαι δέ, καθὼς εἴρηται, τοὺς μητροπολίτας τῶν προειρημένων διοικήσεων παρὰ τοῦ Κωνσταντινουπόλεως ἀρχιεπισκόπου, ψηφισμάτων συμφώνων κατὰ τὸ ἔθος γενομένων καὶ ἐπ' αὐτὸν ἀναγερομένων».

Ἐδῶξαν καὶ ἐμεγάλυναν τὸ ὄνομα τοῦ ἀγαθοδότου Θεοῦ ὁ τε κληρὸς καὶ ὁ λαὸς, ἡ σεμνὴ τῶν θεοφόρων Πατέρων χορεία καὶ οἱ συμπαρόντες εὐσεβεῖς ἄρχοντες ἐπὶ τῇ οὕτω ρητῶς καὶ ἐγκύρως προσγενομένῃ τῷ Ἀγιοτάτῳ τούτῳ Ἐθρῶν ὑπάτῃ τιμῇ.

Καὶ πρὸς τὴν τιμὴν ταύτην, ὡς εἰς θεοδικαστὸν βουλὴν, ἀνταπεκρίθη ἀξίως ὁ Ἀγιοτάτος τῆς Κωνσταντινίου πόλεως Ἐθρόνος.

Αὐτὸς ἤδη ὁ πρῶτος περιδληθεὶς τὴν ἀπὸ τοῦ κανόνος τούτου προσγενομένην τῷ Ἐθρῶν τιμὴν μακαριστῆς μνήμης Πατριάρχης Ἀνατόλιος ἀπέβλεψε πρὸς τὸν κανόνα οὐχὶ ὡς πρὸς μέσον ἐκανοποιήσεως φιλοδοξίων καὶ ἀπαρχῆν διεκδικήσεων ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ τῇ ἐκκλησιαστικῇ τάξει, ἀλλ' ὡς πρὸς λίθον ἀκρογωνιαῖον, λυσιτελεῖ εἰς οἰκοδομὴν τοῦ ὑπὸ τῶν αἰρέσεων καὶ τῶν σχισμάτων ταλαιπωρουμένου σώματος τῆς Ἐκκλησίας. Καὶ ἡ ἔκτοτε μακραίων πράξις τῆς Ἐκκλησίας δεικνύει ὅτι ὁ καθ' ἡμᾶς Ἀγιοτάτος Οἰκουμενικὸς Ἐθρόνος πάντοτε ἐπίστευσε καὶ ἐδικαίωσε τὴν εἰρηνευτικὴν καὶ ἄλλην αὐτοῦ ἀποστολήν. Καὶ ἀπὸ τῆς πίστεως αὐτοῦ ταύτης οὐδέποτε ἀπέστη οὐδὲ καὶ ἀφίσταται, ἀλλ' ὡς ἐν πνεύματι ἀγάπης καὶ διαλλακτικότητος ἀντεμετώπισε τὰς εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἦδη ἀπὸ μέρους τῆς Δύσεως προβληθείσας τάσεις, οὕτω ἐν τῷ αὐτῷ καὶ σήμερον πνεύματι κατεργάζεται τὸν προορισμὸν αὐτοῦ ἐν ταῖς πρὸς τὰς ἀδελφὰς Ἐκκλησίας σχέσεσιν αὐτοῦ.

Καὶ νῦν ἐπὶ τῇ εὐσήμερ ταύτῃ ἡμέρᾳ τῆς χιλιοστῆς καὶ πεντακοσιοστῆς ἐπετείου τῆς γερασμίας ταύ-

Ο ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΣ ΙΣΤΟΡΙΚΟΣ ΦΙΛΑΡΕΤΟΣ ΒΑΦΕΙΔΗΣ ΚΑΙ ΑΙ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

Ὁ ἱστορικὸς τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας Διδυμοτείχου καὶ κατόπιν Μητροπολίτης Ἡρακλείας Φιλάρετος Βαφειδῆς πηδρευσεν, ὡς γνωστὸν, τῆς Πανορθόδοξου Ἐπιτροπῆς ἐν Ἀγίῳ Ὄρει, τῷ 1930, συνελθούσης πρὸς σύσκεψιν καὶ διαπραγματεύσιν τῶν ἐκκλησιαστικῶν ζητημάτων, ἅτινα θ' ἀπασχόλουν τὴν μέλλουσαν νὰ συνέλθῃ Προσύνοδον τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, προπαρασκευαστικῆν τῆς συγκλήσεως Οἰκουμενικῆς Συνόδου.

Τὸν ἀείμνηστος Μητροπολίτην Φιλ. Βαφειδῆν

τῆς ἐν Χαλκηδόνι Συνόδου, μετὰ στοργῆς στρέφωμεν τὸν νοῦν ἰδίᾳ πρὸς τοὺς ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῆς Συνόδου ταύτης ἀποχωρισθέντας ἀδελφούς, οἵτινες «προφάσεως ἐν Χαλκηδόνι Συνόδου ἑαυτοὺς ἀπὸ τῆς Ἐκκλησίας ἀποσχίσαντες, τὰ δὲ ἄλλα ὀρθόδοξοι ὑπάρχοντες», γὰρ κατὰ Ἰωάννην τὸν Δαμασκηνὸν εἰπώμεν, ἀμέριστον καὶ αὐτοὶ ἔχουσι τὴν τιμὴν καὶ τὴν ἀγάπην ἡμῶν, ὡς ἀδελφῶν. Ἐν τῷ αὐτῷ πνεύματι τῆς ἀγάπης ἀπευθύνομεν ἐπὶ τῇ ἱερᾷ ἐπετείῳ καὶ πρὸς πάσας τὰς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ ἐγκάρδιον τὸν ἐν Κυρίῳ χαιρετισμόν. Καιρὸς ἤδη ὅπως ἀρθῇ πᾶν κώλυμα ἐπιπροσθοῦν τῇ προσεγγίσει καὶ τῇ ἐνώσει διὰ συντόνου κοινῆς προσπάθειας, εἰς ἣν, διαθεβασιόμεθα πάντας, πᾶσα ἀφ' ἡμῶν καὶ τοῦ καθ' ἡμᾶς Ἀγιωτάτου Οἰκουμενικοῦ Θρόνου ἐπιδειχθήσεται ἀγαθὴ διάθεσις καὶ ἀρωγὴ καὶ συναντίληψις.

Τέκνα τῆς Ἐκκλησίας εὐσεβῆ καὶ εὐλογημένα.

Καταξιωθέντες, τῇ χάριτι τοῦ Παναγάρχου Θεοῦ, ἵνα ἐορτάσωμεν ἐν τῷ ἱστορικῷ τούτῳ τόπῳ τὴν ἱερὰν ἐπέτειον τῆς μεγάλης ταύτης Συνόδου, αἶνον μὲν καὶ δοξολογίαν προσάξωμεν τῷ ἐν Τριάδι προσκυνουμένῳ Θεῷ, ἀκραδάντως δὲ πεποιθότες ὅτι γενήσεται πραγματικότης ἢ προσευχὴ τοῦ Κυρίου ἡμῶν «ἵνα πάντες ἐν ὧσι», συνυπουργήσωμεν καὶ ἡμεῖς τῇ δεήσει, σπουδάζοντες τηρεῖν τὴν ἐνότητα τῆς πίστεως ἐν τῷ συνδέσμῳ τῆς εἰρήνης καὶ ὁμολογούντες «ἕνα Κύριον, μίαν πίστιν, ἕν βάπτισμα, ἕνα Θεὸν καὶ Πατέρα πάντων, τὸν ἐπὶ πάντων καὶ διὰ πάντων καὶ ἐν πᾶσιν ἡμῖν», ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

α.Θνα', Δεκεμβρίου 15'.

† Ο ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ ἐν Χριστῷ εὐχέτης

† Ὁ Χαλκηδόνης Θωμᾶς ἐν Χριστῷ εὐχέτης. † Ὁ Δέρκων Ἰάκωβος ἐν Χριστῷ εὐχέτης. † Ὁ Προύσης Πολύκαρπος ἐν Χριστῷ εὐχέτης. † Ὁ Πριγκηποννήσων Δωρόθεος ἐν Χριστῷ εὐχέτης. † Ὁ Ἐλιουπόλεως Γεννάδιος ἐν Χριστῷ εὐχέτης. † Ὁ Εἰρηνοπόλεως Κωνσταντῖνος ἐν Χριστῷ εὐχέτης. † Ὁ Αἶνου Γερμανὸς ἐν Χριστῷ εὐχέτης. † Ὁ Προικοννήσου Φιλόθεος ἐν Χριστῷ εὐχέτης. † Ὁ Κυδωνίων Ἀγαθάγγελος ἐν Χριστῷ εὐχέτης. † Ὁ Νεοκαιρείας Χρυσόστομος ἐν Χριστῷ εὐχέτης. † Ὁ Λαοδικείας Μάξιμος ἐν Χριστῷ εὐχέτης. † Ὁ Σάρδεων Μάξιμος ἐν Χριστῷ εὐχέτης.

ἠτύχησαμεν νὰ γνωρίσωμεν προσωπικῶς ἐν Θεσσαλονίκῃ, τῷ 1932 μετὰ τὸ πέρας τῶν σπουδῶν ἡμῶν ἐν τῇ Ἑσπερίᾳ.

Ἐφυσύαζεν ἐκεῖ καὶ κατεγίνετο συγγράφων μονογραφίας καὶ πραγματείας ἐπὶ θεμάτων τῆς ἐκκλησ. ἱστορίας, καίτοι γέρον ἐν προβεβηκυῖα ἡλικίᾳ. Ὡς νέος κληρικὸς τότε, ἐσεβόμεθα πολὺ τὸν ἄνδρα τοῦτον τῶν θεολογικῶν γραμμάτων, σπουδάσαντα ἐπίσης ἐν γερμανίᾳ κατὰ τὸν 19 αἰῶνα, ἔσχομεν δὲ πολλὰς ἐνδιαφερούσας συζητήσεις μετ' αὐτοῦ ἐπὶ διαφορῶν συγχρόνων ἐκκλησιαστικῶν ζητημάτων.

Ἡμεθα τῆς αὐτῆς Χαλκιδίδος Σχολῆς, ἡ γενεὰ δὲ ἐκείνη, ἦτις, ἀποσταλεῖσα εἰς τὴν κοινωνικὴν κοινίστραν ἀμέσως μετὰ τὸ τέρας τοῦ πρώτου παγκοσμίου πολέμου ὑπὸ τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας, τόσα ὀνειροπόλησε καὶ ἤλπισεν ἀγαθὰ μεταπολεμικῶς καὶ διὰ τὴν Ἐκκλησίαν ἡμῶν καὶ τὸ Ἔθνος. Παρευρέθημεν δὲ καὶ κατὰ τὸν θάνατον τοῦ ἀειμνήστου καὶ ἐξεφωνήσαμεν τὸν ἐπικήδειον αὐτοῦ ἐν τῷ ἱ. ναῷ τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας ἐν Θεσσαλονίκῃ.

Ὁ σοφὸς ἐκκλησιαστικὸς ἀνὴρ κατέλιπεν ἐν μέρος τῆς βιβλιοθήκης αὐτοῦ εἰς τὴν Ἱ. Θεολογικὴν Σχολὴν τῆς Χάλκης, ἕτερον δὲ εἰς τὸ Πανεπιστήμιον Θεσσαλονίκης.

Παραλαβόντες τῇ ἐντολῇ τοῦ Οἴκ. Πατριαρχείου τὰ βιβλία ταῦτα παρὰ τῶν οἰκείων αὐτοῦ καὶ ἀποθέσαντες προσωρινῶς αὐτὰ ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τῆς Ἱ. Μονῆς Βλατάδων ἐν Θεσσαλονίκῃ, ἡγουμενεύοντος τοῦ ἀειμνήστου φίλου Ἰωακείμ Ἰβηρίτου, εὔρομεν μετὰ τῶν χειρογράφων τοῦ ἀειμνήστου Βαφειδοῦ καὶ **ἰδιοχειρῶς** γραμμένον σημείωμα πολυτίμων σκέψεων αὐτοῦ ἐπὶ τῶν θεμάτων τοῦ ἐπισήμου «διαγράμματος ἐργασιῶν μελλούσης Οἰκουμενικῆς Συνόδου», ἐκδοθέντος τότε, κατὰ τὸ 1924, ὑπὸ τοῦ Οἴκ. Πατριαρχείου.

Τὸ σημείωμα τοῦτο μετὰ χαρᾶς ἐκρατήσαμεν παρ' ἡμῖν, ὡς προερχόμενον ἐκ τοῦ καλάμου ἀνδρὸς γνώστου τῆς ἐκκλ. ἱστορίας ἐν γένει καὶ παλαιοῦ Μητροπολίτου τοῦ Οἴκ. θρόνου, διατελέσαντος καὶ καθηγητοῦ τῆς Θεολογίας, θεωρουμένου δὲ τότε παρ' ἡμῖν, τῇ νεωτέρᾳ θεολογικῇ γενεᾷ, μᾶλλον ὡς **λίαν συντηρητικοῦ** ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸν Βασίλειον Γεωργιάδην, Μητροπολίτην Ἀγχιάλου, Νικαίας καὶ κατόπιν Οἴκ. Πατριαρχῆν, λίαν φιλελεύθερον ἢ ὀρθότερον, ὡς ὁ ἴδιος ἐχαρακτήριζεν ἑαυτὸν, συντηρητικὸν φιλελεύθερον, τὸν ὅποιον ὡς νεαρὸς Ἀρχιδιάκονος ἐπίσης καλῶς ἐγνωρίσαμεν καὶ μετ' αὐτοῦ πολλὰ συνεζητήσαμεν.

Ἡ ἡμετέρα χαρὰ ἦτο μεγαλειτέρα, ὅταν παρετηρήσαμεν, ὅτι ὁ Βαφειδῆς, θεωρούμενος συντηρητικὸς θεολόγος, ἦτο ὅχι τόσον, ὅσον ἐνομιζέτο, ὡς θὰ πεισθοῦν καὶ οἱ ἐμβριθεῖς ἀναγνώσται τοῦ παρόντος, ἀλλὰ ἀρκετὰ προοδευτικὸς καὶ φιλελεύθερος ἐν τοῖς ἐκκλησιαστικῶς, μετὰ τινος δὲ ὅχι ἀποκρυπτομένης λύτης ἡμῶν καὶ ἐξομολογουμένης ἁμαρτίας παρατηροῦμεν, ὅτι ἡμεῖς σήμερον, κατόπιν ἀποκτηθείσης πείρας καὶ τοῦ δευτέρου φρικτοῦ παγκοσμίου πολέμου, ἀλλ' ἰδίᾳ τῆς ἐωσφορικῆς μανίας κατὰ πάσης **παραδόσεως** ὅχι μόνον ἐκκλησιαστικῆς, ἀλλὰ καὶ ἐθνικῆς καὶ

κοινωνικῆς ἐκ μέρους τοῦ κομμουνισμοῦ, ὑπερέβημεν πολὺ τὸν Βαφείδην εἰς συντηρητικότητα.

Ἴδου τὸ χειρόγραφον τοῦ Ἡρακλείου Φιλαρέτου Βαφείδου ἐν πιστῷ ἀντιγράφῳ:

«Πρόχειροι παρατηρήσεις ἐπὶ τοῦ διαγράμματος τῶν ἐργασιῶν μελλούσης Οἰκουμενικῆς Συνόδου».

Μέρος γενικὸν

Εἰς τὸ αὐτὸ σημεῖον προκειμένου περὶ ἀναθεωρήσεως τῆς ὅλης ἐκκλησιαστικῆς νομοθεσίας καὶ προσαρμογῆς αὐτῆς πρὸς τὴν παροῦσαν κατάστασιν τῆς Ἐκκλησίας, παρατηρῶ ὅτι εἶνε πολὺ **γενικὸν** καὶ ἐπομένως δύσκολον νὰ κάμω ὁποιαδήποτε παρατήρησιν ἀορίστως καὶ γενικῶς φρονῶ ἄλλως τε ὅτι αἱ **βάσεις τοῦ Θεοῦ καὶ ἀνθρωπίνου δικαίου** δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ μεταβάλλωνται ἐκείστοτε κατὰ τὰς περιστάσεις.

Εἰς τὸ βὸν τοῦ λόγου ὄντος περὶ τῆς ἐν ἀγάπῃ Χριστοῦ ἐνώσεως μετ' ὄλων τῶν Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν, φρονῶ ὅτι **ἀληθῆς ἐνώσις ἐστὶ ἀδύνατος ἄνευ συμφωνίας δογματικῆς.**

Μερικὸν διάγραμμα

Α'. Μέρος δογματικὸν

1) Καλῶς διατυπῶνται, ὅτι τὰ **δόγματα** δέον νὰ μείνωσιν **ἄθικτα**. Ἀλλὰ ταῦτα βεβαίως διακρίνονται τῶν **θεολογούμενων**, οὐχὶ ὅμως καὶ τῶν **ὄρων τῆς πίστεως τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων.**

2) Αἱ ὁμολογίαι τοῦ Σχολαρίου, Κριτοπούλου κ.λ.π. ἀληθῶς δὲν ἔχουσι κύρος οἰκουμενικόν, ἀλλὰ συμβουλευτικὸν καὶ δυνάμεθα καὶ ἐπισημῶς ν' ἀποφανθῶμεν περὶ τούτου.

Ἐπίσης κατόπιν καθωρίσθη ὁ ἀριθμὸς τῶν μυστηρίων εἰς **ἑπτὰ** καὶ ἡ λέξις **μετουσίωσις**. Ἀλλὰ τίς ἢ ἀνάγκη νὰ συζητῶμεν ἐπὶ τοῦ ἀριθμοῦ ἑπτὰ, ἀφοῦ καὶ οἱ ὀρθόδοξοι ἀνομολογοῦμεν, ὅτι μεταξὺ αὐτῶν τινα διακρίνονται εἰς μυστικώτερα τῶν ἄλλων, γνωστὸν δὲ διατὶ παρεδέχθησαν οἱ ἡμέτεροι τὸν ὄρον, **μετουσίωσις.**

Ἐὰν οἱ ἀντίθετοι εἰς τοὺς παλαιότερους ὄρους **μετουσίωσις** καὶ **μεταβολή** ἀπέδιδον τὴν ἀληθῆ σημασίαν, τὴν ἐκφραζομένην σωματικώτερον, οὕτως εἶπεν, διὰ τῆς λέξεως **μετουσίωσις**, τότε τῇ ἀληθείᾳ οὐδεὶς φόβος τοῦ ἐξοβελίσαι τὸν ὄρον χάριν τοῦ μὴ σκανδαλισμοῦ τῶν ἀντιφρονούντων· ἀλλὰ καὶ ἡ οὐσία, ὡς γνωστὸν, δὲν ἔγκειται εἰς τὰς λέξεις, ἀλλὰ εἰς τὴν πραγματικὴν ἔννοιαν, ἣν διαφόρως **ἐξηγοῦσιν οἱ ἀντίθετοι.**

Β'. Σχέσεις ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας πρὸς τὴν πολιτείαν

1) Φρονῶ δύσκολον καὶ ἀδύνατον τὴν ὑπαρξιν **ἐλευθέρας Ἐκκλησίας** ἐν ἐλευθέρῳ Πολιτεία. Ἴσως ἐν μέρει δυνατὸν νὰ λεχθῆ τοῦτο περὶ Ἀμερικῆς, οὐχὶ ὅμως καὶ περὶ Ἀγγλίας, ὅπου δουλεύει ἡ Ἐκκλησία τῇ Πολιτεία.

2) Ὁρθότεραν σχέσιν Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας θεωρῶ τὴν τῶν **ἐφαπτομένων κύκλων**, ὅχι ὅμως, ὡς ἐν Ἑλλάδι, Σερβία καὶ ἄλλαχοῦ.

3) Καλὸν νὰ ὀρισθῶσιν αἱ σχέσεις πρὸς ἀλλοδόξους καὶ ἀλλοθρήσκους Πολιτείας.

4) Ὁ **Πολιτικὸς γάμος** εἶναι ἔργον τῆς Πολιτείας, ἀλλ' ἡ Ἐκκλησία δὲν δύναται ν' ἀπόσχῃ τῆς μυστηριακῆς αὐτοῦ **σημασίας** καὶ ἐνεργείας.

Γ'. Καθορισμὸς τῆς ὅλης **διοικητικῆς** ὁργανώσεως τῆς Ἐκκλησίας.

1) Ὁρθῶς διατυπῶνται τὰ περὶ Οἰκουμενικῆς Συνόδου καὶ τῶν δογματικῶν αὐτῆς ἀποφάσεων, δυνατὸν δὲ νὰ διαρρυθμίζωνται λογικῶς καὶ χριστιανικῶς τὰ τῆς διοικητικῆς φύσεως ζητήματα.

Φρονῶ ὅμως, ὅτι ἀπὸ τῶν δογματικῶν ἀποφάσεων τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων δὲν πρέπει ν' **ἀποχωρίζωνται τὰ ἠθικὰ ζητήματα.**

2) Τὰς **ἐνδημούσας** Συνόδους θεωρῶ ἀναγκαίας, ὁμοίως δὲ καὶ τὰς μείζονας διοικητικὰς ἢ τοπικὰς.

3) Ὅμοίως ἀποδέχομαι καὶ τὴν **ὕψ' ὅλης τῆς Ἱεραρχίας** ἐκδήλωσιν γνώμῶν ἐπὶ **ζητημάτων ἐκτάκτων.**

Δ'. Θεία λατρεία

1) Ἡ λειτουργικὴ γλῶσσα δέον νὰ διατηρηθῆ ἄθικτος, ὡς καὶ γενικῶς τὰ λειτουργικὰ βιβλία, γινομένων βεβαίως πολλῶν **διορθώσεων** καὶ **ἀφαιρέσεων.**

2) Ὅμοίως εἰς τὸ τυπικόν, τὰς τελετὰς, τὰς ἀκολουθίας δέον νὰ γένωνται λογικαὶ διαρρυθμίσεις, μὴ προσβάλλουσαι τὴν οὐσίαν.

3) Ἐπίσης προκειμένου περὶ τοῦ χρόνου τῆς λατρείας, τῶν ἑορτῶν κ.λ.π. δύναται νὰ ἐπενεχθῶσι διαρρυθμίσεις, χωρὶς νὰ προκληθῶσι σκάνδαλα καὶ ἀντεγκλήσεις· ἀναμφιβόλως ὅμως δὲν πρέπει νὰ διαταραχθῆ ἡ ἐν τοῖς Μοναστηρίοις κρατήσασα τάξις προκειμένου ἰδίᾳ περὶ τῶν **ἀκολουθιῶν, τελετῶν, τοῦ τυπικοῦ** κ.λ.π.

4) Ὅμοίως καὶ περὶ **διαρκείας, ποσοῦ καὶ ποιῶ** τῶν νηστειῶν.

5) Ἐν τοῖς ἱεροῖς ἀμφίοις καὶ σκεύεσι δύναται νὰ συστηθῆ ἡ μὴ ἐξεζητημένη πολυτέλεια καὶ ἡ ἀξία, καίτοι καὶ τοῦτο δὲν δύναται ν' ἀπαγορευθῆ, προσβάλλον τὴν διάθεσιν καὶ προθυμίαν τῶν ἀφιερωτῶν. Περὶ τῆς **περιβολῆς δὲ τοῦ κλήρου** προκειμένου, χωρὶς νὰ **θηρεύωμεν** νεοτεριστικὰς κοσμικὰς στολάς, ἀφοῦ δὲ καὶ ἐν Ἀγγλία, Γερμανία καὶ ἄλλαχοῦ τῆς Εὐρώπης καὶ Ἀμερικῆς διατηροῦσι μετ' εὐλαβείας τὰ πατροπαράδοτα αὐτῶν ἡθη, δὲν ἀρνούμαι ὅτι εἶναι δυνατὸν καὶ καλὸν νὰ περιορίσωμεν τὰ φαρδομάνικα, καθιστῶντες αὐτὰ στενώτερα καὶ εὐπρεπέστερα καὶ ἀντὶ τοῦ σημερινοῦ καλύμματος νὰ εἰσαγάγωμεν σκοῦφόν τινα μικρότερον ἢ σκιάδιον ὄχι πολὺ πλατύγυρον.

Ε'. Κλήρος ἱερὸς

1) καὶ 2) Ἀνάγκη νὰ καθορισθῶσι τὰ διαλαμβανόμενα (σημ. ἀντ. ἐννοεῖ κατὰ τὸ κανονικὸν δίκαιον), ἀλλ' ἐν τῷ 3) (τοῦ διαγράμματος) περὶ τοῦ **γάμου** αὐτῶν, ἀνθίσταμαι εἰς τὸν μετὰ τὴν χειροτονίαν γάμον, ὡς ἐναντίον καθόλου πρὸς τὸ πνεῦμα τοῦ Εὐαγγελίου καὶ τοῦ Παύλου, ἀποδεχόμενος τὸν

πρὸ τῆς χειροτονίας γάμον καὶ αὐτῶν τῶν Ἐπισκόπων μετ' ἀπόφασιν Συνόδου Οἰκουμενικῆς (1).

ΣΤ' Περὶ Πασχαλίου

1) Καίτοι εἰδικῶς ἀστρονομικῶν θεωριῶν, δὲν καταδικάζω τὴν μεταστροφὴν τοῦ Ἡμερολογίου, σύμφωνον πρὸς ἐπιστημονικὰς ἐργασίας, ἐφρόνουν ὅμως καὶ φρονῶ, ὅτι ὀφείλομεν νὰ μὴ σπεύδωμεν μετὰ πολλῆς τῆς σπουδῆς τοῦτο ἰδίως παρατηρῶ, ὅτι πρέπει νὰ συμβῆ εἰς τὰ περὶ καθορισμοῦ τοῦ Πασχαλίου, συμβιβαστέων τῶν περὶ Πάσχα ἀποφάσεων τῆς ἐν Νικαίᾳ Συνόδου πρὸς τὰς ἐπιστημονικὰς ἐρεῦνας καὶ ἐργασίας.

Ζ'

Οὐδὲν ἔχω νὰ προβάλλω ἐναντίον τῶν σκέψεων τῆς Ἐπιτροπῆς. Καταλήγων ἐνταῦθα τὰς προχείρους παρατηρήσεις καὶ σκέψεις παρατηρῶ, ὅτι οὐκ ἔρωται τὸ συνήθως προβαλλόμενον, ὅτι δεόν νὰ προσαρμοζώμεθα καὶ θρησκευτικῶς καὶ ἠθικῶς πρὸς τὴν παρούσαν κοσμικὴν κατάστασιν.

Τοῦτο δύναται νὰ συμβῆ ἐν ἀντικειμένους ἐξωτερικοῖς, μὴ προσβαλλομένης καὶ ἀλλοιουμένης τῆς θρησκευτικῆς καὶ ἠθικῆς οὐσίας· ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν ἔλλογον ταύτην προσαρμογὴν προβαίνοντες, ὀφείλομεν νὰ πράττωμεν τοῦτο μετὰ πολλῆς τῆς ἐπιφυλακτικότητος καὶ κατόπιν πολλῶν σκέψεων καὶ μελέτης, ἀκολουθοῦντες τὸ *σπεῦδε βραδέως*.

*

Ἐδῶ τελειώνουσιν αἱ παρατηρήσεις τοῦ Φ. Βαφείδου.

Τὰς παρατηρήσεις ταύτας θεωροῦμεν πολὺ χρησίμους καὶ ἀναγκαίαις πρὸς καθοδήγησιν ἐν τῇ μελέτῃ τῶν σοβαρῶν ζητημάτων, ἅτινα θ' ἀπασχολήσωσι ποτε τὴν ὀρθόδοξον Ἱεραρχίαν, τὴν τε Προσύνοδον καὶ τὴν Οἰκουμενικὴν Σύνοδον, προερχομένας παρ' ἀνδρὸς τοῦ κύρους τοῦ ἀειμνήστου Βαφείδου.

Εἰκοσιπενταετία ὀλόκληρος καὶ πλέον παρήλθεν ἔκτοτε καὶ γεγονότα διάφορα, ἀλλὰ πρωτίστως καὶ αἱ συνθήκαι, ὑφ' ἧς ἐκάστοτε διατελεῖ ὁ βραδυνκίνητος ὀργανισμὸς τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ἡμῶν, δὲν ἐπέτρεψαν ἀτυχῶς μέχρι σήμερον οὔτε ἡ μελετωμένη Προσύνοδος τῆς Ἐκκλησίας νὰ συνέλθῃ.

Καὶ ὅμως οἱ καιροὶ οὐ μενετοί, ὡς αἰσθάνονται πάντες.

Ἐπιφυλασσόμεθα προσεχῶς νὰ δημοσιεύσωμεν τὰς κρίσεις ἡμῶν ἐπὶ τῶν σκέψεων τοῦ ἀειμνήστου Ἡρακλείου Φιλαρέτου Βαφείδου, ἀλλὰ καὶ ἄλλας σκέψεις ἡμῶν ἐπὶ ζωτικῶν ἐκκλησιαστικῶν ζητημάτων.

+ Ὁ Κασσανδρείας ΚΑΛΙΝΙΚΟΣ

1. Ἐνταῦθα ὁ Βαφείδης φαίνεται συντηρητικὸς. Σημ. Ἀντι.

Ὅπως εἰς τὴν ἀσθένειαν, οὕτω καὶ εἰς τὴν ἀμαρτίαν ἡ ὑποτροπὴ εἶναι πολὺ ἐπικίνδυνος.

*

Τοὺς ἀνθρώπους πρέπει νὰ ἐκτιμῶμεν συμφώνως πρὸς ἐκεῖνο πού εἶναι, καὶ ὄχι πρὸς ἐκεῖνο πού ἔχουν.

Η ΕΚΠΡΟΣΩΠΗΣΙΣ ΤΟΥ ΒΑΤΙΚΑΝΟΥ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Ἀνέγνωσα μετ' ἐνδιαφέροντος τὴν ἐκ Ρώμης ἀναπόκρισιν τῆς «Καθημερινῆς» σχετικῶς μετὰ τὸ ζήτημα τῆς ἐκπροσώπησης τοῦ Βατικανοῦ εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ θεωρῶ ἀναγκαῖον νὰ γράψω τὰ ἀκόλουθα:

Διὰ τὴν ἐπικρινομένην «ἀστοχίαν» ἢ «τὸν ἀπαράδεκτον χειρισμὸν τοῦ ζητήματος» ὑπὸ τοῦ ἀντιπροέδρου τῆς Κυβερνήσεως κ. Βενιζέλου οὐδὲν θὰ εἶχον νὰ εἶπω, διότι ταῦτα ἀνάγονται εἰς τὴν δημοσιογραφικὴν κριτικὴν, ἣτις εἶναι ζήτημα τῆς ἐφημερίδος. Φρονῶ ὅμως ὅτι ζήτημα ὡς τὸ ἀνωτέρω δὲν δύναται οὐδὲ πρόπει νὰ ἐξετάζηται καὶ συζητητῆται ἀπὸ πολιτικῆς ἀπόψεως ἐπὶ ζημίᾳ τῆς οὐσίας τοῦ πράγματος. Τὸ νὰ γράφεται δὲ ὅτι ἢ μὴ ἐπίσκεψις τοῦ κ. Βενιζέλου πρὸς τὸν Πάπαν ἐγένετο «πρόξενος θετικῆς ζημίας» εἶναι τουλάχιστον παραπλανητικὴ τῆς κοινῆς γνώμης καὶ τῶν ἀπλοϊκωτέρων ὑπερβολή. Τοιαῦτα ὑπερβολαὶ δι' ἀληθῶς «λεπτότατα θέματα πού ἀφοροῦν τὴν Ἑλλάδα» δὲν ἐπιτρέπονται, ἢ δὲ θετικὴ ζημίᾳ προέχεται ἀκριβῶς ἐκ μέρους ἐσφαλμένης καὶ ἐρασιτεχνικῆς δημοσιογραφικῆς ἐκθέσεως λεπτοτάτων πράγματι ζητημάτων.

Ἄν ὁ κ. Βενιζέλος ἐπισκέπτετο τὸν Πάπαν διὰ νὰ ὑποβάλλῃ τὰ σεβάσματά του πρὸς τὸν ἀρχηγὸν τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας, ἢ τοιαύτη φιλοφρόνησις ἐκ μέρους τού θὰ ἦτο ἀξία πάσης ἐκτιμῆσεως. Καὶ ἐγώ, οὐδεμίαν ἔχων ἐπίσημον ἰδιότητα, θὰ ἤμην εὐτυχῆς, ἂν διερχόμενος ἐκ Ρώμης μοῦ εἶδίδετο ἡ εὐκαιρία νὰ τύχῃ ἀκροάσεως παρὰ τῆ Α. Ἁγιότητι. Ἄν ὅμως ὁ κ. Βενιζέλος, ἀποβλέπων εἰς τὸ ἐνδεχόμενον τῆς οἰασδῆποτε παραξηγήσεως τῆς ἐπισκέψεώς του, ἐσκέφθη καὶ ἀπεφάσισε νὰ μὴ ἐκδέσῃ τὸ ἀξίωμα του εἰς τοιαύτην θετικὴν ἢ ἀρνητικὴν παρεξήγησιν, δι' ἐν μάλιστα ἀνοικτὸν ὅπως δῆποτε ζήτημα τοῦ ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν, τότε ἔπραξεν ἄριστα ματαιώσας τὴν πρὸς τὸν Πάπαν ἐπίσκεψίν του, τὴν ὁποίαν κακῶς, ὡς ἀναφέρεται ἐν τῇ ἀνταποκρίσει, ἐκ τῶν παρασηνίων πρότερον προητοίμασε, καὶ εἶναι διὰ τοῦτο ἀξίως ἐπαίνου μᾶλλον ἢ ἐπικρίσεως. Ἡ πολιτικὴ ἰδιότης, τὸ γε νῦν, εἶναι ἢ μᾶλλον ἀκατάλληλος διὰ τὴν διατήρησιν σχέσεων μετὰ τοῦ Βατικανοῦ καὶ, κατ' ἐμὲ κριτὴν, κάκιστα τινὲς τῶν πολιτικῶν ἀρχηγῶν μας, ἐπικειμένων μάλιστα τότε ἐκλογῶν, προήλθον εἰς φερέλιδας δηλώσεις ἐπὶ τοῦ ζητήματος.

Τοιαῦτα ἐπιμβάσεις βλάπτουσι θετικῶς καὶ δίδουσι κακὴν κατεύθυνσιν καὶ χαρακτῆρα εἰς ζήτημα σοβαρώτατον, τὸ ὁποῖον βεβαίως πρέπει νὰ διευθετηθῇ, ἀλλὰ πάντως κατὰ τὴν βαθυτέραν του σημασίαν καὶ ἔννοιαν. Κάκιστα δ' ἐκβιάζεται δημοσιογραφικῶς ἐκ μέρους ὠρισμένων ἐντεῦθεν καθολικῶν κύκλων τὸ ζήτημα καὶ παρορᾶται ὅτι οἱ διὰ διαφανεῖς προσωπικοὺς σκοποὺς ἀνακινήσας του, ὡς ἀνακινεῖται, γίνεται ἀκριβῶς ἐπὶ θετικῆς ζημίας.

Ἡ ἀποστολὴ ἀντιπροσώπων τοῦ Βατικανοῦ εἰς τὴν Ἑλλάδα, διὰ τοὺς γνωρίζοντας τὰ πράγματα καὶ διὰ τὴν κρατοῦσαν ἐν Ἑλλάδι, ἀπόλυτον θρησκευτικὴν ἐλευθερίαν τῶν ὀλίγων Ρωμαιοκαθολικῶν,

εἶναι πρᾶγμα οὐσιαστικῶς ἄνευ σημασίας, ἐκτὸς τοῦ ὅτι, καλῶς ἢ κακῶς, προκαλεῖ εἰς ὄρισμένους ἐκκλησιαστικούς κύκλους—ὡς ἐγὼ πιστεύω, χωρὶς σοβαρὸν λόγον—ἔρεθισμόν. Τὸ κράτος ἄλλως τε ἰκανὴν ἔδειξεν ὡς πρὸς τὸ ζήτημα τοῦτο ἀνεκτικότητα καὶ ἔλαστικότητα καὶ καλὸν εἶναι νὰ ἐξακολουθήσῃ ἐπιδεικνῶν τοιαύτην, ἀφοῦ τόση ἐκ τοῦ Βατικανοῦ—κάκιστα κατὰ τὴν γνώμην μου, ὡς φαίνεται ἐκ τῆς ἐντεῦθεν ἐξασκουμένης πίεσεως—ἐπιδεικνύεται ἐπιμονή. Ἡ ἐκπροσώπησις ἐξ ἄλλου τῆς Ἑλλάδος παρὰ τῷ Βατικανῷ, ἣτις θὰ ἤρχετο δευτέρα εἰς τὴν ἐξασκουμένην πίεσιν, ἅμα τῇ διευθετήσει τυχόν τῆς ἐκπροσωπήσεως δὲν νοεῖται, παρὰ τὸν ἐντυπωσιακῶς ἐξαιρούμενον χαρακτήρα τῆς παρὰ τῷ Βατικανῷ ἐκπροσωπήσεως πλείστον ὄσων ἄλλων χωρῶν.

Ἡ Ἀμερικὴ ἔχει 23.000.000 καθολικῶν καὶ δὲν ἔχει ἀντιπρόσωπον παρὰ τῷ Βατικανῷ, ἀπόπειρα δὲ τοῦ κ. Τροῦμαν νὰ διορίσῃ ἐκπρόσωπόν του παρὰ τῷ Βατικανῷ ἤγειρε θύελλαν ἐναντίον τῆς προθέσεώς του αὐτῆς ἐκ μέρους τῆς μεγάλης πλειονότητος τοῦ ἀμερικανικοῦ λαοῦ. Τὸ ἐπιχείρημα δὲ ὅτι ἐκ τῆς ἀπουσίας ἐκπρόσωπον τῆς Ἑλλάδος παρὰ τῷ Βατικανῷ ζημιούται αὕτη σπουδαίως, διότι τοῦτο παρεξηγεῖται ὡς ἐχθρική διάθεσις τῆς Ἑλλάδος ἀπέναντι τοῦ Βατικανοῦ καὶ ὅτι διατίθενται, συνεισῶς, ἔνεκα τούτου, κακῶς διὰ τὰ ἑλληνικὰ ζητήματα αἱ καθολικαὶ χῶραι, εἶναι ἄνευ ἀξίας, διότι τοιαύτη ἔννοια τῆς μὴ ἐκπροσωπήσεως τῆς Ἑλλάδος ἐγκληματικῶς ὑποβάλλεται μόνον ἀπὸ τοὺς οὕτως ἐμφανίζοντας τὸ ζήτημα καὶ τοὺς δίδοντας συνεισῶς ἀφορμὴν ἐξ Ἑλλάδος εἰς ἀπόδοσιν τοῦ πράγματος εἰς τοιαῦτα μὴ ὑπάρχοντα ἐλατήρια.

Εἶμαι δὲ ἀπολύτως βέβαιος, ὅτι, ἐὰν ἐπρόκειτο περὶ συνηγορίας δικαίων τῆς Ἑλλάδος παρὰ τῷ καθολικῷ κόσμῳ, ἢ Α. Α. ὁ Πάπας οὐδέποτε θὰ ἤρνεϊτο τὴν συνηγορίαν δικαίων πραγμάτων καὶ ἂν μὴ τοῦ ἐζητεῖτο ἀκόμη, ἢ καὶ ἂν τοῦ ἐζητεῖτο ἐμμέσως, ἐφ' ὅσον ἐφ' ὅσον δὲν ἔχομεν διπλωματικὰς σχέσεις. Ἀρνοῦμαι δὲ νὰ δεχθῶ, ὅτι ὁ Πάπας θὰ προέβαλε τὸν ταπεινὸν λόγον τῆς μὴ διευθετήσεως τῆς ἐν Ἑλλάδι ἐκπροσωπήσεώς του, διὰ νὰ δικαιολογήσῃ τὴν ἀδιαφορίαν του ἢ τὴν ἄρνησιν συνδρομῆς του διὰ δίκαια πράγματα.

Ἡ δημιουργία ἀντιπροσωπείας ἐν τῷ Βατικανῷ, ἐξ ἄλλου, θὰ ἀπετέλει διὰ τὴν πτωχὴν Ἑλλάδα μίαν ἐπὶ πλέον ἀφόρητον δαπάνην ἄνευ ἀναλόγου, οὐδὲ κἂν ἠθικῆς, ἀποδόσεως.

Τὸ ζήτημα λοιπὸν δὲν εὐρίσκειται εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ καὶ ἢ ἐπικρισίς ἀνήκει μᾶλλον εἰς τοὺς δι' οἰονδήποτε λόγον συνηγοροῦντας ὑπὲρ αὐτοῦ.

Ἀνὴρ χρειάζεται δὲ ἐξαιρετικὰ προφητικὸν τάλαντον διὰ νὰ προφητεύσῃ κανεὶς ἀπὸ τοῦδε μετὰ βεβαιότητος ὅτι ἐπιτυχία τυχόν σκανδαλιστικοῦ διὰ πίεσεων καθεστῶτος ἐπισήμων σχέσεων θὰ διατηρηθῇ μόνον ἐπ' ὀλίγον χρόνον, διὰ νὰ δημιουργήσῃ διὰ τῆς διαλύσεώς του πολὺ μεγαλυτέραν ζημίαν ἴσως διὰ τὸ κράτος, ἀλλὰ βεβαίως διὰ τὴν ἱερὰν ὑπόθεσιν τῆς ἀμοιβαίας συνεννοήσεως τῶν δύο Ἐκκλησιῶν, ἢ ὅποια εἶναι καὶ τὸ κύριον ζήτημα.

Τὸ βασικὸν ζήτημα, καὶ τὸ ὅποιον εἴτε ἐνσυνειδήτως εἴτε ἀσυνειδήτως λησιμονεῖται καὶ ὑποκαθίσταται ὑπὸ τῶν συζητούντων διὰ τοῦ δευτερεύοντος ζητήματος τῆς κρατικῆς (ἐκατέρωθεν) ἀντιπροσωπείας, δὲν εἶναι τὸ ζητούμενον.

Τὸ βασικὸν ζήτημα εἶναι ἡ δυνατότης ποθητῆς συνεννοήσεως καὶ κάποτε τελικῆς ἐνώσεως τῶν δύο Ἐκκλησιῶν, ἀνατολικῆς καὶ ρωμαϊκῆς.

Ἀνὴρ ἀντιλαμβάνονται δὲ τὴν θετικὴν ζημίαν, τὴν ὅποιαν δημιουργοῦν διὰ τὴν λύσιν αὐτοῦ τοῦ κυρίως ζητήματος, οἱ περὶ δευτερεύοντα σημεῖα τυρβαίνοντες.

Ἄς ἴδωμεν ὅμως ἐγγύτερον τὸ βασικὸν τοῦτο ζήτημα.

Ὁ χωρισμὸς τῆς Ὀρθοδόξου καὶ τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας ὁ προκληθεὶς ἀπὸ τοὺς σπουδαίους ἱστορικούς λύγους, τοὺς ὁποίους ὅλοι γνωρίζομεν, καὶ ὁ ὁποῖος ἰκανῶς ἐνισχύθη διὰ τῆς ἐπαισχύντου διαγωγῆς τῶν σταυροφόρων, ἀπετέλεσεν ἀναμφισβητήτως ἓνα ἱστορικὸν ἔγκλημα βαρύνον τοὺς τότε πρωταίτιους του, διότι ἀπέτελεσεν τὴν πρώτην σοβαρὰν διαίρεσιν τῆς, ἔστω καὶ τεχνικῶς, ἐμφανιζομένης ἐνιαίας Χριστιανωσύνης.

Ἀυστηρῶς, πλείστοι ὅσοι λόγοι, καὶ ἰδίᾳ φανατισμὸς καὶ ἀνικανότης ὀρθῆς τῶν πραγμάτων ἐκτιμήσεως, μέχρι σήμερον ἐν πολλοῖς ἐξικνούμενα, διατηροῦν τὴν διαίρεσιν τῶν δύο κόσμων μέχρις ἀπελιπτικῆς ἀκατανοήσεως. Τώρα, πού εὐρισκόμεθα εἰς τὴν περιόδον τῆς παγκοσμῆς ἐκδηλουμένης ἐνωτικῆς διαθέσεως (ἀκόμη καὶ ὡς πρὸς τὰ πολιτικὰ) ὁλοκλήρου τοῦ κόσμου, καὶ ἰδίᾳ τοῦ χριστιανικοῦ, διὰ τὴν ἀπαραίτητον καὶ ἐπείγουσαν ἀνάγκην δημιουργίας ἐνιαίου μετώπου ἐναντι τῆς συγκεντρουμένης ἀπειλῆς ἀνατροπῆς τῆς ἐλληνοχριστιανικῆς ἐν τῷ κόσμῳ τάξεως, δὲν ἀποτελεῖ ἄλλως ἀναχρονισμὸν ἢ χριστιανικὴ ἐκκλησιαστικὴ διαίρεσις, ἀλλὰ καὶ νέον ἱστορικὸν ἔγκλημα ἢ διατήρησις καὶ ἐπαύξησις τῆς.

Ἀληθῶς δὲ μόνον ἡ μυωπία σῶζει ἀπὸ βαρύτερον χαρακτηρισμὸν τοὺς ἀδιαφοροῦντας ἢ τοὺς ἐναντίον τῆς ἰδέας κἂν τῆς ἐνώσεως τοῦ χριστιανισμοῦ ἐκδηλουμένους καὶ ἐργαζομένους.

Ἡ ρωμαιοκαθολικὴ Ἐκκλησία, παρασυρθεῖσα ἐν ἀρχῇ ἀπὸ τὴν κρατοῦσαν παλαιὰν παράδοσιν, ἠγγόνησεν ἐν ἀρχῇ τὴν παγκόσμιον οἰκουμενικὴν κίνησιν, ἢ μᾶλλον, ὡς ἐγὼ πιστεύω, προέβαλε τὴν ἐντυπωσιακὴν ἄρνησιν τῆς διὰ τὴν κάλυψιν τῆς ἐπερχομένης στροφῆς.

Ἐκ τῶν ὑστέρων ὅμως καὶ διὰ τὴν διαγραφομένην φρικτὴν ἀπομόνωσιν, ὀρθότατα καὶ σοφώτατα ἤρξατο—κατὰ τὸ κρατοῦν σύστημα καὶ τὴν κρατοῦσαν παράδοσιν ἐναντι τῶν μεγάλων ἱστορικῶν γεγονότων—νὰ κάμνῃ τὴν πρέπουσαν ἐντεχνον καὶ ἡρέμα γινομένην στροφήν τῆς καὶ καταβάλλει ἐμφανῆ προσπάθειαν πρὸς ἐπάμβλυσιν τῆς ὑφισταμένης δξύτητος καὶ δεικνύει μάλιστα ζωηρὸν ἐνδιαφέρον διὰ τὴν λεγομένην Οἰκουμενικὴν κίνησιν ὅλων τῶν ἐκτὸς αὐτῆς χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν καὶ παρακολουθεῖ ἐκ τοῦ σύνεγγυς καὶ ἀνεπισήμως μὲν πρὸς τὸ παρόν, ἀλλὰ μετὰ ἐκδήλου ἐνδιαφέροντος, τὰ εἰς τὸν λοιπὸν χριστιανικὸν κόσμον συμβαίνοντα, σπουδαῖα δὲ στε-

λέχη αὐτῆς, ἐπισημως διὰ τοῦ Nihil Obstat (οὐδὲν τὸ ἀντιπίπτον) ἐνθαρρυνόμενα, προβαίνουν εἰς σχόλια καὶ ἀναπτύξεις σχέσεων, αἵτινες καὶ πρό τινος ἀκόμη θὰ ἐθεωροῦντο αἰτία ἀφορισμοῦ.

Ἄν δὲ ὀρθότατα καὶ χριστιανικώτατα ἢ ρωμαιοκαθολικῆ Ἐκκλησία τοιοῦτο ἐνδιαφέρον καὶ καλὴν διάθεσιν ἐπιδεικνύη διὰ τὴν ὅλην χριστιανικὴν οἰκουμένην κίνησιν, οὐδεμία ἀμφιβολία ὑπάρχει, ὅτι τόσον ἐκ μέρους τῆς, ὅσον καὶ ἐκ μέρους ἡμῶν, κατὰ πολὺ ἀνώτερον ἐνδιαφέρον καὶ καλὴν διάθεσιν θὰ ἔπρεπε νὰ δεικνύεται διὰ τὴν ἀμοιβαίαν κατανόησιν καὶ φιλικὴν προσέγγισιν πρὸς ἀπωτέραν βέβαια τελικὴν ἔνωσιν τῶν δύο μεγαλύτερων καὶ ἀρχαιοτέρων Ἐκκλησιῶν, αἵτινες τόσον ἐγγὺς ἴστανται πρὸς ἀλλήλας καὶ δικαίως ἐκατέρωθεν καυχῶνται ὅτι κατέχει ἀνόθευτον τὸν θησαυρὸν τῆς χριστιανικῆς ἀποκαλύψεως, ὅστις εἰς πρώτην καὶ κυρίαν γραμμὴν εἶναι ἡ ἀγάπη καὶ συνεπῶς ἡ εἰρήνη!

Ἡ προαγωγή τῆς παγκοσμίου χριστιανικῆς ἐνώσεως ὄχι ἀπλῶς εὐχῆς καὶ φρονήσεως, ἀλλὰ θεϊκῆς, θὰ ἔλεγον, ἀπαιτήσεως ἔργον θὰ ἦτο, ἂν ἤρχιζεν ἀπὸ τὰς τόσον ἐγγὺς πρὸς ἀλλήλας ἴσταμένας μεγάλας Ἐκκλησίας τῆς Ἀνατολῆς καὶ τῆς Δύσεως, αἵτινες, διαλυομένων ἐκ καλῆς προθέσεως καὶ διαθέσεως τῶν ὑφισταμένων διαφορῶν, θὰ ἐδίδον τὸ σύνθημα τῆς πραγματικῆς καὶ ταχείας ἐνώσεως ὁλοκλήρου τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου. Δυστυχῶς, τὸ τόσον εὐρὺ χάσμα οὐ μόνον ὑφίσταται εἰσέτι ἀγεφύρωτον δι' ἱστορικὸς καὶ ψυχολογικοὺς λόγους, ἀλλὰ καὶ διευρύνεται ἀπὸ ἀνοήτους καὶ ἐπιπολαιῆς προσπάθειας ζυξιάς του, ὅπως διὰ τῆς δημιουργίας διπλωματικῶν σχέσεων μετὰ τοῦ Βατικανοῦ, ἐπὶ συμπληρώσει τῶν κακῶν ἀποτελεσμάτων ἐκ τῆς κατὰ καιροὺς ἐντεῦθεν καὶ ἐκεῖθεν ἀνοήτου ἀναξέσεως παλαιῶν πληγῶν, εἴτε ὑπὸ τὴν μορφήν ἀνακινήσεως τῶν κυρίων περὶ τὸ σχίσμα ἐρίδων, εἴτε ἀνακάλυψης δῆθεν ἀποπειρῶν ψευδοενώσεως καὶ τῆς δημιουργίας μονομεροῦς ψευδοσυνεργασίας τῆς ὀρθοδόξου μετὰ τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας, ἅτινα πάντα ἐρεθίζουν τὸ δι' εὐνοήτους λόγους εὐαίσθητον ἀκόμη καὶ ἀπαιδαγώγητον ἔδω κι' ἐκεῖ, καὶ ἀδίδακτον ἐκκλησιαστικὸν κοινόν.

Νομίζει κανεὶς κάποτε ὅτι ἡ τύφλωσις καὶ ἡ ἀσυνείδητος ἀκατανόησις διὰ ζητήματα ἐξώφθαλμα ἀποτελεῖ διαβολικὴν ἐνέργειαν πρὸς ματαιώσιν ἐπιτεύξεων αὐτονοήτως σωτηρίων διὰ τὰ διίστάμενα μέρη καὶ διὰ τὴν οἰκουμένην ὁλόκληρον!

Ἀπὸ ποῦ λοιπὸν ἢ ἀρχὴ λύσεως τοῦ σπουδαίου τούτου ζητήματος; Ἀπὸ ποῦ ἄλλοῦ, παρὰ ἀπὸ τὴν δημιουργίαν ἀνεπισήμων πυκνῶν καλῶν καὶ φιλικῶν σχέσεων καὶ ἐπαφῶν μετὰ τοῦ ρωμαιοκαθολικοῦ κόσμου, μετὸν ὅποιον οὐδεμία οὐσιαστικὴ ἐπικοινωνία ὑπάρχει καὶ αἱ ὅποια μόναι θὰ προπαρασκευάσουν τὴν ἀπαιτουμένην ἐπιτακτικῶς ἀτμόσφαιραν, ἐντὸς τῆς ὁποίας θὰ ἦτο δυνατόν ἀργότερον νὰ διεξαχθοῦν αἱ πρέπουσαι ἐγγύτεραι καὶ ἐπισημότεραι συνεννοήσεις πρὸς ἐκμηδένισιν καὶ ἄρσιν τῆς φοικτικῆς διαιρέσεως; Ἄνευ τῆς ἀτμοσφαιρᾶς αὐτῆς, τίποτε δὲν εἶναι δυνατόν νὰ γίνῃ, διότι ἂν δὲν ἀνοιχθοῦν μερικὰ παρήγυρα ἐκατέρωθεν διὰ νὰ καθαρισθῇ ὁ δηλητηρια-

σμένος ἀῆρ τῶν σχέσεων, γειννιάσις τῶν δύο Ἐκκλησιῶν δὲν εἶναι δυνατόν νὰ πραγματοποιηθῇ. Ἐπίσημοι δὲ διπλωματικαὶ σχέσεις θὰ ἐπιτείνουν χωρὶς ἄλλο τὸν δηλητηριασμόν.

Ἐντεῦθεν, ἐγένετο καὶ πρὸ μικροῦ ἀκόμη ἐπίσημος (ὄχι κρατικῆ) ἐνέργεια πρὸς τὴν κατευθυνσιν ταύτην, ἀλλ' ἡ ἐκεῖθεν ἤχῳ δὲν ὑπῆρξεν ἀπλῶς ἀρηνητική, ἀλλ' ἔλαβε τὴν μορφήν καθαρᾶς κοσμικῆς ἐκδηλώσεως χαρακτῆρος ἐμπρηστικοῦ διὰ τὸ μέγα ζήτημα, καὶ ἡμεῖς φυσικὰ ἐνδεικτικῶς ἐσιωπήσαμεν! Διότι δὲν μᾶς χρειάζονται πολιτικαὶ ἐπαφαὶ καὶ διπλωματικαὶ ἐκπροσωπήσεις, ὑπενθυμίζουσαι κοσμικὰς ἀρχάς, ὑπεροχὰς καὶ ἐξουσίας καὶ ὑπολογισμούς, διὰ καθαρῶς δὲ ἐκκλησιαστικὸν ζήτημα τοιαύτης χριστιανικῆς σημασίας, ἀλλὰ προσέγγισιν ἐκκλησιῶν, ἡ ὁποία θὰ δημιουργήσῃ ἄλλο κλίμα συνεννοήσεως καὶ τελικῆς ἐνώσεως μεταξὺ τῶν, ἀπὸ ἐκεῖνο ποὺ τὰς ἐχώρισεν. Ἄν εἰς αὐτὸ τὸ σημεῖον συγκεντρωθῇ ἡ προσοχὴ ἐκατέρωθεν καὶ καταβληθῇ περὶ αὐτὸ ἡ ἀμοιβαία θετικὴ καὶ συστηματικὴ προσπάθεια μὲ φρόνησιν καὶ περιστολὴν τοῦτ' αὐτὸ εὐσεβόφρονα καὶ μὲ ἀνάλογον τῆς σημασίας τοῦ πράγματος πλήρη φόβον Θεοῦ προσοχὴν, τότε οὐ μόνον οὐδεὶς θὰ ἔχη ἀντίρρησην καὶ θὰ εὐρεθῶν ἐνθουσιῶδες ὑποστηρικταὶ τῆς ἰδέας καὶ προσπάθειας, ὧν πρῶτος καὶ ἐγὼ ὁ ἐκ τῶν ἐλαχίστων ἐλάχιστος, ἀλλὰ καὶ βέβαιον εἶναι ὅτι τοιαύτη, κατὰ πάντα ἀδιάβλητος, προσπάθεια θὰ ἔχη ἀναμφισβητήτως πλοῦσια καὶ θετικὰ ἀποτελέσματα διὰ τὴν μεγάλην ὑπόθεσιν. Ἡ προσπάθεια ὁμως πολιτικῆς μάλιστα ἐκμεταλλεύσεως λύσεων κοσμικῶν, μηδεμίαν ἐχουσῶν σχέσιν μὲ τὸ ἱερόν ζήτημα τῆς ἐνώσεως, ἀποτελεῖ ὄχι λύσιν, ἀλλὰ περαιτέρω δέσιν καὶ περιπλοκὴν τοῦ πράγματος. Αὐτὸ εἶναι ἡ θετικὴ ζημία ἐπὶ ἀναστολῇ τῆς λύσεως τοῦ μεγάλου ζητήματος καὶ διὰ τοῦτο συνιστᾶται παντελῆς ἀποχρῆσεως αὐτοῦ ἐκ μέρους τῶν ὀπωσθήσοτε μακρὰν ἴσταμένων καὶ ἀπ' αὐτὴν ἀκόμη τὴν στοιχειώδη γνώσιν του!

Ἡ φρόνιμος, τοῦναντίον, ἀπὸ πάσης πλευρᾶς διαχειρίσις τοῦ ζητήματος θὰ ἔχη ἀσφαλῶς ὡς ἀποτέλεσμα τὴν συνεννόησιν καὶ τὴν εἰς ἀπώτατον, βέβαια, μέλλον ἔνωσιν ὁλοκλήρου τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου μὲ ἀπαρχὴν τὴν ἔνωσιν τῶν δύο μεγάλων γεραρῶν ἐκκλησιῶν τῆς Ρώμης καὶ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἧτις θὰ σημάνη ἐπίσημον ἀπαρχὴν τῆς νέας περιόδου τῆς ζωῆς καὶ τῆς ἱστορίας τῆς ἀχθρωπότητος.

ΑΜΙΑΚΑΣ Σ. ΑΛΙΒΙΖΑΤΟΣ

«Καθημερινή»

Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

ΑΓΙΟΙ ΕΝ Τῇ ΟΙΚΙΑ ΤΟΥ ΚΑΙΣΑΡΟΣ

Τὴν πρὸς Φιλιππησίους ἐπιστολὴν του, γραμμὴν ἀπὸ ρωμαϊκὴν φυλακὴν, τελειώνει ὁ Ἄπ. Παῦλος μὲ χαιρετισμόν, ὁ ὅποιος περιλαμβάνει καὶ τὰς ἐξῆς λέξεις: «Ἀσπάζονται ὑμᾶς πάντες οἱ ἅγιοι, μάλιστα δὲ οἱ ἐκ τῆς Καίσαρος οἰκίας».

Κάθε ἄλλο θὰ ἐπερίμενε κανεὶς παρὰ χριστιανούς εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Καίσαρος! Ποιοὶ ὁμως ἦσαν οἱ χριστιανοὶ ἐκεῖνοι δὲν γνωρίζομεν. Ἡ αὐλὴ τοῦ Καί-

σαρος περιελάμβανε πολυμελές προσωπικὸν ἀπὸ τῶν ἀνωτάτων κυβερνητικῶν ἐπισήμων μέχρι τῶν σκλάβων διὰ τὰς κατωτέρας ἐργασίας. Ἡ πιθανότης εἶναι, ὅτι οἱ ἅγιοι ἐκεῖνοι εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Καίσαρος ἦσαν ὄχι ἀνωτέρας θέσεως ἢ περιωπῆς· ἦσαν μᾶλλον ταπεινοὶ καὶ ἀσήμαντοι· οὔτε γνωρίζομεν δὲ πῶς ἔγιναν ὄπαδοι τοῦ Χριστοῦ· ἴσως θὰ προσηλυτίσθησαν διὰ τῆς ἐπιρροῆς καὶ τῆς διδασκαλίας τοῦ Ἀπ. Παύλου, ὅταν οὗτος ἦτο φυλακισμένος εἰς τοὺς στρατώνας τοὺς συνεχομένους μὲ τὸ παλάτιον. Ὅποιοιδήποτε ἦσαν καὶ ἂν ἦσαν καὶ μὲ ὁποιοδήποτε τρόπον καὶ ἂν ἔγιναν μέλη τῆς αὐτῆς τοῦ Καίσαρος, ἦσαν πάντως ἀφωσιωμένοι ὄπαδοι τοῦ Χριστοῦ, καὶ μάλιστα μέσα εἰς ἓν περιβάλλον ἀφαντάστως δύσκολον δι' αὐτούς.

Διότι εἶναι μεγάλαι αἱ δυσκολίαι, τὰς ὁποίας ἀντιμετωπίζουν ἐκεῖνοι, οἱ ὅποιοι προσπαθοῦν νὰ ἀφωσιωθοῦν πλήρως εἰς τὸν Χριστὸν καὶ συνάμα νὰ εὐρισκῶνται καὶ μέσα εἰς τὴν κοινωνίαν. Τὸ περιβάλλον, μέσα εἰς τὸ ὅποιον προσπαθοῦν νὰ δημιουργήσουν τὸν χριστιανικὸν χαρακτήρα των καὶ νὰ συμπληρώσουν τὸ χριστιανικὸν των ἔργον, εἶναι κάθε ἄλλο παρὰ εὐνοϊκόν. Ἄλλ' ἐν τούτοις ὑπῆρχον ἅγιοι εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Καίσαρος.

Ἴσως καὶ ἡμεῖς σήμερον νὰ σκεπτόμεθα, ὅτι τὸ περιβάλλον τὸ ἰδικόν μας εἶναι τὸ δυσκολώτερον ἐπὶ τῆς γῆς, ὥστε νὰ μὴ μᾶς ἀφήνῃ νὰ ζήσωμεν χριστιανικῶς. Πρέπει νὰ σκεφθῶμεν ὅμως ὡς ἑξῆς: Ξεύρετε ποῖος ἦτο ὁ Καίσαρ; Δὲν ἦτο κανεὶς ἄλλος παρὰ ὁ Νέρων ὁ ἴδιος, — χωρὶς ἀρχάς, ἀκόλαστος, κτηνώδης. — Φαντασθῆτε νὰ θέλῃ κανεὶς νὰ κρατῆ σώμα, νοῦν καὶ ψυχὴν καθαρὰ καὶ ὑγιᾶ διὰ τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Χριστοῦ εἰς ἓν παλάτιον, ὅπου κάθε εἶδος ἀκολασίας ἐπετρέπετο, εἰς ἓν παλάτιον, ὅπου οὔτε ἡ μητέρα τοῦ Καίσαρος ἀπελάμβανε σεβασμοῦ!

Χρειαζέται δυνατὴ ἠθικὴ σπονδυλικὴ στήλη, διὰ νὰ ζῆσιν κανεὶς χριστιανικῶς εἰς ἓν περιβάλλον ὄχι ὑποσχετικόν. Ὅταν οἱ χριστιανοὶ τοῦ πρώτου αἰῶνος ἐπίστευσαν εἰς τὸν Χριστὸν καὶ ἐξέλεξαν Αὐτὸν ὡς Κύριόν των, ἀντελήφθησαν ἀμέσως ὅτι εἶχον ἐνώπιόν των ἓνα ἀγῶνα καὶ ὅτι αὐτὸ θὰ τοῖς ἐκόστιζε ἴσως καὶ τὴν ζωὴν των. Γνωρίζομεν ὅτι κατὰ τὸ 64 μ.Χ., ὄχι πολλὰ χρόνια μετὰ τὴν συγγραφὴν τῆς πρὸς Φιλιππησίους ἐπιστολῆς, ὁ Νέρων ἐξήγειρε κατὰ τῶν χριστιανῶν τὸν μεγαλύτερον τῶν διωγμῶν, ἀπὸ ὅσους ἀναφέρει ἡ Ἱστορία, καὶ εἰς αὐτοὺς ἀπέδωκε καὶ τὴν πυρπόλησιν τῆς Ρώμης καὶ κάθε κακόν· καὶ κατὰ τὸν διωγμὸν ἐκείνον, ὑποθέτω, θὰ εὔρον τον θάνατον καὶ οἱ ἅγιοι τῆς οἰκίας τοῦ Καίσαρος.

Ἐὰν νομίζομεν ὅτι δυνάμεθα σήμερον νὰ ζήσωμεν ὡς καλοὶ χριστιανοί, χωρὶς ἠθικὴν σπονδυλικὴν στήλην, εἴμεθα γελασμένοι. Ἡ οἰκία τοῦ Καίσαρος — εἶναι σήμερον ὄλος ὁ κόσμος οἰκία τοῦ Καίσαρος — δὲν εἶναι τόπος διὰ τοὺς ἠθικῶς δειλοὺς. Ἐὰν δὲν δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν ὄχι, ὅταν τὸ κάθε τι μέσα μας λέγῃ ὄχι, τότε θὰ εἶναι καλύτερον νὰ μὴ λέγωμεν ὅτι εἴμεθα χριστιανοί. Ἐὰν φοβούμεθα μὴ μᾶς σχολιάσουν καὶ μὴ μᾶς ἐπικρίνουν διὰ τὴν εὐσεβῆ ζωὴν μας, ἐὰν φοβούμεθα μὴ γελάσουν εἰς βάρος μας, διότι στέκομεν

εἰς τὰ ἰδικά μας πόδια, τότε ἄς ξεχάσωμεν ὅτι ὑπῆρχον ἅγιοι εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Καίσαρος.

Διὰ νὰ ζήσουν χριστιανικῶς, εἰς περιβάλλον ἐξαιρετικῶς δυσμενές, οἱ πρώτοι χριστιανοὶ εἶχον ἀσφαλῶς καὶ τὴν προσευχὴν ὡς συμβοηθὸν των. Εἶχον ἀνακαλύψει τὴν πραγματικότητά καὶ τὴν δύναμιν τῶν ψυχικῶν μέσων, τὰ ὁποῖα ὁ Θεὸς δίδει. Εἶχον πεισθῆ, ὅτι δὲν ἦσαν εἰς τὸ ἔλεος τῶν περιστάσεων καὶ ὅτι καμμία δύναμις τοῦ Νέρωνος δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ θραύσῃ τὸν μετὰ τοῦ Θεοῦ σύνδεσμόν των. Προσηύχοντο δηλαδὴ, καί, διὰ τῆς προσευχῆς, ἐγέμιζαν τὴν καρδίαν των μὲ χαρὰν καὶ εἰρήνην, τὰς ὁποίας ὁ κόσμος ὄλος δὲν δύναται νὰ δώσῃ καὶ τὰς ὁποίας κανεὶς δικτάτωρ δὲν δύναται νὰ ἀφαιρέσῃ. Δι' αὐτὸ καὶ ὑπῆρχον ἅγιοι εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Καίσαρος.

Πνίγομεν πράγματι τὴν ψυχικὴν ζωὴν μας, ἐὰν παραμελήσωμεν τὴν προσευχὴν. Ἐνας χριστιανὸς εἰς ἓν ἀντιχριστιανικὸν περιβάλλον εἶναι ὅπως ἓνας δύτης, ὁ ὁποῖος ἐφοδιάζεται μὲ ἀέρα ἐκ τῶν ἄνω. Ὁ Θεὸς ἐφοδιάζει τὴν ζωὴν μας ἀπὸ τὸν ὑπεράνω κόσμον Του· ἔχει μίαν ἰδιαιτέραν μυστικὴν θύραν, διὰ τῆς ὁποίας ἐπικοινωνεῖ μὲ τὴν ψυχὴν τοῦ καθενός. Καὶ κανὲν ἄλλο χέρι, ἐκτὸς ἀπὸ τὸ χέρι τὸ ἰδικόν μας, δὲν δύναται νὰ κλείσῃ τὴν θύραν ἐκείνην, διὰ τῆς ὁποίας ἔρχεται ὁ ἀνεφοδιασμός τῆς Χάριτος. Οἱ πρώτοι χριστιανοὶ εἶχον πάντοτε ἀνοικτὴν τὴν ἰδιαιτέραν αὐτὴν θύραν· δι' αὐτὸ καὶ ὑπῆρχον ἅγιοι εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Καίσαρος.

Ἐπὶ πλέον, μᾶς ὑπενθυμίζουν ὅτι ὁ Θεὸς τοὺς εἶχε τοποθετήσῃ εἰς τὸ προσωπικὸν τῆς αὐτῆς τοῦ Καίσαρος, διότι ἠθέλε νὰ ἀλλάξῃ ἐκεῖ τὴν κατάστασιν. Καὶ θέλει καὶ ἀπὸ ἡμᾶς σήμερον, ὁποιαδήποτε θέσιν καὶ ἂν κατέχωμεν, νὰ ζητῶμεν πάντοτε τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἀλλάσωμεν τὸ περιβάλλον ἐκεῖνο διὰ τὸν Χριστόν.

Μὴ φαντασθῶμεν, ὅτι οἱ χριστιανοὶ ἐκεῖνοι τῆς αὐτῆς τοῦ Καίσαρος ἐνδιεφέροντο μόνον διὰ τὴν ἰδικὴν των σωτηρίαν. Ἡ φιλοσοφία τῆς ζωῆς των ἦτο τόσον ἐπηρεασμένη ἀπὸ τὸν Διδάσκαλόν των, ὥστε ὄχι μόνον νὰ μὴ ἀφίνωνται εἰς τὸν μολυσμὸν τοῦ περιβάλλοντος, ἀλλὰ, τοῦναντίον, νὰ ζητοῦν νὰ ἀλλάξουν καὶ αὐτό. Δὲν ἦσαν ἀπὸ τοὺς ἰσχυροὺς τῆς γῆς, ἀλλ' ἦσαν ὅτι ὁ Χριστὸς ἐγνοοῦσε διὰ τοὺς μαθητάς Του: «μικρὰ ζύμη» ἢ ὁποῖα «ζυμοὶ ὄλον τὸ φύραμα» (Α' Κορ. 5,6), «ἄλας», τὸ ὁποῖον κρατεῖ τοὺς ἀνθρώπους (Ματθ. 9,50), φῶς, τὸ ὁποῖον φέγγει εἰς τὸ ὕψωμα. Καὶ πρὸ τῶν τοιοῦτων μέσων τῆς χριστιανικῆς δυνάμεως οὔτε καὶ τὸ λοιπὸν προσωπικὸν τῆς αὐτῆς τοῦ Νέρωνος θὰ ἠδύνατο νὰ ἀντισταθῇ.

Ἡ ἐργασία μας εἶνε ἡ εὐκαιρία μας διὰ τὸν Χριστόν. Ὅποιοιδήποτε εὐρισκόμεθα, εἴτε εἰς τὸν σύλλογόν μας, εἴτε εἰς τὴν κοινωνικὴν μας θέσιν, πρέπει νὰ ἐνδιαφερώμεθα νὰ κάμωμεν τὸ περιβάλλον ἐκεῖνο χριστιανικώτερον. Ὁ Θεὸς θέλει νὰ εἴμεθα ἐκεῖ διὰ νὰ ἀλλάξῃ τὸ περιβάλλον. Ἐὰν ἔχωμεν τὸ χριστιανικὸν πνεῦμα, τὴν εἰλικρίνειαν τῆς πίστεως, πρέπει καὶ τὸ ὄλον γύρω μας νὰ αἰσθανθῇ τὴν παρουσίαν μας καὶ νὰ ἐπηρεασθῇ ἀπὸ ἡμᾶς. Εἶνε ἔργον ἰδικόν μας νὰ ἀλλάξῃ τὸ περιβάλλον. Οἱ ἄνθρωποι ἀνθίστανται· ἴσως

τις τὰ λόγια, ἀλλὰ δὲν δύνανται νὰ ἀντισταθοῦν εἰμίαν ἀτμόσφαιραν, τὴν ὁποίαν ἡ ζωὴ μας δημιουργεῖ. Δι' αὐτὸ καὶ ὑπῆρχον ἅγιοι εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Καίσαρος.

Ἀκόμη περισσότερο· οἱ ἅγιοι ἐκεῖνοι εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ Καίσαρος ἐγνώριζον καλῶς ὅ,τι χρειάζεται ἡ Ἐκκλησία, ἐὰν πρόκειται νὰ ζήσῃ κανεὶς χριστιανικῶς εἰς ἓν μὴ εὐνοϊκὸν περιβάλλον.

Δὲν γνωρίζω ἐὰν σήμερον κατανοῶμεν ἐπαρκῶς τί ἐσήμαινε κατὰ τὰ πρῶτα ἐκεῖνα ἔτη διὰ τοὺς πιστοὺς ἡ Ἐκκλησία. Ἀσφαλῶς δὲν ἦτο βεβαίως τότε τὸ εἶδος τῆς Ἐκκλησίας, τὸ ὅποιον ἡμεῖς σήμερον γνωρίζομεν. Ἀποτελεῖτο ἀπλῶς ἀπὸ ἕνα πολὺ μικρὸν ὄμιλον, ὁ ὁποῖος ἐμαζεύετο διὰ νὰ συμπροσεύχωνται, διὰ νὰ ἐνισχύῃ ὁ ἕνας τὸν ἄλλον καὶ διὰ νὰ μοιράζωνται τὴν περὶ Χριστοῦ πείραν. Μὲ τὸ ἀνανεούμενον θάρρος, μὲ τὴν καθαρὰν συνείδησιν, μὲ τὰς θείας βλέψεις, οἱ πρῶτοι ἐκεῖνοι χριστιανοὶ ἐπέστρεφον εἰς τὸ μαλάτι τοῦ Νέρωνος μετὰ τὰς συνάξεις των. Ἡ ἐπικοινωνία των ἀσφαλῶς ἐκείνη, ἡ συμπροσευχὴ, ἐκράτει τοὺς ἀνδρας ἐκείνους καὶ τὰς γυναῖκας εἰς τὰ πόδια των ἐναντίον τοιούτων ἀντιξοοτήτων. Δι' αὐτοὺς ἡ Ἐκκλησία ἦτο μία κοινωνία μέσα εἰς μίαν κοινωνίαν, ἕνας κόσμος μέσα εἰς ἕνα κόσμον· εἰς Αὐτὴν ἠδύναντο νὰ τονώσουν τὴν ψυχικὴν των ζωὴν, καὶ νὰ εὐρουν ἡσυχίαν καὶ ἀνάπαυσιν. Δι' αὐτὸ καὶ ὑπῆρχον ἅγιοι εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Καίσαρος...

Ἡ Ἐκκλησία ἡ Ὀρθόδοξος σήμερον πρέπει νὰ σημαίῃ ὁτὸ εἶδος τῶν πραγμάτων αὐτῶν εἰς ἔλους ἡμᾶς, ὁποιοιδήποτε καὶ ἀνεῖμεθα καὶ ὅπουδήποτε καὶ ἂν εὐρισκώμεθα. Πρέπει νὰ διδῇ μίαν συναδέλφωσιν, διὰ τῆς ὁποίας οἱ σκοποὶ μας νὰ ἐνισχύωνται, ἢ πιστις μας νὰ ἀυξάνη καὶ ἡ συνείδησις μας νὰ ἀναφωτισθῆται. Ἀδιάφορον ποίας κατασκευῆς καὶ ἂν εἶναι τὸ κτίριον τοῦ γαοῦ, πρέπει νὰ εὐρίσκωμεν μέσον αὐτοῦ τὴν δύναμιν διὰ τὴν χριστιανικὴν ζωὴν μας. Δι' ἐκείνους, οἱ ὅποιοι ἀντιμετωπίζουν ἓν δύσκολον περιβάλλον, ἡ Ἐκκλησία πρέπει νὰ διδῇ ἕνα κόσμον μέσα εἰς ἕνα κόσμον. Ἡ διδασκαλία καὶ ἡ ἔμπνευσις τῆς Ἐκκλησίας θὰ σημαίῃ τότε δι' ἡμᾶς ὅ,τι ἀκριβῶς ἐσήμαινε ὁ μικρὸς ἐκεῖνος ὄμιλος διὰ τοὺς πρῶτους-πρώτους Χριστιανούς. Δι' αὐτὸ καὶ ὑπῆρχον ἅγιοι εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Καίσαρος.

† Ὁ Νύσσης ΓΕΡΜΑΝΟΣ

ΤΑ ΠΡΟΑΝΑΚΡΟΥΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΜΟΥ ΥΜΝΟΛΟΓΙΑΣ

Ἐχει ἤδη ὑπὸ πολλῶν ὑπογραμμισθῆ ὁ χαρακτὴρ τῆς Ὀρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας ὡς τῆς κατ' ἔξοχὴν «Ἐκκλησίας τῆς Ἀναστάσεως», ἐν τῇ ὁποίᾳ δεσπόζει τὸ πνεῦμα τῆς ἀναστασίμου αἰσιοδοξίας καὶ τῆς πασχαλίου χαρᾶς, ἐλάβομεν δὲ καὶ ἡμεῖς τὴν εὐκαιρίαν καὶ ἀπὸ τῶν στηλῶν τῆς «Ἐκκλησίας» νὰ ὑπομνήσωμεν ἄλλοτε ὅτι, τὸ πνεῦμα τοῦτο δὲν ἐλλεῖπει μῆτε ἀπὸ αὐτὰς τὰς «κατανυκτικὰς» ἀκολουθίας τοῦ «Τριωδίου», καὶ διὰ καὶ τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς, ἥτις, ὡς καὶ ἄλλοτε ὑπὸ ἠνίχθημεν, ἀποτελεῖ,

τοῦτ' αὐτὸ προπαρασκευὴν διὰ τὴν ἀξίαν ὑποδοχὴν τῆς λαμπροφύρου ἡμέρας τῆς κατ' ἔξοχὴν πανηγύρεως τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου. Ἀλλ' ἐὰν ὀλόκληρος ἡ ἱερὰ ἱσατογραφία τῶν Νηστειῶν ὀδηγῆ, ὡς πρὸς τὸ παμπόθητον φωτεινὸν τέρμα, πρὸς τὴν ὀλόφωτον τῆς Ἀναστάσεως ἡμέραν, αἱ δύο ἰδίᾳ τελευταῖαι αὐτῆς ἑβδομάδες, καὶ παρ' ὄλον τὸν εἰδικώτερον χαρακτῆρα τῆς ἐσχάτης — τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης — ἑβδομάδος, ἀποτελοῦσιν, οὕτως εἰλεῖν, τὰ προεόρτια τῆς Πασχαλίου χαρᾶς τῆς τοῦ Χριστοῦ Ἀναστάσεως, ἥτις ἀποτελεῖ τὸν κατ' ἔξοχὴν σκοπὸν τῶν ἐμπνευσμένων ὑμνογράφων τῆς Ἐκκλησίας μας.

Τῆς ἐσχάτης ἑβδομάδος τῶν Νηστειῶν — τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης ἑβδομάδος — προηγούνται δύο χαρομόσυνοι καὶ πανηγυρικοὶ ἡμέραι, ἡ τῆς Κυριακῆς τῶν Βαΐων καὶ ἡ τοῦ πρὸ ταύτης Σαββάτου, τῆς Ἐγέρσεως τοῦ ἀγίου καὶ δικαίου Λαζάρου, ἀμφοτέρω δ' αἱ ἅγιοι ἡμέραι αὗται εἶναι κυριολεκτικῶς προεόρτια τῆς λαμπροφύρου ἡμέρας τοῦ Πάσχα. Κατὰ συνέπειαν καὶ ὀλόκληρος ἡ ἱερὰ ὑμνολογία τῶν πρὸ τῶν ἑορτῶν τούτων ἡμερῶν τῆς ἑβδομάδος ταύτης, ἕκτης τῶν Νηστειῶν, εἶναι προοιμιστικὴ καὶ προεόρτιος τούτων, ἡ δ' ὑμνολογία αὐτῆς περιέχει καὶ ζωηρότατα προανακρούσματα τῶν νικητηρίων παιάων τῆς πασχαλίου ἀκολουθίας τοῦ πανηγυρισμοῦ τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου. Περὶ τούτων ὁ λόγος ἐνταῦθα.

Οἱ ἱεροὶ ὑμνοδοί, εἰς μὲν τὴν θαυμαστὴν Ἐγερσιν τοῦ Λαζάρου βλέποντες τὸν Κύριον «τὴν Κοινὴν Ἀνάστασιν πρὸ τοῦ Πάθους τυπούμενον», εἰς δὲ «τὰ τῆς νίκης σύμβολα» τῆς Κυριακῆς τῶν Βαΐων διαβλέποντες προεραζόμενον τὸν θρίαμβον τοῦ «Νικητοῦ τοῦ θανάτου», ἤδη ἀπὸ τῆς ἐσπέρας τῆς Ἐ Κυριακῆς τῶν Νηστειῶν ὑποβάλλουσι τὴν ἰδεάν ταύτην εἰς τοὺς πιστοὺς, προσκαλοῦντες αὐτοὺς ἵνα ψάλωσι «προεόρτιον ὕμνον τῶν Βαΐων» τῷ «ἐρχομένῳ ἐν δόξῃ, δυνάμει Θεότητος, ἐπὶ τὴν Ἱερουσαλήμ νεκρῶσαι τὸν θάνατον» καὶ τὸ πρῶτ' ἡ ἐπομένῃς — τῆς Δευτέρας τῆς ε' ἑβδομάδος — πρὸς μὲν τὸν Κύριον δέονται «καὶ φέρειν Σοι βατὰ ἀρετῶν, ὡς Νικητῆ τῷ θανάτου»... ἀξίωσον», πρὸς δὲ τοὺς πιστοὺς συμβουλεύουσι:

«...τοὺς κλάδους Αὐτῶ τῶν ἀρετῶν πάντες προετραπέψωμεν, ὅπως καὶ τὴν Ἀνάστασιν Αὐτοῦ χαίροντες ἴδωμεν.»

Ἡ εἰδικώτερον εἰς τὰ προεόρτια τῆς Ἐγέρσεως τοῦ Λαζάρου ἀναφερομένη ὑμνογραφία παρακολουθοῦσα ἀπὸ τῆς αὐτῆς ἡμέρας κατ' ἑκάστην τὸν Κύριον, τώρα μὲν προβλέποντα τὸν θάνατον τοῦ φίλου Του καὶ μελετῶντα τὸ θαῦμα τῆς τούτου ἀναστάσεως, τώρα δὲ ἐτοιμαζόμενον διὰ τὸ πρὸς τὴν Βηθανίαν ταξίδιον καὶ πρὸς αὐτὴν ἐπὶ τὸ θαῦμα πορευόμενον, ζωηροτάτην ἐκφράζει τῆς Ἐκκλησίας τὴν χαρὰν διὰ τὸ οὕτω παρασκευαζόμενον καίριον κατὰ τοῦ θανάτου πλήγμα καὶ τὴν δι' αὐτοῦ ἀσφαλῶς προοιωνιζομένην ὀριστικὴν τούτου ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ κατάλυσιν. Οὕτω περιχαρῆς ὁ Στουδίτης Θεόδωρος ἐν τῷ εἰς τὴν πρὸ τῶν Βαΐων Δευτέραν «τριωδίῳ» του ψάλλει.

«...Χριστός γὰρ ἦξει ὡς ἐξ ὕπνου
ἐξεγείραι τὸν θάνατον (Λάζαρον)
καὶ καταπαλάσσει
ζωὴ τὸν θάνατον».

Καὶ τῇ πρὸ τῶν Βαίων Τρίτῃ ἑσπέρας ἀκούεται
τοῦ αὐτοῦ ἐνθουσιώδους ὕμνογράφου ἢ λύρα ὕμνο-
λογοῦσα τὸν Κύριον Ἰησοῦν διὰ τῶν ἐξῆς χαρακτη-
ριστικωτάτων :

«Προπιστοῦσαι ἐν τῷ φίλῳ Σου
τὰ τῆς Ἀναστάσεως Σου τῆς φρικτῆς,
τοῦ Ἄδου τὴν νέκρωσιν
καὶ Ἀδάμ τὴν ζωὴν
διὰ τοῦτο ὕμνοῦμέν Σε».

Τῇ ἐπομένῃ πρωτῇ (Τετάρτῃ πρὸ τῶν Βαίων) δια-
κηρύσσεται θριαμβευτικῶς ὑπὸ τοῦ ἰδίου μελωδοῦ
ὅτι ὁ Κύριος **«μεταβαίνει... τοῦ δείξει τοῖς λαοῖς
ὅτι Ἄδὸς ἐστὶν ἡ ζωὴ τῶν ἀπάντων»** (ἀ' τροπάρι-
ον τῆς ἡ' Ὁδῆς τοῦ «τριωδίου»), ἐν ᾧ τὸ ἑσπέρας τῆς
ἰδίας ἡμέρας ὁ Στουδίτης Ἰωσήφ τονίζει ὅτι, μετα-
βαίνει εἰς Βηθανίαν ὁ Κύριος **«ὅπως θάνατος αἰ-
σθηταὶ ἦσαν τελείαν τὴν ἑαυτοῦ»** καὶ τῇ Παρα-
σκευῇ πρωτῇ—ἡμέρα πάντοτε ὑπομνησκούση τῇ
Ἐκκλησίᾳ τὴν σταυρικὴν τοῦ Σωτῆρος θυσίαν—
ὁ αὐτὸς Στουδίτης Ἰωσήφ (ἀ' τροπάριον ε' Ὁδῆς τοῦ
«τριωδίου του») ψάλλει :

«Ἐπὶ Σταυροῦ Σύ,
Κύριε, ὑπνώσας
μεταβέβληκας εἰς ὕπνον,
Δέσποτα, τὸν θάνατον
Λάζαρος γὰρ, ἔβρας,
ὁ φίλος κεκοίμηται,
ἀλλὰ ἀπελεύσομαι
ἐξυπνήσαι αὐτόν».

«Τὴν ἔγερσιν πάντων» βλέπει περαιτέρω (ἀ' τρο-
πάριον Ὁδῆς ἡ' τοῦ αὐτοῦ Τριωδίου) ὅτι **«προμηνύει»**
ὁ Κύριος, ὅστις παραγίνεται (εἰς Βηθανίαν) καὶ ζω-
ῶσαι τὸν γνήσιον φίλον». Προσημαζόμενος δὲ καὶ
τὸν ἐπικείμενον τοῦ Σωτῆρος θάνατον ἐπὶ τοῦ Σταυ-
ροῦ, πλήρης εὐγνωμοσύνης ἀναλογίζεται ὅτι ὁ θάνα-
τος οὗτος τῆς ἡμετέρας ἀθανασίας γίνεται πρόξενος
καὶ ἐν συγκινήσει ψάλλει (τροπάριον β' τῆς θ' Ὁδῆς τοῦ
αὐτοῦ «τριωδίου») :

«Σαρκὶ θανατωθῆναι δι' ἡμᾶς
κατεπίγη, τοὺς βροτούς,
ἀθανάτιζον τοὺς πιστοὺς,
μόνε Ἀθάνατε».

Τῇ αὐτῇ Παρασκευῇ ἑσπέρας, «ιδιόμελον» ἐπιγρα-
φόμενον «Λέοντος Βασιλέως» θριαμβικῶς τονίζει ὅτι
**«γέγονεν ὁ Λάζαρος τῆς παλιγγενεσίας ἡμῶν προ-
οίμιον σωτήριον»**, ἕτερος δὲ διακεκριμένος τῆς
Ἐκκλησίας μας ὕμνογράφος, ὁ Κοῦρης Ἀνδρέας, δο-
ξολογῶν τὸν ἐκ τοῦ τάφου ἐγειραντα τὸν τεταρταῖον
Λάζαρον (τροπ. ζ' τῆς α' Ὁδῆς τοῦ Κανόνος τοῦ Ἀπο-
δείπνου) ἐπιλέγει :

«καὶ τὸ κράτος ἔσεισας τοῦ πολεμήτορος
καὶ ἔπεισας πρὸ τοῦ Σταυροῦ
τρέμειν Σε, μόνε Σωτῆρ».

Καὶ περαιτέρω (τροπ. β' τῆς θ' Ὁδῆς τοῦ αὐτοῦ Κα-
νόνος) ψάλλει :

«Πιστούμενος, Λόγε,
τὴν Ἀνάστασιν τὴν Σὴν,
ἐκάλεσας τὸν Λάζαρον ἐκ τάφου
καὶ ἡγείρας ὡς Θεός,
ἵνα δείξης τοῖς λαοῖς
Θεὸν Σε καὶ ἄνθρωπον ὁμοῦ
ἐν ἀληθείᾳ ὄντα
καὶ ἐγείροντα Ναὸν
τὸν τοῦ Σώματος Σου».

Ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ «Σταυροθεοτοκία» τῆς ὕμνολογίας
τῆς ἑβδομάδος καύτης ἢ βαβαῖα ἀναμονὴ τῆς Ἀνα-
στάσεως τοῦ Κυρίου ἐκφράζεται καὶ ὑπ' αὐτῆς τῆς
πρὸ τοῦ Σταυροῦ θρηνηδοῦσης Παρθένου Μητρὸς
τοῦ Ἐσταυρωμένου Χριστοῦ καὶ ἀκούεται λοιπὸν
(Τρίτῃ πρὸ τῶν Βαίων ἑσπέρας) ἡ Θεοτόκος ἐν μέσῳ
τῶν λυγμῶν τοῦ θρήνου τῆς ἀναφωνῶσα πρὸς τὸν
ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ θνήσκοντα Υἱόν :

«Ἄλλὰ ἀνάστηθι καὶ συνδόξασον Ἀθάνατε
τὴν Μητέρα καὶ δούλην Σου δέομαι».

Ἀλλαγῶν δὲ ὕμνολογεῖται ἡ Θεοτόκος ὡς ἡ προ-
φητικὴ «ρίζα τοῦ Ἰεσσαί»

«ἐξ ἧς Χριστὸς ἀνείειλε,
τὸ ζωφόρον ἄνθος τῶν ἡγενησάντων
δι' ἧς ἐλυτρώθημεν
φθορᾶς καὶ θνητότητος».

Ἄξια ἰδιαιτέρας προσοχῆς εἶναι ἐπίσης καὶ ὅσα
ὑπὸ τῶν ἱερῶν ὕμνων τῆς Ἐκκλησίας μας κατὰ τὰς
ἡμέρας ταύτας λέγονται περὶ τοῦ Θανάτου καὶ περὶ
τοῦ Ἄδου, οἵτινες προσωποποιούμενοι ἐν αὐτοῖς πα-
ριστάνται ὅτε μὲν τρέμοντες ἐπὶ τῇ ἐπερχομένῃ πληγῇ,
ὅτε δὲ προσπαθοῦντες ν' ἀποφυγῶσι τὰ χειρότερα,
παρέχοντες τὸν Λάζαρον ἐν σπουδῇ. Τῶν σχετικῶν
στροφῶν ἡ παραστατικότητα καὶ ἡ ἐνθουσιώδης διά-
θεσις εἶναι ἀφ' ἑαυτῶν φανεραί.

Εἰς μίαν στροφήν τοῦ εἰς τὴν πρὸ τῶν Βαίων
Πέμπτην «τριωδίου» τοῦ Θεοδώρου Στουδίτου,
ἀπευθυνόμενος πρὸς τὸν προσωποποιούμενον Ἄδην
ὁ ἱερός μελωδὸς καὶ οἰοεὶ παρουσιάζων εἰς αὐτὸν
τὸ πικρὸν ποτήριον τῆς ἥττης, ἡ ὁποία τὸν ἀνα-
μένει ἐν τῇ ἔγερσιν τοῦ Λαζάρου, ὡς προοίμιον
ἄλλου ἐπιπικροτέρου, τοῦ τῆς δικαιοσύνης πλέον καταρ-
γῆσεως του, λέγει πρὸς αὐτόν : **«Πίε πρῶτον τοῦτο
Ἄδη!...»**. Εἰς «κάθισμα» ψαλλόμενον εἰς τὸν Ὄρ-
θρον τῆς πρὸ τῶν Βαίων Παρασκευῆς ἄλλος, ἀνώ-
νυμος αὐτός, ἐκκλησιαστικὸς ποιητὴς ψάλλει :

«Ἄρχεται δειματοῦσθαι
ὁ κοσμοκράτωρ παμφόγος Θάνατος,
διὰ Λαζάρου πρῶτον σκυλευθείς,
τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων».

ὑπὸ δὲ τοῦ Κοῦρης Ἀνδρέου ἐν τῷ προαναφερθέντι
«τριωδίῳ» (τροπ. δ' τῆς ζ' Ὁδῆς) παρίσταται ὁ Ἄδης
προτρέπων τὸν ἐν τοῖς κόλποις του νεκρὸν Λάζαρον
νὰ ὑπακούσῃ ταχέως εἰς τὴν πρόσκλησιν τοῦ ζωοδό-
του Χριστοῦ καὶ δικαιολογούμενος λέγει :

«Καλὸν γὰρ μοι ἕνα θρηνησθαι
πικρῶς ἀφαιρούμενον,
παρὰ πάντας, οὐς πρὶν
πεινῶν κατέπιον».

Ἀλλαγῶν πάλιν τοῦ ἰδίου ποιήματος ἐπιτιμᾶται
ὑπὸ τοῦ Ἄδου ὁ Λάζαρος ὡς βραδύνων, τάχα, ν' ἀνα-

στῆ, διότι ὁ Ἄδης φοβεῖται τὴν ἐπέκτασιν τοῦ κακοῦ, τὴν ὁποῖαν ἀρχίζει νὰ προμαντεύῃ (τροπάριον στ' τῆς αὐτῆς φῶδης) καὶ λέγει πρὸς αὐτόν :

«Τί οὐκ εὐθύς ἐξαναστὰς
τρέχεις τῶν φῶδε;
ἵνα μὴ καὶ ἄλλους μοι
αἰχμαλωπίσῃ Χριστὸς
ἐξαναστήσας σε.»

Θέλει νὰ προφθάσῃ ὁ Ἄδης νὰ στείλῃ εἰς τὴν ζωὴν τὸν τεθνεῶτα Λάζαρον, πρὶν ὁ Χριστὸς πλησιάσῃ εἰς τὸν τάφον τοῦ τεταρταίου καὶ τὸν καλέσῃ, διότι μετ' αὐτοῦ φοβεῖται ὅτι θὰ χάσῃ καὶ ἄλλους! Προτιμότερον νὰ χάσῃ ἓνα, ὅσον καὶ ἂν τοῦτο τοῦ εἶναι δυσάρεστον, παρὰ νὰ κενωθοῦν τὰ κρατητήριά του ὀλοσχερῶς!...

Ἡ τοιαύτη τραγικὴ τοῦ Ἄδου θέσις κορυφούται, βεβαίως, κατ' αὐτὴν τὴν στιγμὴν τοῦ θαύματος.

Τὴν στιγμὴν ταύτην ἀναλογιζόμενος ὁ αὐτὸς ἱερὸς ποιητὴς, ἐν ἄλλῃ στροφῇ τοῦ ἰδίου ποιήματος (τροπάριον στ' τῆς γ' φῶδης) ὡς ἐξῆς παριστᾷ αὐτήν :

«Οἴμοι! ὄντως ἀπόλωλα!
ἐκβοῶν ὁ Ἄδης
οὕτω προσεφάνει
τῷ Θανάτῳ λέγων·
Ἴδου ὁ Ναζωραῖος
τὰ κάτω συνέσεισε
καὶ τὴν γαστέρα μου τεμῶν
ἄπνουν νεκρὸν
φανήσας ἤγειρε.»

Ὁ Ἄδης ὀλοφύρεται πρὸς τὸν Θάνατον τὴν συμφορὰν του! Ἡ τοιαύτη δὲ τοῦ Ἄδου συμφορὰ ἐντονώτατα ζωγραφίζεται εἰς τὰ ποιήματα τῆς ὑμνολογίας αὐτῆς τῆς ἡμέρας τοῦ πανηγυρισμοῦ τῆς Ἐγέρσεως τοῦ Λαζάρου. Ἴδου τινες ἐκ τῶν σχετικῶν στροφῶν τῆς ὁμολογίας ταύτης (Σάββατον τοῦ Λαζάρου).

«Λόγῳ τὸν τεταρταῖον
Λάζαρον ἀνέστησας, Ἀθάνατε,
σκοτεινόμορφα Ἄδου,
διαλύσας ἰσχυρὴν βασιλείαν».
(Θεοφάνης)

«Ἐν τῷ λόγῳ σου τῷ πανοθενεῖ
τοῦ Θανάτου διέρρηξας
κλειθρὰ τε καὶ βασιλείαν».
(Κοσμᾶς)

«Ἡ φωνὴ σου κατέλυσε, Σῶτερ,
τοῦ Θανάτου πᾶσαν τὴν δύναμιν·
τὰ θεμέλια τοῦ Ἄδου δὲ
θεικτῆ δυνάμει διεκλόνησε».
(Θεοφάνης)

«Διὰ Λαζάρου σε Χριστὸς
ἤδη σκυλεύει, Θάνατε·
καὶ ποῦ σου Ἄδῃ τὸ νίκος;»
(Ἐξαποστειλάριον)

«Λάζαρον τεθνεῶτα
τετραήμερον ἀνέστησας
ἐξ Ἄδου, Χριστέ,
πρὸ τοῦ σου θανάτου,
διασεύσας τοῦ θανάτου τὸ κράτος
καὶ δι' ἐνός προσφίλου
τὴν πάντων ἀνθρώπων
προμηνύων
ἐκ φθορᾶς ἐλευθερίαν...»
(Ἰδιόμελον τῶν Αἰγῶν)

Ἡ ἐν ταῖς ἀνωτέρω στροφαῖς περιεχομένη, ὡς βλέπει ὁ ἀναγνώστης, ἰδέα τῆς ἐπικειμένης τελειωτικῆς κατὰ τοῦ Ἄδου καὶ τοῦ Θανάτου νίκης καὶ τῆς διὰ τῆς τοῦ Χριστοῦ Ἀναστάσεως καθολικῆς τοῦ ἀνθρωπίνου γένους ἀπελευθερώσεως ἀπὸ τῆς τούτων φορικτῆς τυραννίδος ἐξαιρεται εἰδικώτερον εἰς ἄλλα τῆς ὑμνολογίας τοῦ Σαββάτου τοῦ Λαζάρου μέρη. Οὕτως ἐν αὐτῷ τῷ χαρακτηριστικωτάτῳ «Ἀπολυτικῷ» τῆς ἑορτῆς εὐθύς ἐν ἀρχῇ τονίζεται :

«Τὴν κοινὴν Ἀνάστασιν
πρὸ τοῦ σου Πάθους πιστούμενος,
ἐκ νεκρῶν ἤγειρας τὸν Λάζαρον,
Χριστέ ὁ Θεός...»

Εἰς «Κάθισμα» τοῦ Ὁρθρου τῆς ἑορτῆς ἐπίσης ὁ ἱερὸς ποιητὴς (ἀνώνυμος ἐν τοῖς ἐντύποις Τριφδίσις) μελωδεῖ :

«Ἀνέστησας φωνήσας τὸν νεκρὸν
τὴν τοῦ Κόσμου, Ζωοδότα,
δι' αὐτοῦ πιστούμενος Ἀνάστασιν».

Ὁ δὲ μελωδὸς Κοσμᾶς ὁ Μαῖουμᾶ εἰς τὸν εἰς τὴν αὐτὴν ἑορτὴν ὄραιον «Κανόνα» του (τροπ. γ' τῆς α' φῶδης) ψάλλει :

«Πιστούμενος, Λόγε, τὴν βροτῶν
Ἀνάστασιν ὄντως
ὡς ἐξ ὑπνου τὸν προσφιλῆ
ἀνέστησας ἤδη ὀδοδότα
τὸν τεταρταῖον νεκρὸν
ἐκ τοῦ μνήματος».

Καὶ ὁ Θεοφάνης (ὁ Γραπτὸς) ἐν τῷ ὁμοίῳ «Κανόνι» του τονίζει ὅτι ὁ Κύριος ἀνέστησε τὸν Λάζαρον, **«τῶν βροτῶν ἀπάντων τὴν ἐσομένην προθεσπίζων, προδήλωσας, Ἀνάστασιν** (τροπάριον α' τῆς ε' φῶδης) καὶ «προπιστῶν τὴν ἐνδοξον Ἐγερσιν» Ἐαυτοῦ (τροπ. γ' τῆς θ' φῶδης). Τὸν δὲ «ἐκ τάφου τεταρταῖον Λάζαρον» ὁ ἱερὸς Κοσμᾶς «τῆς τριημέρου Ἐγέρσεως» τοῦ Χριστοῦ ἀνακηρύσσει **«παναληθέστατον πᾶσι μάρτυρα»** (τροπ. β' τῆς θ' φῶδης), ἀφοῦ προηγουμένως διεκήρυξεν ὅτι τὸ περίλαμπρον τοῦτο θαῦμα **«προδεικνύει τὴν παγκόσμιον δόξαν» τῆς τοῦ Ἐγείραντος τὸν Λάζαρον «τριημέρου Ἐγέρσεως»** (τροπ. α' τῆς δ' φῶδης).

Χαρακτηριστικώτατον ἐπίσης εἶναι τὸ «Κοντάκιον» τῆς τοῦ Λαζάρου ἑορτῆς :

«Ἡ πάντων χαρὰ,
Χριστός, ἡ ἀλήθεια,
τὸ φῶς, ἡ ζωὴ,
τοῦ Κόσμου ἡ ἀνάστασις,
τοῖς ἐν γῆ πεφανέρωται
τῇ αὐτοῦ ἀγαθότητι
καὶ γέγονε τύπος τῆς Ἀναστάσεως
τοῖς πᾶσι παρέχων θεῖαν ἄφρασιν».

Ἡ ὑμνολογία τῆς **Κυριακῆς τῶν Βαῶν** ἀπασχολεῖται μὲν εἰς τὴν ἐξύμνησιν τοῦ γεγονότος τῆς βασιλοφύρου θριαμβευτικῆς ὑποδοχῆς τοῦ Κυρίου εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα, ὡς εἶναι φυσικόν, καὶ εἰς ποικίλας ἐκ ταύτης μεταφορὰς καὶ διδασκαλίας προχωρεῖ, πλὴν διάχυτος εἶναι ἐν αὐτῇ ἡ ἐπικρατοῦσα ἰδέα τῆς διὰ τοῦ γεγονότος τούτου ἐμπράκτου προαναγνωρίσεως καὶ τοῦ, τρόπον τινά, προσορτασμοῦ τῆς κατὰ τοῦ Ἄδου καὶ τοῦ Θανάτου νίκης. Τὴν ἀποψιν ταύτην

ιδιαιτέρως τονίζει ὁ «Οἶκος», ἐν τῷ ὁποίῳ σαφέστατα λέγεται :

«Ἐπειδὴ Ἄδην ἔδησας, Ἀθάνατε,
καὶ θάνατον ἐνέκρωσες
καὶ Κόσμον ἀνέστησας
βατοῖς τὰ νήπια
ἀνευφήμον Σε, Χριστέ, ὡς νικητῆ
κραυγάζοντά Σοι σήμερον»
Ἐσαννά τῷ Υἱῷ Δαυὶδ...»

Ἐπισφραγίζει δὲ ταύτην καὶ ἡ ἐπανάληψις τοῦ Ἀπολυτικίου τῆς Ἑορτῆς τοῦ Λαζάρου «Τὴν κοινήν Ἀνάστασιν», ἐν ᾧ, ὡς προεορθέη, τονίζεται τὸ

«...καὶ ἡμεῖς ὡς οἱ Παῖδες,
τὰ τῆς Νίκης σύμβολα φέροντες,
Σοὶ τῷ Νικητῇ τοῦ θανάτου βοῶμεν·
Ἐσαννά ἐν τοῖς ὑψίστοις...»

καὶ τὸ ἐπόμενον εἰδικώτερον τῆς ἑορτῆς τῶν Βαΐων Ἀπολυτικίον, ἐν τῷ ὁποίῳ ἰδιαιτέρως ἐξαιρεται ἡ διὰ τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου παρεχομένη «ἀθάνατος ζωὴ» τοῖς «διὰ τοῦ Βαπτίσματος» συνθηπτομένοις μετ' Αὐτοῦ πιστοῖς :

«Συνταφέντες Σοὶ διὰ τοῦ Βαπτίσματος,
Χριστέ ὁ Θεὸς ἡμῶν,
τῆς ἀθανάτου ζωῆς ἠξιώθημεν
τῇ Ἀναστάσει Σου
καὶ ἀνυμνοῦντες κράζομεν·
Ἐσαννά ἐν τοῖς ὑψίστοις
εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος
ἐν ὀνόματι Κυρίου».

Εἰς τὸ ἐπόμενον θὰ ἴδωμεν πῶς καὶ ἐν αὐτῇ ἐτι τῇ ὑμολογίᾳ τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Ἑβδομάδος προδιαθέτει τοὺς πιστοὺς ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία εἰς τὴν Πασχάλιον χαρὰν, ἀκολουθοῦσα καὶ ἐν τούτῳ πιστῶς τοῦ Ἀρχηγοῦ τῆς τῷ ὑπόδειγμα, Ὅστις ἀναγγέλλων τὸ πάθος καὶ τὸν θάνατον Του πρὸς τοὺς Ἀποστόλους προσέθετεν ὅτι «**τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἐγεροθήσομαι**» (Ματθ. ις' 23, Πωβλ. Αὐτόθ. ις' 21, κς' 32, Μάρκ. ιδ' 28, Λουκ. θ' 22, Ἰωάν. ια' 29), προσπαθῶν νὰ καταστήσῃ αὐτοὺς ἐκ τῶν προτέρων κοινωνοὺς τῆς χαρᾶς τῆς ἀναμονῆς τῆς βεβαίας καὶ τελειωτικῆς Του κατὰ τοῦ Ἄδου καὶ τοῦ Θανάτου νίκης.

E. Γ. Μ.

ΕΝΤΥΠΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΚΡΙΣΕΙΣ ΔΙΑΚΕΚΡΙΜΕΝΩΝ ΞΕΝΩΝ ΔΙΑ ΤΗΝ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗΝ ΚΑΙ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΝ

Ὁ ὀρθόδοξος Ἕλληγν ἐπέδειξε πάντοτε ἐνδιαφέρον διὰ τὰς ἐντυπώσεις καὶ κρίσεις τῶν ἀλλοδόξων ἐπισκεπτῶν τοῦ τόπου μας σχετικῶς μετὰ τὴν θρησκευτικότητα τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ καὶ τὴν ἀποστολὴν τῆς Ἐκκλησίας μας ἐν μέσῳ αὐτοῦ. Γνωστὸν δὲ τυγχάνει εἰς τοὺς ἀναγνώστας τοῦ περιοδικοῦ τούτου, ὅτι οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν ξένων Ἐκκλησιῶν καὶ χριστιανικῶν Ὁργανώσεων ποὺ ἐφιλοξένησεν ἡ ἑλληνικὴ Ἐκκλησία καὶ ὁ ἑλληνικὸς λαὸς κατὰ τὰς ἑορτάς τῆς 1900ῆς ἐπετελοῦ τοῦ χριστιανισμοῦ ἐν Ἑλλάδι, διὰ

γραφῆς καὶ διὰ ζώσης κατέστησαν γνωστὰ εἰς τὰς ἰδίας αὐτῶν χώρας ὅσα εἶδον καὶ ἤκουσαν ἐδῶ, ἐπισυνάπτοντες πάντοτε τὰς ἰδίας αὐτῶν κρίσεις καὶ τὰ ἴδια συμπεράσματα περὶ τῆς θέσεως τῆς θρησκείας καὶ τῆς Ἐκκλησίας ἐν Ἑλλάδι, ὡς καὶ περὶ τοῦ μέλλοντος τῆς ὀρθοδοξίας καθόλου. Αἱ κρίσεις αὗται τῶν ξένων διὰ τὰ καθ' ἡμᾶς οὐ μόνον ἐνδιαφέροντος τυγχάνουν, ἀλλὰ καὶ ὠφέλιμοι δι' ἡμᾶς δύνανται νὰ ἀποδοῦν, εἴτε ἐπαινετικαὶ εἶναι, εἴτε ἐπικριτικαὶ, εἴτε ἀκόμη καὶ ἀνακριθεῖς, ὡς πολλάκις συμβαίνει.

Ἐκ τῶν σκέψεων τούτων ὀρμώμενοι παραθέτομεν κατωτέρω ἀποσπάσματα ἐκ τῶν δημοσιευμάτων τριῶν ἐκ τῶν πλέον διακεκριμένων ἀντιπροσώπων, ποὺ ἐφιλοξένησαμεν κατὰ τὰς ἑορτάς.

α) Ὁ πατήρ Dom Pierre Dumont, O. S. B., ἐδημοσίευσεν εἰς τὸ περιοδικὸν «Irenikon» (Τόμος XXIV, Νο 3, 1951) μακρὰν περιγραφὴν τοῦ ἑορτασμοῦ μετὰ κρίσεων ὑπὸ τὸν τίτλον «Les fêtes du XIXe Centenaire de Saint Paul en Grèce». Ὁ πατήρ Dumont, ὡς ἀνεπίσημος καθολικὸς παρατηρητῆς τῶν ἑορτῶν, μᾶς ἐκρίνει, ὡς φαίνεται, ὑπὸ τὸ αὐστηρῶς νομικὸν καὶ οἰκουμενικὸν πνεῦμα τοῦ καθολικισμοῦ. Τὸ ἀκόλουθον ἀπόσπασμα ἐλήφθη ἐκ τοῦ ὡς ἄνω δημοσιεύματος.

«Γνωρίζοντες ἐκ τοῦ σύγγεγυς τὸν ἑλληνικὸν ὀρθόδοξον κόσμον κρίνομεν ἀναγκαῖον νὰ κάμωμεν γενικὰς τινὰς παρατηρήσεις, αἱ ὁποῖαι θὰ βοηθήσουν ἐτι μᾶλλον εἰς τὴν κατανόησιν καὶ ἐκτίμησιν αὐτοῦ. Ὡς ἤδη παρατηρήσαμεν κατὰ τὴν περιγραφὴν τοῦ ἑορτασμοῦ, ὁ ἑλληνικὸς λαὸς ἐξακολουθεῖ νὰ παραμένῃ βαθύτατα θρησκευτικὸς. Δὲν ἐκφράζει ὅμως τὴν εὐσέθειάν του διὰ τῆς προθύμου ὑπακοῆς εἰς ὠρισμένας νομικὰς ἐκκλησιαστικὰς διατάξεις, διότι ὁ ὀρθόδοξος χριστιανισμὸς οὐδέποτε ἐπέδειξε ζῆλον διὰ τὴν γομικὴν ἐκφρασιν τῆς θρησκείας. Θὰ ἠδύνατό τις, ἴσως, νὰ ὀμιλήσῃ ἐδῶ περὶ «μὴ γομιμότητα» τῆς ὀρθοδοξίας. Ἡ θρησκευτικότης τοῦ ὀρθοδόξου, ὅπως ἀσθόρητος, ἐκδηλοῦται διὰ πράξεων καὶ τύπων θρησκευτικῶν κατὰ τοῦτο ἡ ἑλληνικὴ ὀρθοδοξία δὲν εἶναι πολὺ διάφορος τοῦ καθολικισμοῦ, ποὺ ἀπαντᾷ τις μετὰ τῶν μεσογειακῶν λαῶν. Ἀλλ' ὁ χριστιανισμὸς τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ εἶναι ἐμβολιασμένος ἐπὶ τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καί, ὅπισθεν αὐτῆς, ἐπὶ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου. Παραμένει εἰσέτι ἀσβεστος ἡ ἀνάμνησις τῶν αἰώνων τῆς ξένης κυριαρχίας, αἰώνων, κατὰ τοὺς ὁποίους ἡ Ἐκκλησία ἐνεσάρκωσε τὸ ἔθνος. Ἡ ἑλληνικὴ φυλὴ χαρακτηρίζεται, ἴσως, ἀπὸ ἓνα εἰδικὸν σύμπλεγμα, ποὺ πρέπει νὰ ἔχωμεν πάντοτε πρὸ ὀφθαλμῶν. Ἀλλὰ αὐτοκέφαλοι ἐκκλησιαὶ δὲν κατανοοῦν τὸ φαινόμενον τοῦτο, ὑπῆρξαν δὲ μάρτυρες τῆς ἐκπλήξεως ἀντιπροσώπων τινῶν κατὰ τοὺς ὑπὸ τῶν ἐπισήμων ῥητόρων συνεχεῖς παραλληλισμοὺς μετὰ τῆς ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας καὶ ἑλληνικοῦ ἔθνους».

β) Ὁ Ἑλβετὸς καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Βασιλείας Dr Hendrik von Oyen ἐπωφελήθη τοῦ προσκυνήματος, διὰ νὰ γνωρίσῃ καλύτερον τὸ πνεῦμα καὶ τὴν οὐσίαν τῆς ὀρθοδόξου ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας. Τὰς ἐντυπώσεις του ἐδημοσίευσεν εἰς μα-

κρὸν ἄρθρον ἐν τῇ «Sonntags-Beilage» τῆς Βασιλείας (29 Ἰουλίου 1951). Παρ' ὅσα ἀνακριθῆ γράφει ὁ κ. Ουγεν περὶ τῆς μορφώσεως τοῦ κλήρου μας καὶ τῆς θέσεώς του μεταξὺ Θεοῦ καὶ λαοῦ, ἡ ἐμβάθυνσις του εἰς τὸ πνεῦμα τῆς ὀρθοδόξου λατρείας εἶναι πολὺ ἐνδιαφέρουσα. Διὰ τοῦτο παραθέτομεν αὐτὴν ὀλόκληρον σχεδόν, ἂν καὶ εἶναι ἄρκετὰ μακρά.

«Διὰ τὸν θεολόγον ἢ ἐπαφῆ μετὰ τῆς ἐσωτερικῆς ζωῆς τῆς Ἀνατολικῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ἦτο τὸ πλέον ἐνδιαφέρον μέρος τοῦ ταξειδίου. Ἡ βίωσις τῆς ὀρθοδόξου λειτουργίας, ἐν τῇ ὁποίᾳ ψάλλεται καὶ αὐτὸ τὸ ἐκ τῶν Γραφῶν ἀνάγνωσμα, ἦτο καὶ τὸ ἐντελὸς ἰδιόρρυθμον καὶ παρορμητικὸν βαθυτέρων σκέψεων, ὅσον ἀφορᾷ τὸν ἰδιότυπον χαρακτῆρα τῆς ἀδελφῆς αὐτῆς Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία εἰς τὰ θεμελιώδη τόσον ὁμοιάζει πρὸς τὴν ρωμαιοκαθολικὴν, εἰς ἄλλα ἔμως σημεῖα εὐρίσκεται ἐγγύτερον πρὸς τὸ προτεσταντικὸν πνεῦμα.

Ἡ πλήρης σχεδὸν ἀπουσία τοῦ ἀνθρωπίνου παράγοντος καὶ ὁ τονισμὸς τοῦ θεοῦ, ὡς ἐνδεικτικὰ τοῦ βιώματος τῆς χριστιανικῆς πίστεως, ἐκφράζονται ἰσχυρὰ εἰς τὴν λειτουργίαν καὶ τὴν ὁμολογίαν τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας. Ἐξαιρετικὴν ἐντύπωσιν ἐμποιεῖ ἡ ἀπότομος ἀντίθεσις μεταξὺ τοῦ ἀκρωμένου, παθητικῶς παρακολουθοῦντος, ὀρθίου πάντοτε, πλήθους τῶν πιστῶν καὶ τοῦ ἐντὸς τοῦ εἰκονοστασίου τελουμένου, ἐν μεγαλοπρεπεστάτῃ περιβολῇ κεκρυμμένου, μυστηρίου τοῦ σταυροῦ καὶ τῆς ἀναστάσεως. Ἡ ἰδιότυπία τῆς ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας καθίσταται ἐδῶ ἀμέσως αἰσθητῆ πρόκειται περὶ τῆς κατανοήσεως τοῦ σωτηρίου γεγονότος, ὡς τοῦτο ἀποκαλύπτεται ἐν τῇ λειτουργίᾳ τῆς Ἐκκλησίας.

Ἐδῶ ὁ ἀνθρώπος οὐδὲν προσφέρει, ὡς ἄλλοτε ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως, ἀλλὰ μόνον ὁ Θεὸς πρὸς τὸν ἄνθρωπον. «Ὅτι διὰ τὴν ἑλληνικὴν Ἐκκλησίαν συνιστᾷ τὴν πίστιν καὶ τὸ δόγμα εὐρίσκει τὴν πλήρωσιν του ἐν τῇ λειτουργίᾳ, ἣτις δὲν εἶναι εἰμῆ ἢ ἐν τῇ προσευχῇ ἐκφρασις τοῦ δόγματος (gebetenes dogma). Δὲν πρόκειται ἐδῶ τόσον περὶ ἐνὸς ὡς ἀληθοῦς ἀποδεδειγμένου ἢ ὁμολογουμένου συνόλου δογματικῶν ἀληθειῶν, ὅσον περὶ ἐνὸς μυστικοῦ, ἐσωτερικοῦ, βιώματος τῆς παρουσίας τοῦ Θεοῦ ἐν Χριστῷ, περὶ ἀνυψώσεως τοῦ πιστοῦ εἰς τὸ μυστήριον «τοῦ οὐρανοῦ ἐπὶ τῆς γῆς». Ὁ ὀρθόδοξος ναὸς ἔχει εἰς τὴν κορυφὴν ἕνα τροῦλλον, σύμβολον τοῦ οὐρανοῦ, εἶναι, οὕτως εἶπεν, ὁ τόπος ἐπὶ τῆς γῆς, ὅπου ἡ Δόξα, ἡ μεγαλοπρέπεια τοῦ Θεοῦ, καταβαίνει· ἢ «ὀρθὴ δόξα» δὲν σημαίνει τὴν ὀρθὴν διδασκαλίαν, ἀλλὰ τὴν ὀρθὴν δοξολογίαν, τὴν ὀρθὴν ὑμνησιν τοῦ Θεοῦ. Ἡ λειτουργία λοιπὸν εἶναι ἡ ψυχὴ τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ διδασκαλία δὲν θεμελιούται εἰς τὰ ἐπὶ μέρος δογματικῶς, ὡς συμβαίνει μετὰ τὴν δυτικὴν Ἐκκλησίαν. Τὸ ἰδιότυπον περιεχόμενον τῆς ἀναδιπλοῦται εἰς τὴν λειτουργίαν, διότι ἐκεῖ ὁ ἄνωθεν ἐρχόμενος Λόγος τῆς ζωῆς καὶ τῆς ἀληθείας ἀποκαλύπτεται εἰς τὴν κοινότητα. Τὸ μυστήριον τῆς εὐχαριστίας, ἡ καρδιά τῆς ὀρθοδόξου λατρείας, εἶναι ἡ μεγάλη κληρονομία τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἐν τῇ ὁποίᾳ Θεὸς καὶ ἄνθρωπος γίνονται ἐν καὶ ὁ οὐρανὸς συνανατᾷ μετὰ τὴν γῆν. Ἐδῶ συν-

τελεῖται ἡ θεοποίησις τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἡ ἐνανθρώπησις τοῦ Θεοῦ. Πάλιν καὶ πολλάκις ἐκτελεῖται διὰ τῆς λειτουργίας τὸ μέγα καὶ θεῖον δράμα τῆς λυτρώσεως καὶ ὁ Βασιλεὺς Χριστὸς κάμνει τὴν εἰσοδὸν Του εἰς τὴν κοινότητα. Ὅλα ἐκφράζουν μίαν διάθεσιν πρὸς ἁγιασμόν, πρὸς μυσταγωγίαν.

Τὰ ἀνωτέρω μᾶς ὡδηγοῦν εἰς τὸ πρόβλημα τῆς οὐσιώδους διαφορᾶς, ποὺ διακρίνει τὴν ἀνατολικὴν ἀπὸ τὴν δυτικὴν Ἐκκλησίαν. Ἡ διαφορὰ αὕτη δὲν εἶναι ἀπλῶς δογματικὴ· πρόκειται περὶ μιᾶς ὅλως διαφορῆς βιώσεως τῶν χριστιανικῶν σωτηρίων γεγονότων...

Ἐὰν ἀπεπειράτῳ τις νὰ περιγράψῃ ἐγγύτερον τὸ ἰδιότυπον τῆς ὀρθοδοξίας, θὰ ἠδύνατο νὰ χαρακτηρίσῃ τὴν μὲν περὶ λυτρώσεως θεωρίαν τῆς δυτικῆς Ἐκκλησίας ὡς ἐντόπως ἠθικο-νομικὴν, τὴν δὲ τῆς ἀνατολικῆς ὡς ἐκπεφρασμένως μυστικὴν-μαγικὴν. Κάποιος καλλίτερος γνώστης τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας δικαίως παρετήρησεν ὅτι εἰς τὴν Ἀνατολὴν ἡ συνείδησις ὀλιγώτερον σχετίζεται μετὰ τὴν σκέψιν τοῦ θανάτου ἢ εἰς τὴν Δύσιν. Εἰς τὴν Ἀνατολὴν ὁ θάνατος ἴσταται ὑπεράνω τῆς ζωῆς, ὡς τι μοιραῖον, ὁ Χριστὸς δὲ εἶναι ἐκεῖνος ποὺ ὑπερνικᾷ τὴν δύναμιν αὐτῆν. Ἐναντι τῆς φθορᾶς τοῦ θανάτου ἴσταται ἡ ἀφθαρσία τῆς ζωῆς. Διὰ τὴν Δύσιν ἡ δίκη καὶ ἡ κρίσις ὀπισθεν τοῦ θανάτου εἶναι τὸ σπουδαιότερον στοιχεῖον, καὶ ἐδῶ ὁ Χριστὸς εἶναι ὁ ἀντιπροσωπευτικὸς «λυτρωτής», ὁ ὁποῖος προσφέρει πρὸς τὸν Θεὸν ἱκανοποίησιν δια τὴν ἀδικίαν τὴν γενομένην Ἀυτῷ παρὰ τοῦ ἀνθρώπου. Διὰ τὴν Ἀνατολὴν ὁ Χριστὸς εἶναι ἡ ἔνωσις δύο φύσεων, διὰ τὴν Δύσιν εἶναι μᾶλλον ἡ σύνθεσις δύο θελήσεων. Ὁ αὐστηρὸς προσδιορισμὸς τοῦ δόγματος καὶ ἡ νομικὴ ἐδραίωσις ὅλων τῶν ἐκδηλώσεων τῆς ζωῆς τῆς ρωμαϊκῆς Ἐκκλησίας, εἰς τὴν ὁποίαν ἡ δύναμις τοῦ ἱερέως ὡς μεσίτου μεταξὺ τοῦ λαοῦ καὶ τῆς θείας ἀγιότητος, κυβερνᾷ τὰ πάντα, εἶναι ἐντελῶς ζῆνα πράγματα πρὸς τὴν ἀνατολικὴν Ἐκκλησίαν. Ἐντεῦθεν λαμβάνει τὸ νόημα τῆς καὶ ἡ ὑπὸ τῆς ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας ἀπόκρουσις τοῦ «filioque», ἢ περὶ τὸ ὅποιον φιλονικεῖα ἐμφανίζεται ἄλλως ὡς παιγνίδιον λέξεων. Διὰ τῆς ἀποκρούσεως αὐτῆς ἡ Ὀρθοδοξία ἀναγωνίζει πλήρως τὴν ἐνέργειαν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, δημιουργοῦσα εὐρύτερον χώρον εἰς τὴν ἀτομικὴν εὐσέβειαν, εἰς τὸ προσωπικόν, μυστικόν, βίωμα τοῦ Θεοῦ. Τοῦτο γίνεται φανερόν καὶ ἀπὸ τὴν θέσιν τοῦ κλήρου ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ. Ἄν καὶ αἱ πράξεις τῆς λατρείας τελοῦνται ἀποκλειστικῶς ὑπὸ τοῦ κλήρου, ἢ δὲ συμμετοχῇ τῆς κοινότητος ἀνταπαντήσεως, ψαλλούσης ἢ ἀναγιγνωσκούσης, ἀντιπροσωπεύεται κυρίως εἰς τὰ μέρη τοῦ διακόνου ἢ (καὶ) τοῦ χοροῦ, οὕτως ὥστε ἡ κοινότης νὰ ἐμφανίζεται ὡς ἐν τινὶ μέτρῳ ἐν εὐλαδείᾳ παθητικῇ ἱσταμένη ἐνίοτε δι' ἑαυτὴν ἀπευθύνουσα προσευχάς, ἢ ἀπόστασις, παρὰ ταῦτα, μεταξὺ τῶν λαϊκῶν καὶ τοῦ κλήρου εἶναι σημαντικῶς μικρότερα ἢ εἰς τὴν καθολικὴν Ἐκκλησίαν. Τὸ γεγονός ὅτι ἐπιτρέπεται ὁ γάμος τῶν κληρικῶν φέρει αὐτοὺς πολὺ πλησιέστερον πρὸς τὸν λαόν. Μόνον ὁ Ἐπίσκοπος πρέπει νὰ εἶναι ἄγαμος, ἂν καὶ τὸ ἐπισκοπικόν ἀξίωμα εἶναι προσιτὸν εἰς χήρους κληρικούς. Ἐτι σπουδαιότερον ὅμως τυγχάνει τὸ

γεγονός, ὅτι ἡ πλειονότης τῶν ἱερέων προέρχεται κυρίως ἐκ τῶν ἀπαιδευτῶν λαϊκῶν. Αἱ Θεολογικαὶ Σχολαὶ δὲν μορφώνουν τοὺς ἱερεῖς, ἀλλὰ τοὺς διδασκάλους τῶν θρησκευτικῶν μαθημάτων εἰς τὰ σχολεῖα. Οἱ θεολογικῶς μορφωμένοι δύνανται νὰ φοιτήσουν εἰς ἱερατικά σεμινάρια, ἵνα προπαιδευθοῦν εἰδικῶς διὰ τὸ ἱερατικὸν ἀξίωμα. Ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὅμως εἶναι ἀπαιδευτοὶ λαϊκοί, πού χειροτονοῦνται ἱερεῖς μετὰ βραχεῖαν ἐκπαίδευσιν εἰς ἱερατικὴν Σχολήν. Ἐκεῖνο δὲ πού αἶρει τὸν κληρικὸν ὑπεράνω τοῦ λαϊκοῦ δὲν εἶναι τὸ ἱερατικὸν τοῦ ἀξίωμα, ἀλλ' ἡ προσωπικὴ του εὐσέβεια, ἡ αὐστηρότης τοῦ βίου του καὶ ἡ ἀφοσίωσίς του εἰς τὴν ὀρθόδοξον παράδοσιν. Ὁ character indelebilis τοῦ ρωμαιοκαθολικοῦ κληρικοῦ ἀπουσιάζει ἐντελῶς ἀπὸ τὸν ὀρθόδοξον ἱερέα. Οὗτος τυγχάνει πολλοῦ σεβασμοῦ, ὀλιγώτερον ὅμως διὰ τὸ ἀξίωμά του αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ καὶ περισσότερο διὰ τὴν ἀγιότητα τοῦ βίου του.

Ἡ πνευματικὴ αὐτὴ χαλαρότης τοῦ νομικο-πολιτικοῦ χαρακτήρος τῆς ἱεραρχίας εἶναι ἐξόχως εὐδιάκριτος ἐν τῇ πολιτεύματι τῆς Ἀνατολικῆς Ὀρθόδοξου Ἐκκλησίας. Ἐλλείπει παρ' αὐτῇ ἡ τὰ πάντα κυβερνώσα κεντρικὴ ἐξουσία, χωρὶς θεδαίως τοῦτο νὰ ἐμποδίσῃ τὴν δίωσιν τῆς Ἐκκλησίας ὡς μίας μεγάλης πνευματικῆς ἐνότητος, τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων ἀποτελουσῶν ἐν αὐτῇ τὴν ἀγίαν καὶ ἀλάττητον ἀντιπροσώπευσιν τῶν ἐπὶ μέρους ἐκκλησιῶν. Ἡ Ἐκκλησία Κωνσταντινουπόλεως ἀπέκτισεν ἀπὸ τῆς ἐπαρχίης τοῦ Κωνσταντινίου ἐντὸς τῆς Ὀρθοδοξίας τὴν ἐξέχουσαν θέσιν τῆς, παρὰ τῇ Ἐκκλησίᾳ ὅμως ταύτῃ ὑπάρχουν δέκα πέντε (15) ἄλλαι αὐτοκέφαλοι Ἐκκλησίαι, μὲ ἰδίαν ἐκάστη διοίκησιν, ἐκ τῶν ὁποίων αἱ πλέον γνωσταὶ εἶναι τὰ Πατριαρχεῖα Ἀλεξανδρείας, Ἀντιοχείας καὶ Ἱεροσολύμων, αἱ Ἐκκλησίαι τῆς Κύπρου, Ρωσσίας καὶ Ἑλλάδος. Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῆς πολιτικῆς ἀνεξαρτησίας τῆς Ἑλλάδος χρονολογεῖται καὶ τὸ αὐτοκέφαλον τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας (1833). Τὸ συνοδικὸν-κοινοτικὸν ὅμως στοιχεῖον συνυπάρχει μετὰ τῆς ἐπισκοπικῆς ἐξουσίας εἰς ὅλας τὰς Ἐκκλησίας.

Ὁλόκληρος αὐτὴ ἡ χαλαρὰ ἐκκλησιαστικὴ διοίκησις, θεωρουμένη ὑπὸ τῶν κύκλων τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας ὡς ἀφορμὴ ἀδυναμίας, εἶναι ἀπόδειξις πνευματικῆς ἰσχύος, διότι ἐκφράζει ἀναγνώρισιν καὶ σεβασμὸν ὄλων τῶν ἄλλων ἐθνικῶν μορφῶν, πού ἀνεπτύχθησαν ἱστορικῶς ἐκτὸς τῆς Ἐκκλησίας, καὶ προάγει τὸ συνοδικὸν, κοινοτικὸν στοιχεῖον εἰς τὴν διοίκησιν αὐτῆς.

Ἄπαντες δὲ οἱ ὀρθόδοξοι ὁμολογοῦν πίστιν εἰς μίαν Ἐκκλησίαν, ἣτις ἔχει μίαν κεφαλὴν, τὸν Ἰησοῦν Χριστόν. Ἡ μεγάλη προσπάθεια τῆς ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας ἐγκείται εἰς τὴν πληρῶσιν τῶν πιστῶν διὰ τῆς ζωῆς, τὴν ὁποίαν δωρίζει ὁ Χριστός, αὐτὸς ὑπάρχων Ζωὴ ἢ «ἀληθινή». Ὡστε ὑπάρχουν πολλὰ εἰς τὴν ὀρθόδοξίαν πού ἀνταποκρίνονται μᾶλλον εἰς τὸ προτεσταντικὸν δίωμα τῆς πίστεως καὶ τῆς χριστιανικῆς ζωῆς ἢ εἰς τὸ ρωμαιο-καθολικὸν τοιοῦτον. Ἐνὰ πράγμα μόνον ἐν τῇ ὀρθοδοξίᾳ θὰ παραμείνῃ πάντοτε περιοσώτερον ἢ ὀλιγώτερον ξένον πρὸς τὸν προτεσταντισμὸν καὶ αὐτό, οὔτε ὀλιγώτερον οὔτε περισσότερον,

εἶναι τὸ μέγα μυστικὸν τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, δηλ. ἡ ἐνότης λόγου καὶ μορφῆς, ἀντικειμένου καὶ συμβόλου. Ὁ ρεαλισμὸς αὐτὸς τῆς ἀνατολικῆς θρησκευτικότητος ἀποτελεῖ τὴν δύναμιν μίας ὁμολογίας, ἡ ὁποία ἐμφανίζεται εἰς τὸ δυτικὸν αἶσθημα ὡς τις ἰδιότυπος, μεταφυσικὸς-μυστικὸς κόσμος.

Δὲν δυνάμεθα ὅμως νὰ ἰσχυρισθῶμεν, ὅτι ὁ κόσμος αὐτὸς ἀποκλίνει τῆς οὐσίας τῆς βιβλικῆς-χριστιανικῆς παραδόσεως, θὰ ἠδύνατό τις μόνον νὰ εἴπῃ, ὅτι εἶναι τόσο ἐντονος καὶ ἐκπεφρασμένη εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Ἐκκλησίαν ἢ Ἰωάννης ἀποφῆς τοῦ χριστιανικοῦ εὐαγγελίου, ὥστε νὰ παραμερίσῃ πως τὴν παυλιανὴν συμβολὴν εἰς τὴν εὐαγγελικὴν παράδοσιν. Καὶ αὐτὴ ὅμως ἢ ἐν τῇ Ὀρθοδοξίᾳ Ἰωάννης ἀποφῆς τοῦ εὐαγγελίου ἔχει λάβει τὴν μορφήν, πού πληρέστερον ἀνταποκρίνεται εἰς τὰς ἀνάγκας τῶν ἀνθρώπων τῆς Ἀνατολῆς. Τὸ γεγονός ὅτι εἰς ὠρισμένας παραλλαγὰς ὀρθόδοξου εὐσεβείας εὐρίσκει τις τὴν λατρείαν τῶν εἰκόνων καὶ τὴν προσκύνησιν τῶν λειψάνων δὲν θὰ πρέπει νὰ μᾶς κάμῃ τόσο ἀδίκους, ὥστε νὰ προσδλέπωμεν πρὸς τὴν ἐκκλησίαν αὐτὴν μετὰ περιφρονήσεως, διότι καὶ παρ' ἡμῖν, τοῖς ἐκπροσωποῦσι τὴν παυλιανὴν παράδοσιν τοῦ χριστιανισμοῦ, ὑπάρχουν παραλλαγὰς τῆς περὶ δικαιοσύνης διὰ τῆς πίστεως διδασκαλίας, αἱ ὁποῖαι πλήρως ἀγνοοῦν τὸ πρόβλημα τοῦ ἀγιασμοῦ.

γ) Ὁ Dr Donald Lowrie, ἐξ ἄλλου, γενικὸς γραμματεὺς τῆς World's Committee of the X. M. C. A., Geneva, μᾶς ἐπρόσεξε περισσότερο ὑπὸ τὸ πρίσμα τοῦ ἐργάτου τῆς οἰκουμενικῆς κινήσεως. Ἐκ τοῦ δημοσιευθέντος ὑπ' αὐτοῦ Report ὑπὸ τὸν τίτλον «The St Paul Pilgrimage» παραθέτομεν τὰ κάτωθι ἀποσπάσματα.

«Οἱ πλεῖστοι ἐκ τῶν προσκυνητῶν ἐξῆσαν κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ταξειδίου πολὺ βαθύτερα πνευματικὰ βιώματα ἀπὸ ὅ,τι ἀρχικῶς ἀνεμένετο. Διὰ τοὺς πλείστους ἐξ ἡμῶν ὁ Ἅγιος Παῦλος ἔγινεν ὅσον οὐδέποτε πρὶν μίαν ζῶσα προσωπικότητα. Δι' ἐμὲ καί, εἶμαι βέβαιος, διὰ πολλοὺς ἄλλους, αὐτὸ σημαίνει ὅτι ἐξήσαμεν κάτι ἀπὸ τὴν ζωὴν καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ Ἀποστόλου. Πορευόμενοι ἐπὶ τὰ ἴχνη του, ἀναγινώσκοντες τὰς ἐπιστολάς του εἰς τὰς πόλεις, διὰ τὰς ὁποίας ἐγράφησαν, ἀκούοντες τοὺς λόγους του εἰς τὴν γλῶσσαν, πού ὠμίλει—ὅλα αὐτὰ ὁμοῦ μετὰ τῶν προσευχῶν πρὸς τὸν Ἅγιον Παῦλον, τῆς προφανῶς ζώσης πραγματικότητος πού ὁ Ἀπόστολος ἀποτελεῖ διὰ τὴν ἐλληνικὴν ζωὴν καὶ σκέψιν σήμερον, τὸν ἕκαμαν πλέον πραγματικὸν ἀπὸ ἕνα μέγαλον ἅγιον, ὡς ὁ Σέργιος τῆς Μόσχας ἐπὶ παραδείγματι, τοῦ ὁποίου τὰ λείψανα δύναται νὰ ἴδῃ τις εἰς τὸ Μοναστήριον τῆς Ἁγίας Τριάδος, πλησίον τῆς Μόσχας. Τοιοῦτοτρόπως ἢ ἐπίκλησις τῶν ἁγίων λαμβάνει ἕνα νέον νόημα, ἀκόμη καὶ διὰ τοὺς προτεσταντας».

«Ἀλησιμόνητος ἐξ ἄλλου θὰ παραμείνῃ ἢ ἐντύπωσις τῆς βαθείας εὐσεβείας τοῦ ἐλληνικοῦ λαοῦ, ὡς ἀτόμων καὶ ὡς κράτους. Διὰ τοὺς Ἑλληνας χριστιανούς, ὁ Ἅγιος Παῦλος εἶναι τόσο πραγματικὸν πρόσωπον, ὅσον καὶ ὁ νῦν Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ

πάσης Ἑλλάδος Σπυρίδων. Ἡ φιλοξενία τῶν χριστιανικῶν κοινοτήτων, τὰ ἄνθη καὶ τὰ χαμόγελα, ποῦ ἐπεδαφίλευσεν εἰς ἡμᾶς κάθε χωρίον καὶ πόλις, ἡ διατήρησις καὶ φροντίς τῶν παρεκκλησιῶν καὶ προσκυνημάτων—ὅλα ἦσαν μία εὐγλωττος μαρτυρία τῆς θέσεως τοῦ Χριστιανισμοῦ εἰς τὴν ζωὴν τοῦ πολυπαθοῦς τούτου λαοῦ. Ὑπάρχει, ἴσως, κάποιος κίνδυνος ταυτίσεως ἑλληνισμοῦ καὶ χριστιανισμοῦ εἰς τὴν σκέψιν τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, εἰδικῶς τῆς ἑλληνικῆς νεολαίας, ἡ χριστιανικὴ ὁμῶς θρησκεία ἀποτελεῖ ἀναμφιβόλως τὸν πυρῆνα τοῦ ἔθνους καὶ προσφέρει τὴν ἀσφαλεστέραν βᾶσιν διὰ τὴν οἰκοδομὴν ἐνός σταθεροῦ μέλλοντος».

«Μόνον τὸ μέλλον θὰ δεῖξη ὅποιον ὑπῆρξε τὸ ἀποτέλεσμα αὐτῆς τῆς συγκεντρώσεως κλήρου καὶ πιστῶν ἐπὶ τῶν ἐνδο-ὀρθοδόξων σχέσεων. Ὁ κόσμος εἰσέρχεται εἰς μίαν νέαν περίοδον διὰ τὴν ἱστορίαν τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας. Ὅπως ἡ ρωσικὴ ἐπανάστασις ἔφερε τὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν εἰς τὴν Δυτικὴν Ἐυρώπην, οὕτω καὶ εἰς τὰς ἡμέρας μας ἡ νέα διασπορὰ τῶν προσφύγων ἐκ τῆς Ἀνατολικῆς Ἐυρώπης ἔφερε τὴν ὀρθοδοξίαν εἰς ὀλόκληρον τὸν κόσμον. Εἰς τὴν Αὐστραλίαν καὶ τὴν Ἀργεντινὴν, εἰς τὰς νήσους τῶν ὠκεανῶν καὶ εἰς τὰς πλείστας τῶν Νοτιο-Ἀμερικανικῶν δημοκρατιῶν, ὑπάρχουν σήμερον ὀρθόδοξοι κοινότητες. Ἐὰν ἡ εὐσέβεια καὶ τὸ εἰρηγικὸν πνεῦμα τῶν ἀσκήσουν τὴν αὐτὴν ἐπίδρασιν ἐπὶ τοῦ περιβάλλοντος, ὅταν καὶ ἡ ὀρθόδοξος ρωσικὴ Ἐκκλησία εἰς τὴν Γαλλίαν, Ἀγγλίαν καὶ Γερμανίαν, μέγα μέλλον ἐπιφυλάσσεται εἰς τὴν Ἐκκλησίαν αὐτὴν, ποῦ εὐρίσκεται ἐγγύτερον πάσης ἄλλης πρὸς τὸν Ἅγιον Παῦλον. Τὸ μέλλον αὐτὸ θὰ ἐξαρτηθῇ ἐν μέρει καὶ ἐκ τῶν σχέσεων μεταξὺ αὐτῶν τούτων τῶν παλαιότερων ὀρθοδόξων ἐκκλησιῶν».

Ἡ ἀπ' εὐθείας γνώσις ἡμῶν αὐτῶν ἀναμφιβόλως πλουτίζεται, ὅταν λαμβάνωμεν ὑπ' ὄψιν τί καὶ οἱ ἄλλοι φρονοῦν περὶ ἡμῶν.

Σ. ΑΓΟΥΡΙΑΗΣ

Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΗΣ ΣΟΥΗΔΙΑΣ *

Ἡ Ἐκκλησία τῆς Σουηδίας δὲν ἔχει τόσον παλαιάν καὶ ἐνδοξὴν ἱστορίαν ὅσον ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος. Δὲν ἠμποροῦμε νὰ εἰμεθα ὑπερήφανοι ὅτι ἔχουμε ὡς ἱδρυτὴν ἕνα Ἀπόστολο. Ὁ Ἀπόστολος τῆς Σουηδίας ἢ τῆς Σκανδιναυῆς εἶναι ὁ Ἅγγελος Ansgarius, ἕνας Βενεδικτῖνος μοναχός, ὁ ὁποῖος κατὰ τὸν 9ον αἰῶνα ἐκήρυξε τὸ Εὐαγγέλιον εἰς τὴν Δανίαν καὶ Σουηδίαν καὶ ὁ ὁποῖος ἔγινε ὁ πρῶτος ἀρχιεπίσκοπος τῆς Hamburg-Bremen στὴ σημερινὴ Γερμανία. Πρῶτον στὸν 11ον αἰῶνα, ἱεραπόστολοι ἀπὸ τὴν Ἀγγλία καὶ Γερ-

* Διάλεκξις γενομένη ἑλληνιστὶ ὑπὸ τοῦ αἵθεο, συνηθοῦ ἱερέως Ἐρρίκου Σέγκελμπεργκ ἐν τῇ Οἰκοτροφείῳ τῶν θεολόγων φοιτητῶν τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας, ἐν τῇ ὁποίῳ διετέλεσεν ἐπὶ ἐν σχολικὸν ἔτος ὡς ὑπότροφος αὐτῆς. Ἡ γλῶσσα τῆς ὁμιλίας διετηρήθη ὡς αὐτὴ εἶχεν ἐκφωνηθῆ ὑπὸ τοῦ ἀλλογλώσσου ἱερέως.

μανία κατώρθωσαν νὰ ἱδρῦσουν μιὰ ὀργανωμένη Σουηδικὴ Ἐκκλησία μὲ ἐπίσκοπὸς καὶ ἐνορίας. Τὸ 1164 ἡ Ἐκκλησία τῆς Σουηδίας ὀργανώθη ὡς μιὰ ἐπαρχία μέσα στὴ Δυτικὴ Ἐκκλησία ὑπὸ τὸν ἀρχιεπίσκοπον τῆς Uppsala.

Μέχρι σήμερα ἡ Ἐκκλησία μας διατηρεῖ τὸν χαρακτῆρά της ὡς μιὰ Δυτικὴ Ἐκκλησία. Στὴν Ἐκκλησιαστικὴν ἀρχιτεκτονικὴν ἀκολουθοῦμε τὰς ἀρχαίας παραδόσεις, ἔχοντες μιὰ Ἁγία Τράπεζα στὸ ἱερὸ χωρὶς εἰκονοστάσιο, τὰ λειτουργικά μας ἄμφια καὶ τῶν ἱερέων καὶ τῶν ἐπισκόπων εἶναι τὰ ἴδια ὅπως στὴ Ρωμαιοκαθολικὴ Ἐκκλησία.

Δὲν ἔχουμε μόνο εἰκόνες καὶ ζωγραφικὲς ἐπὶ τῶν τοίχων, ἀλλ' ἐπίσης ἀγάλματα τῆς Θεοτόκου καὶ Ἀγίων κ.λ.π.

Τὸν 16ον αἰῶνα ἡ Ἐκκλησία μας μετερρυθμίσθη ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῆς Γερμανικῆς μεταρρυθμίσεως. Αὐτὴ ἡ μεταρρυθμίσις ἔγινε κυρίως ἀπὸ Ἐκκλησιαστικὰς ἐξουσίας κατὰ ἕνα πολὺ μέτριον τρόπον. Τὰ λειτουργικὰ βιβλία μετεφράσθησαν εἰς τὴν Σουηδικὴν, ἡ λειτουργία ἔγινε ἀπλουστερά, ὀλόκληρος ἡ Βίβλος μετεφράσθη. Οἱ ἄγαμοι κληρικοί, οἱ ὁποῖοι ἐδιάσθησαν εἰς τοῦτο ὑπὸ τοῦ Πάπα τὸ 1248, πράγματι ὁμῶς οὐδέποτε ἐφήρμοσαν τὴν ἀγαμίαν, ἐνυμφεύοντο. Ἡ ἀγαμία δὲν ἦτο πλέον ὑποχρεωτικὴ. Ἐκτοτε ἐπιτρέπεται ἀκόμη καὶ διὰ τοὺς ἐπισκόπους νὰ νυμφεύωνται. Ὁ γάμος μετὰ τὴν χειροτονίαν δὲν ἀπαγορεύεται. Ἐπίσης δὲν ἀπαγορεύεται ἱερεῖς ἐν χηρείᾳ νὰ νυμφεύωνται διὰ δευτέραν φοράν.

Ὁ δογματικὸς τύπος τῆς Σουηδικῆς Ἐκκλησίας μονιμοποιήθηκε τὸν 16ον αἰῶνα. Τὰ κύρια μᾶς δόγματα ἐνσωματώθηκαν στὰ Σύμβολα: τῶν Ἀποστόλων, τῆς Νικαίας καὶ Ἀθανασιανόν. Αὐτὸ σημαίνει ὅτι παραδεχόμεθα τὴν πίστιν τῆς πρώτης Ἐκκλησίας καὶ τὰς πρώτας Οἰκουμενικὰς Συνόδους: Τὴν Ἁγίαν Τριάδα, τὰς δύο φύσεις τοῦ Χριστοῦ, τὰ δύο θελήματα κ.λ.π.

Εἰς τὸ σύμβολόν μας ἔχουμε ἐπίσης τὸ filioque, ἀλλὰ δὲν πιστεύω πὼς ἡ ἑρμηνεία του διαφέρει ἀπὸ τὴν Ὀρθόδοξον παράδοσιν.

Τὸ 1593 παρεδέχθημεν ἐπίσης τὴν Confessio τοῦ Angsburg (1530), ὅπου ἐκτίθενται αἱ διαφοραὶ μεταξὺ ἡμῶν καὶ τῆς Ρωμαϊκῆς Ἐκκλησίας. Εἶναι γνωστὸν, ὅτι αὐτὴ ἡ ὁμολογία δὲν περιέχει τὰς ἐπαναστατικὰς ἰδέας πολλῶν μεταρρυθμιστῶν. Ἐγγραφή ἀπὸ τὸν Φίλιππο Melancthon (Μελάγχθων) ὅταν οἱ Γερμανοὶ μεταρρυθμιστὰι προσεπάθουν νὰ θεραπεύσουν τὸ σχίσμα μὲ τὴν Ρωμαϊκὴν Ἐκκλησία. Ἡ παραδοχὴ τῆς Confessio τοῦ Angsburg ἀπὸ μέρους τῆς Σουηδικῆς Ἐκκλησίας δὲν σημαίνει ὅτι ἡ Ἐκκλησία αὐτὴ εἶναι ἀπαράλλακτος μὲ τὰ Γερμανικὰ Λουθηρανικὰ ἢ τὰ Ἀμερικανικὰ Λουθηρανικὰ θρησκευήματα. Ἡ Σουηδικὴ μεταρρυθμίσις ἔχει τὰ ἰδικὰ της χαρακτηριστικὰ καὶ εἶναι μεγίστης σπουδαιότητος. Ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰς ἄλλας Σκανδιναυικὰς Ἐκκλησίας ἐκείνης τῆς ἐποχῆς, ἡμεῖς διετηρούσαμεν τὸ ἐπισκοπικὸν ἀξίωμα, ὄχι μόνον ὡς τίτλον, ἀλλὰ ὡς ἕνα ὑπόβρυγμα, τὸ ὅπολον ἐνεργεῖ διὰ τῆς χάριτος καὶ τῆς ἐξουσίας τοῦ Χριστοῦ. Ἐπρεσβεύομεν ὅτι ὁ ἐπίσκο-

πος ἦτο ὁ διάδοχος τοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν Ἀποστόλων, εἰς τὸν ὁποῖον ἐδόθη ἡ χάρις καὶ ἡ ἐξουσία νὰ κηρύττῃ τὸ Εὐαγγέλιον, νὰ χειροτονῇ διακόνους καὶ ἱερεῖς καὶ ἄλλους ἐπίσκοπους καὶ νὰ τελῇ τὰ Μυστήρια. Εἶναι μεγίστης σπουδαιότητος τὸ ὅτι διετεθήσαμεν τὴν Ἀποστολικὴν διαδοχὴν.

Ἐνα ἄλλο σπουδαῖον δόγμα εἶναι τὸ μυστήριον τῆς Θείας Εὐχαριστίας. Ὅχι μόνον πιστεύομεν εἰς τὴν ἀληθινὴν παρουσίαν τοῦ ἀληθινοῦ σώματος καὶ αἵματος τοῦ Κυρίου, τὴν λαμβάνουσαν χώραν ἀμέσως μετὰ τὴν καθάρισιν τῶν θείων δώρων, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν θυσιαστικὸν χαρακτῆρα τῆς Θείας Εὐχαριστίας. Δι' αὐτὸ οἱ ἱερεῖς μας εἶναι ἀληθεῖς ἱερεῖς καὶ ὄχι μόνον ἱεροκήρυκες ἢ pastors. Ἐγροῦμεν ὡς τὸ πολυτιμότερον δῶρον τὸ μυστήριον τῆς Ἐξομολογήσεως, ἡ χρῆσις του ὅμως εἶναι ἐκουσία. Πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς Θείας Λειτουργίας ὁ ἱερεὺς διὰ καταλλήλου ἡμιλίας ζητεῖ ἀπὸ τοῦ Ἐκκλησίασμα μετανοίαν διὰ τὰ παραπτώματά του. Κατόπιν ὁ ἴδιος διὰ τῆς εὐχῆς: «Σὲ συγχωρῶ, ἐν ὀνόματι τοῦ Κυρίου ἡμῶν καὶ σύμφωνα μετὰ τὰς διαταγὰς Του καὶ τοὺς λόγους Του» — «Ἄν τινων ἀφίετε τὰς ἁμαρτίας ἀφίενται αὐτοῖς, ἂν τινων κρατεῖτε κεκράτηγται», παρέχει συγχώρησιν τῶν πταισμάτων αὐτῶν.

Μεταξὺ τῶν ἄλλων μυστηρίων τὸ Εὐχέλαιον πρακτικῶς δὲν εἶναι πλέον ἐν χρῆσει.

Ἐπειδὴ ἡ μεταρρυθμισίς ἐν τῇ Σουηδικῇ Ἐκκλησίᾳ ἐγένετο ἐπὶ συντηρητικῶν ἀρχῶν, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰς ἄκρας ἐπαναστατικὰς ἀρχὰς ἄλλων Ἐκκλησιῶν, διὰ τοῦτο ἡ Ἐκκλησία τῆς Σουηδίας δὲν διαφέρει οὐσιωδῶς πολὺ ἀπὸ τῆν Ὀρθόδοξον Ρωμαιοκαθολικὴν Ἐκκλησίαν. Αἱ ὑφιστάμεναι ἐξωτερικαὶ διαφοραὶ, κυρίως ἐν τῇ πράξει τῆς Ἐκκλησίας, ἀφείλονται μᾶλλον εἰς τὴν ἐπὶ τῶν Δυτικῶν θάσεων ἀνάπτυξιν τῆς παραδόσεως.

Ἐπίσης ἔχουμε κοινωνίαν μετὰ τὴν μεγάλην Ἀγγλικανικὴν Ἐκκλησίαν καὶ ἐλπίζω ὅτι βραδύτερον θὰ ἔχωμεν κοινωνίαν καὶ μετὰ τὴν παλαιοκαθολικὴν Ἐκκλησίαν.

Ἡ Σουηδικὴ Ἐκκλησία σήμερον εἶναι μιὰ αὐτοκέφαλος Ἐκκλησία ὑπὸ τὸν ἀρχιεπίσκοπον τῆς Uppsala. Ὁ σημερινὸς κομιστὴς τοῦ μεγάλου ὑπουργήματός εἶναι ὁ Μακαριώτατος Yngve Brilioth, ἕνας μέγας ἐπιστήμων καὶ ἐπιδέξιος ἡγέτης. Ὡς ἐπίσκοπος τῆς Växjö ἐπεσκέφθη τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος τὸ 1947.

Εἰς τὴν Σουηδίαν ὑπάρχουν μόνον 12 ἄλλοι ἐπίσκοποι. Αἱ ἐπισκοπαὶ εἶναι πολὺ μεγάλαι, καθ' ὅτι ἡ ἑκτασίς τῆς χώρας εἶναι 3 φορές μεγαλύτερα τῆς χώρας τῆς Ἑλλάδος καὶ ὁ πληθυσμὸς εἶναι σχεδὸν ὁ ἴδιος μετ' αὐτῆν. Ἐχουμε ἐπίσης καὶ δύο ἱεραποστόλους ἐπίσκοπους, οἱ ὁποῖοι διοικοῦν κοινότητα, τὰς ὁποίας ἡ Ἐκκλησία μας ἔδρουσε εἰς τὰς Ἰνδίας καὶ εἰς τὴν Ἀφρικὴν. Πρὸ 100 περίπου ἐτῶν μερικοὶ ἀφωσιωμένοι ἱερεῖς καὶ λαϊκοὶ ἤρχισαν ἱεραποστολικὴν ἐργασίαν εἰς Νότιον Ἰνδίαν καὶ βραδύτερον εἰς Νότιον Ἀφρικὴν εἰς τὴν Ζουλοῦ (Zulu) καὶ Ροδεσίαν (Rhodesia). Ὁ ἐπίσκοπος εἰς τὰς Ἰνδίας εἶναι ἡδὴ ὁ τρίτος κατὰ σειράν. Ὁ πρῶτος ἐπίσκοπος εἰς τὴν

Ἀφρικὴν ἐχειροτονήθη τὸ 1949 ἀπὸ ἕνα Σουηδὸν ἐπίσκοπον καὶ δύο Ἀγγλικανοὺς ἐπίσκοπους. Ἐντὸς ὀλίγων ἐτῶν θὰ σταλῇ καὶ τρίτος ἐπίσκοπος διὰ τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ροδεσίας. Τὰ μέλη εἰς τὰς διαφόρους ἱεραποστολικὰς Ἐκκλησίας μας θὰ εἶναι σήμερον περίπου 100.000. Ἡ ἱεραποστολικὴ ἐργασία εἶναι μεγάλης ἀξίας. Οὐδεὶς τῶν πιστῶν ὑστερεῖ εἰς προσφοράς. Ὅλοι παρακολουθοῦν μετ' ἐνδιαφέρον τὴν ἱεραποστολικὴν δρᾶσιν καὶ αἱ προσευχαί των συνοδεῦσιν τοὺς ἐργαζομένους ὑπὲρ τῆς διαδόσεως τοῦ Εὐαγγελίου.

Ἡ Ἐκκλησία μας ἔχει προσέτι τὸν θεσμὸν τῶν διακονισσῶν. Ἐπὶ τοῦ παρόντος ἔχουμε τέσσαρα διακονικὰ κέντρα, τὰ ὅποια ἔχουν πολλὰ δωμάτια διὰ ξένους καὶ οἴκους δι' ἀσθενεῖς. Ἐνας μέγας ἀριθμὸς διακονισσῶν ἐργάζονται εἰς τὰς ἐνορίας, διηθῶντας ἡλικιωμένους ἢ ἀναλαμβάνοντας ἐργασίαν μέσα στὴ νεολαίαν. Συχνὰ διδάσκουν στὰ Κατηχητικὰ Σχολεῖα. Ἡ ἀφιλοκερδῆς ἐργασία τῶν διακονισσῶν εἶναι μεγάλη εὐλογία τοῦ Θεοῦ διὰ τὴν Ἐκκλησίαν.

Διὰ τὴν ἱεραποστολήν (home mission) μεταξὺ τῶν πιστῶν τῆς Σουηδίας, ἡ Ἐκκλησία μας ἔχει μιὰ μεγάλην κεντρικὴν ὀργάνωσιν «Ἀποστολικὴ Διακονία». Αὕτη διοργανώνει ἱεραποστολὰς εἰς δόλοκληρον τὴν χώραν, ἐκδίδει διάφορα περιοδικὰ καὶ ἔχει ἕνα ἀπὸ τοὺς σπουδαιότερους ἐκδοτικὸς οἴκους εἰς Σουηδίαν, πιθανὸν καὶ τὸν σπουδαιότερον.

Ἐπὶ τῆς Ἐκκλησίας εἰς τὸν ὀργανισμόν, ὅπως ὁ κλάδος πρὸς ἐξέτασιν καὶ λύσιν τῶν κοινωνικῶν προβλημάτων, ὁ τῆς ἐργασίας μεταξὺ τῆς νεολαίας ἐν γένει καὶ τῆς νεολαίας εἰς τὰ Γυμνάσια καὶ ὁ κλάδος τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων κ.λ.π.

Διὰ τὴν ἐργασίαν μεταξὺ τῶν ναυτῶν εἰς τὸ ἐξωτερικὸν ὑπάρχει μιὰ ἄλλη ὀργάνωσις, ἡ ὅποια ἔχει κτίσει Ἐκκλησίες εἰς διαφόρους λιμένας εἰς ὅλον τὸν κόσμον καὶ ἡ ὅποια στέλλει ἱερεῖς εἰς αὐτὰ τὰ μέρη. Τὰ ἔξοδα τῶν ὀργανώσεων αὐτῶν καταβάλλονται ἀπὸ δωρεὰς τῶν πιστῶν, εἰδικὰ ἀπὸ τὰς συλλογὰς τῶν δίσκων ὅλων τῶν Ἐκκλησιῶν τῆς χώρας. Κάθε ὀργάνωσις δικαιοῦται νὰ περιάγῃ δίσκους διὰ τὸν σκοπὸν αὐτῆς μίαν Κυριακὴν τοῦ ἔτους.

Ἡ ἐκπαίδευσις τοῦ κλήρου γίνεται εἰς τὰ Πανεπιστήμια. Δὲν ὑπάρχουν Σεμινάρια. Εἰς τὸ Πανεπιστήμιον ὅλοι οἱ Θεολόγοι ἀφείλουν νὰ λάβουν τοὐλάχιστον ἕνα κατώτερον βαθμὸν τῆς Φιλοσοφίας καὶ ἀργότερον νὰ λάβουν τὸν Θεολογικὸν βαθμὸν. Πρὶν χειροτονηθῶν ὅμως, πρέπει νὰ παρακολουθήσῃ εἰς τὸ Πανεπιστήμιον ἐπὶ 4 μῆνας μιὰ πρακτικὴ ἐργασία ὅπου θὰ διδασχθῶν τὸν τρόπον τοῦ κηρύσσειν, τὸν τρόπον τῆς τελέσεως τῆς Θείας Λειτουργίας καὶ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς Λειτουργικῆς Μουσικῆς, καθὼς καὶ τὸν τρόπον τοῦ ποιμαίνειν κ.λ.π. Οἱ ἐπίσκοποι κατὰ κανόνα εἶναι ἐπιστήμονες θεολόγοι. Πολλοὶ ἐξ αὐτῶν ἐχρημάτισαν καθηγηταὶ Πανεπιστημίων. Ἐν τούτοις, δὲν εἶναι ἀσύνηθες ἀκόμη καὶ κληρικοὶ ἐνοριῶν, κυρίως εἰς τὰς μεγάλας πόλεις, νὰ εἶναι διδάκτορες τῆς Θεολογίας, πράγμα τὸ ὁποῖον σημαίνει ὅτι συνέχισαν τὰς Πανεπιστημιακὰς τῶν σπουδῶν ἐπὶ 10 σχεδὸν ἔτη μετὰ τὴν ἀποφοίτησιν των διὰ νὰ ἐπιτύχουν τοῦ διπλώματος τοῦ Doctor.

Οἱ κληρικοί τῆς Σουηδίας εἶναι ὀλιγώτεροι τῶν κληρικῶν τῆς Ἑλλάδος. Εἶναι περίπου 3.500. Οἱ περισσότεροι Θεολόγοι καθηγῆται τῶν Πανεπιστημίων εἶναι χειροτονημένοι.

Μεταξὺ τῶν κινήσεων εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, στὴν ἐποχὴ μας, ἀξίζει νὰ γίνῃ μνεῖα μιᾶς Λειτουργικῆς κινήσεως. Αὐτὴ ἡ κίνησις ἔχει ἤδη σημαντικῶς ἐπιδράσει ἐπὶ τῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας. Τοῦτο καταφαίνεται ἐκ τῆς ἀναθεωρήσεως τῶν Λειτουργικῶν βιβλίων κατὰ τὸ 1942. Ἡ κίνησις ἔχει ἐργασθῆ ἀρκετὰ καλὰ κυρίως μεταξὺ τῶν μορφωμένων καὶ μεταξὺ τῶν φοιτητῶν τῶν Πανεπιστημίων πρὸς ἐπίτευξιν συγχροτέρως Θείας Κοινωνίας καὶ Ἐξομολογήσεως. Χάρις εἰς τὴν κίνησιν αὐτὴν μέσα εἰς τοὺς φοιτητικοὺς κύκλους εὐρίσκωμεν σήμερον ὀμίλους πιστῶν, θερμῶν καὶ ἀφωσιωμένων. Ἡ Λειτουργικὴ κίνησις ἔχει θαθέως ἐπηρεασθῆ ἀπὸ τὴν σύγχρονον Θεολογικὴν ἔρευναν καὶ κυρίως ἐκ τῆς νέας ἀντιλήψεως περὶ Ἐκκλησίας, ὅτι αὐτὴ ἀποτελεῖ τὸ μυστικὸν σῶμα τοῦ Χριστοῦ, κατὰ τὰς μαρτυρίας τῆς Καινῆς Διαθήκης καὶ τῶν Πατέρων. Ἡ ἀντίληψις αὕτη περὶ Ἐκκλησίας δὲν παρουσιάζει κἄτι τὸ νέον, διότι τοιαύτη ἦτο ἡ περὶ Ἐκκλησίας δογματικὴ διδασκαλία ἀπὸ αἰώνων. Τὸ μόνον νέον εἶναι ὅτι ἡ σύγχρονος Θεολογικὴ ἐπιστήμη καὶ κυρίως ἡ Ἐξηγητικὴ ἐπιδοκιμάζουν τὴν ἀλήθειαν αὐτὴν. Αὐτὴ ἡ Θεολογικὴ ἔρευνα συνδέεται στενῶς μετὰ τὴν ἐργασίαν τῶν μεγάλων Ἀγγλικανῶν ἐπιστημόνων τῆς Ἐκκλησιολογίας τῆς ἐποχῆς μας, ὅπως ἀκριθῶς οἱ σύγχρονοι Ρωμαιο-καθολικοὶ Θεολόγοι εἰς τὴν Γαλλίαν. Κοινὰ συζητήσεις ἐπὶ τῆς θάσεως αὐτῆς ἡμποροῦν νὰ συντελέσουν εἰς τὴν ἔνωσιν τῆς Ἐκκλησίας, ὑπὲρ τῆς ὁποίας προσευχόμεθα καὶ ἐργαζόμεθα.

Κυρίως νομίζω αἱ συζητήσεις αὗται δύνανται νὰ ὠφελήσουν εἰς τὴν σύσφιξιν τῶν σχέσεων καὶ τὴν καλυτέραν κατανόησιν μεταξὺ τῶν Ἐπισκοπελιανῶν καὶ τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας.

Ἐπίσης ἀξιοσημείωτον εἶναι τὸ μέγα ἐνδιαφέρον διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς μοναστικῆς ζωῆς. Ὅπως εἶναι γνωστὸν, κατὰ τὰ 100 τελευταῖα ἔτη εἰς τὴν Ἀγγλίαν ἔχει ἀναπτυχθῆ μιὰ ἀκμάζουσα μοναστικὴ ζωὴ μετὰ πολυάριθμα μοναστήρια, ὅλα κοινοβιακοῦ τύπου. Κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη αἱ δύο μικρῆς κοινότητες μοναχῶν γυναικῶν εὐρήκαν μέρος εἰς τὴν Ἐκκλησίαν μας καὶ ἐλπίζεται ὅτι ἡ μοναστικὴ κίνησις θὰ ἀναπτυχθῆ ἰσχυροτέρα εἰς τὸ μέλλον.

Διάφορα Προτεσταντικὰ τμήματα, ἕνα Λουθηρανικὸ καὶ ποικίλα Μεταρρυθμιστικοῦ τύπου ἐργάζονται εἰς τὴν χώραν. Κατὰ τὸν τελευταῖον αἰῶνα ἦσαν πολὺ ἰσχυρά, σήμερον ὅμως ἔχουν χάσει πολλὰ ἀπὸ τὰ μέλη τους καὶ πολλὰ ἐξ αὐτῶν ἔχουν συμπεριληφθῆ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν.

Ὅταν οἱ πρῶτοι ἱεραπόστολοι ἤλθαν εἰς τὴν Σουηδίαν, ἡ ἐνότις μεταξὺ Ἀνατολικῶν καὶ Δυτικῶν Ἐκκλησιῶν ὑπῆρχε ἀκόμη. Ἡ ἐλπίς μου εἶναι, ὅτι στενωτέρα ἐπαφὴ μεταξὺ τῶν Ἐκκλησιῶν μας θὰ μᾶς ὀδηγήσῃ πρὸς τὴν ἔνωσιν. Ἡ συμμετοχὴ τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ κυρίως τῆς Αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος εἰς τὴν Οἰκουμενικὴν κίνησιν δὲν ἔχει μικρὰν ἐπίδρασιν ἐπὶ τῶν Δυτικῶν Ἐκκλησιῶν.

Ἀσφαλῶς θὰ ἔλθῃ ἡμέρα, ὅποτε αἱ Δυτικαὶ καὶ Ἀνατολικαὶ παραδόσεις θὰ ζοῦν ἐν εἰρήνῃ καὶ ἐνότῃ εἰς τὴν Μίαν, Καθολικὴν καὶ Ἀποστολικὴν Ἐκκλησίαν.

Αἰδ. ΕΡΡΙΚΟΣ ΣΕΓΚΕΛΜΠΕΡΓΚ

Rev. Eric Segelberg

ΑΠΟ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑΝ ΤΗΣ ΜΟΝΗΣ ΕΣΦΙΓΜΕΝΟΥ

Μὲ τὴν πάροδον τοῦ χρόνου ὠθούμεθα πρὸς τὴν μετὰ προσοχῆς ἐξέτασιν τοῦ ἔργου τῶν ἀνδρῶν τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως. Ὅσον ἀπομακρυνόμεθα τῶν χρόνων ἐκείνων, τόσον, μελετῶντες προσεκτικῶς τὰ γεγονότα, ἐκτιμῶμεν τὸ συντελεσθὲν ὄντως μέγα ἔργον. Ὅλαι αἱ κοινωνικαὶ τάξεις ἐπεστρατεύθησαν αὐτίκα καὶ αὐτοθελεῖ, καὶ προσέφερον ἐκάστη, κατὰ δύναμιν, ὅ,τι ἐζήτηε ἡ πατρίς. Πρῶτῃ μεταξὺ τῶν πρώτων κατὰ τὴν κοινὴν ὁμολογίαν, παρευρέθη καὶ παρίστατο πανταχοῦ, ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους τοῦ ὑπὲρ πάντων ἱεροῦ ἀγῶνος, καὶ ἡ Ἐκκλησία—εἶναι ἕνωνον καὶ ἡμετέρων ἱστορικῶν ὁμολογία. Μέχρι σήμερον ὅμως δὲν συνηθοῖσθησαν τὰ σχετικὰ καὶ δὲν ἐγράφη, ὑπὸ κληρικῶν ἢ λαϊκῶν τινός, ἡ σχετικὴ ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας, λεπτομερῶς πρὸς ἀπόδειξιν τῆς σπουδαίας συμβολῆς τῆς. Ὁ λαϊκός, ἀγωνιζόμενος ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας, ἐθεώρει τὸν ἑαυτὸν τοῦ μᾶλλον ἱκανὸν καὶ ἀσφαλῆ, ἐὰν παραπλεύρως εἶχε τὸν κληρικὸν του, ὡς σύμβουλον ἢ παραστάτην ἢ καὶ συναγωνιστήν. Οὐδέποτε ἄλλοτε τὸ σύνθημα «Πίστις—Πατρίς» δὲν ἀντήχησε τόσον ζωηρῶς, ἀπὸ καρδίας λαϊκῶν καὶ κληρικῶν, ὅσον κατὰ τὰ ἔτη τῆς ἑλληνικῆς Παλιγενεσίας. Καὶ ὁ ἐφημέριος τοῦ χωρίου, τὸ πρόχειρον καὶ καθημερινὸν σφάγιον τοῦ τυράννου, καὶ ὁ μοναχὸς τῆς Μονῆς, ὁ καθημερινὸς συνεργάτης τοῦ κλέφτου καὶ τοῦ ἀρματωλοῦ, δὲν ἔπαυσαν ἀπὸ τοῦ νὰ προσφέρωσιν ὅ,τι ἀναγκαῖον ἦτο διὰ τὴν τῆς ἐλευθερίας ἡμέραν.

Εἰς τὰς παντοίας θυσίας τοῦ ἐφημεριακοῦ καὶ μοναχικοῦ κλήρου δέον ἀπαραιτήτως νὰ προστεθῶσι καὶ εἰς ἰδιαιτέραν λαμπρὰν σελίδα ν' ἀναγραφῶσι καὶ αἱ τοῦ Ἁγίου Ὁρους ἀτίμητοι προσφοραὶ καὶ πολυλαπαῖ θυσίαι. Ἡνωμένα αἱ Μοναί, ὡς καὶ ἅπαν τὸ Ἔθνος, ἐν τῷ συνδέσμῳ τῆς ὁμονοίας καὶ τῆς ἀγάπης, διὰ τῶν ἀπανταχοῦ ἀντιπροσώπων ἀδελφῶν μοναχῶν αὐτῶν, προσέφερον ὑπηρεσίας ὑψίστας διὰ τὴν ἑξανάστασιν τοῦ Ἔθνους καὶ τὴν εὐδωσίαν τοῦ σκοποῦ τῆς Ἐπαναστάσεως. Τὸ ἐπόμενον ἀνέκδοτον ἔγγραφον μᾶς ἀποκαλύπτει τὰς φροντίδας τῆς «Κοινῆς Συνάξεως» διὰ τὴν «φύλαξιν τοῦ τόπου», ἦτοι τοῦ Ἁγίου Ὁρους, «ἐκ τῶν ἐνδεχομένων κινδύνων». Ἐγράφη ὀλίγας ἡμέρας μετὰ τὴν Ἐπανάστασιν. Ἐπὶ κεφαλῆς τῶν διορισθέντων πρὸς φύλαξιν τῶν Μονῶν ἐτέθη ὁ καθηγούμενος τῆς Μονῆς Ἐσφιγμένου Εὐθύμιος. Εἶναι, τὸ ἔγγραφον, ἡ τότε φωνὴ καὶ ἀπόφασις τῶν ἀντιπροσώπων τῶν εἴκοσι Μονῶν, καὶ ἔχει ὡς ἔπεται :

Διὰ τοῦ παρόντος κοινοσφραγίστου ἀποδεικτικοῦ Γράμματος γίνεται δῆλον, ὅτι ἡ Κοινὴ Σύναξις τῶν

εἰκοσιν ἱερῶν Μοναστηρίων τοῦ ἁγίου Ὁρους προϋσταμένη διηγήσατο καὶ ἀπεφάσισε διὰ τὴν φύλαξιν τοῦ τόπου, καὶ διὰ τοὺς ἐνδεχομένους κινδύνους, καὶ ἐδιώρισε ἀνθρώπους ἵνα φυλάττωσιν ἔξω εἰς τὴν βίγλαν, διορίσασα κατὰ κοινὴν συναίνεσιν ἀπ' αὐτοὺς τούτους διὰ τὰ ἐπιστατῆ καὶ ἐφορευτῆ τὸν ἐκ τῆς ἱερᾶς κοινοβιακῆς Μονῆς τοῦ Ἐσφιγμένου πανοσιώτατον ἅγιον καθηγούμενον κ. **Εὐθύμιον**. Καὶ ἡ μὲν ἐξοικονόμησις τοῦ ἀλεύρου διὰ τοὺς διορισθέντας ἀνθρώπους, νὰ ἀποστέλληται ἀμεταθέτως παρὰ τῶν καθ' ἡμᾶς εἰκοσιν ἱερῶν Μοναστηρίων, τὰ δὲ λοιπὰ χρειώδη διὰ τὴν τροφὴν αὐτῶν, νὰ οἰκονομῶνται παρὰ τοῦ διορισθέντος καθηγούμενου κ. **Εὐθυμίου** μὲ ἔξοδα τῆς καθ' ἡμᾶς Κοινότητος, ὅστις καὶ θέλει φέρει ἀνά χεῖρας κατάστιχον ληροφοσίας, δι' ὅσον καιρὸν ἤθελον διατρέψωσιν ἐκεῖθεν οἱ διορισθέντες ἀνθρώποι διὰ τὴν φύλαξιν τοῦ τόπου. Δεικνύων δὲ ἐσχάτως εἰς τὴν καθ' ἡμᾶς Κοινότητα τὸν περὶ τούτων καθαρὸν λογαριασμὸν νὰ λαμβάνῃ καὶ τὰς ἐξ ἀπάντων προσηκούσας ἡμῶν εὐλογίας. Εἰς τὴν περὶ τούτου λοιπὸν ἔνδειξιν καὶ ἀσφάλειαν, ἐγένετο καὶ τὸ παρὸν κοινοσφράγιστον Γράμμα, καὶ ἐνεχειρίσθη τῇ πανοσιώτητί του.

αωκ᾽ Μαῖον β'.

Ἀπαντες οἱ τῶν εἰκοσιν ἱερῶν Μοναστηρίων τοῦ ἁγίου Ὁρους Προϊστάμενοι.

Ὅ, τι ἴσον ἀπαράλλακτον τῷ πρωτοτύπῳ.

Ἐν Ναυπλίῳ τῇ 20ῃ Αὐγούστου 1825.

Ὁ Γενικὸς Γραμματεὺς τοῦ
Υπουργείου τῆς Θεσηκείας
Ἀγαθόνικος Μιλτιάδης

Ἄλλ' ὁ ἀνεμοστρόβιλος καὶ ἡ θύελλα τοῦ πολέμου τοὺς μὲν ἐχθροὺς ἔφερον εἰς τὴν Χαλκιδικὴν καὶ τὸ «Ἅγιον Ὄρος», τὸν δὲ ἕτερον ἀδελφὸν τῆς Μονῆς ὀσιώτατον **Ἀκάκιον** ἔφερον μετὰ τινὰς μῆνας εἰς τὰς θαλάσσας τῆς Πελοποννήσου. Εὐρίσκομεν τοῦτον πρόσφυγα εἰς τὴν πετρώδη καὶ ἄγονον, ἀλλ' ἱστορικὴν καὶ φιλόξενον νῆσον, Ὑδραν, στελλόμενον ἐκεῖθεν μετ' ἐνὸς πατριαρχικοῦ γράμματος, καὶ ἑτέρου, τοῦ καθηγούμενου τοῦ Ἐσφιγμένου κῆρ-**Εὐθυμίου**, πρὸς ἀνεύρεσιν τῶν προσφύγων «συναδέλφων αὐτοῦ». Εἶχον ἀναχωρήσῃ ἀπὸ τὸ Μοναστήριόν τους, μὲ μίαν γουλέταν καὶ μίαν σκαμπαβίαν, καὶ μὲ ὅσα πράγματά των ἐδυνήθησαν νὰ πάρουν. Ἄλλὰ «ποῦ ἐκατήνησαν», οἱ «μὲ πολλὴν προθυμίαν φιλογενῶς» δουλεύσαντες διὰ τὸ Γένος πατέρες; Ἄγνωστον εἰς τίνα νῆσον τοῦ Αἰγαίου. Οἱ πρόκριτοι τῆς νήσου Ὑδρας διὰ τοῦ πατρὸς Ἀκακίου τοὺς περιμένουν «ἀφεύκτως» καὶ τοὺς ἀναζητοῦν διὰ τοῦ ἐπομένου ἐγγράφου:

Ὁ ἐπιφέρων τὸ παρὸν μας ὀσιώτατος **Ἀκάκιος** Ἐσφιγμενίτης στέλλεται ἀπὸ ἡμᾶς ἐφοδιασμένος μὲ ἄλλα δύο γράμματα, ἐν τοῦ Μακαριωτάτου Πατριαρχοῦ Ἀλεξανδρείας καὶ προσκνητοῦ ἡμῶν Δεσπότου, καὶ ἕτερον τοῦ καθηγούμενου τοῦ Ἐσφιγμένου κῆρ **Εὐθυμίου** διὰ τὰ εὖρη τοὺς συναδέλφους αὐτοῦ, οἵτινες διὰ τὴν εἰσόδον τῶν ἐχθρῶν εἰς ἅγιον Ὄρος, ἔφυγον ἀπὸ τὸ Μοναστήριόν τους μὲ μίαν Γουλέταν

(=ἡμιολία, εἶδος ἱστιοφόρου πλοίου) καὶ μίαν Σκαμπαβίαν (=εἶδος ἱστιοφόρου, ἀρκετὰ στερεοῦ καὶ πολλάκις ἐξωπλισμένου), αὐτῶν, πέροντες καὶ ὅσα πράγματά των ἐδυνήθησαν, καθὼς ἐπληροφορήθημεν. Τώρα ὁμως δὲν ἤξεύρομεν ποῦ ἐκατήνησαν. Ἄλλ' ἐπειδὴ ἐπληροφορήθημεν, ὅτι αὐτὸ τὸ Μοναστήριον τόσον ὁ Ἠγούμενός των, ὅσον καὶ οἱ λοιποὶ πατέρες μὲ πολλὴν προθυμίαν φιλογενῶς ἐδούλευσαν τὸ γένος, καὶ κάθε ἀρμαμέντο (=ὀπλισμένον) ἑλληνικὸν ἐκεῖ ἔκαμε τὸ κατάλυμα, καὶ τέλος πολλὰ ὑπερμάχησαν μὲ ὄλας των τὰς δυνάμεις διὰ τὴν ἐλευθερίαν τοῦ Γένους, καὶ ἐζημιώθησαν καὶ ἐκατατρεχθήθησαν ἀπὸ τοὺς ἐναντίους, διὰ ταῦτα, συνιστῶντες αὐτοὺς τοιοῦτους εἰς κάθε φιλογενῆ καπετάνιον, τόσον ὕδραϊον, σπετζιώτην καὶ ψαριανόν, ὅσον καὶ κάθε ἄλλης Ἑλληνικῆς νήσου, καὶ εἰς κάθε φιλογενῆ προσειώτα ὁποῖα δήποτε ἑλληνικῆς νήσου, ὅπου δηλαδὴ εὐρίσκονται, ἀξιούμεν νὰ μένωσιν ἐλεύθερα, τόσον τὰ πλοῖα των, ὅσον καὶ ὄλα τὰ πράγματά των, καὶ ἂν τινὰς μὴν ἤξεύρων ἐπῆρε τίποτε ἀπὸ αὐτὰ τὰ πράγματα νὰ τὸ ἐπιστρέψῃ ὀπίσω εἰς αὐτούς, καὶ οὕτω νὰ τοὺς παρακινήσωσι νὰ ἔλθωσιν ἐνταῦθα εἰς τὴν νῆσόν μας, ἐπειδὴ καὶ περιμένονται ἀφεύκτως.

αωκβ' Ἰανουαρίου ιβ' Ὑδρα.

Οἱ πρόκριτοι τῆς νήσου.

Σημειώτεον ὅτι Πατριαρχῆς Ἀλεξανδρείας ἦτο τότε ὁ Θεόφιλος (ἔτ. 1774—1833) πατριαρχεύσας ἐπὶ εἰκοσαετίαν (1805—1825). Οἱ ναυτικοὶ τῆς Ὑδρας καὶ Σπετσῶν συνηντήθησαν κατὰ Ἰούλιον — Αὐγούστον τοῦ 1821 μετὰ τοῦ Πατριαρχοῦ ἐν Σάμῳ (Γιαλί), ἔνθα εἶχεν ἀγκυροβολήσῃ ὁ Ἑλληνικὸς Στόλος, καὶ ὅστις ὑπεδέχθη μετὰ χαρᾶς μεγάλης καὶ ἔλαβε τὰς εὐλογίας Του, τὸν ἀνώτατον λειτουργὸν τῆς ἐκκλησίας Ἀλεξανδρείας.

Ὁ Θεόφιλος, ἐκ Πάτμου καταγόμενος, μεμνημένος εἰς τὰ τοῦ ἱεροῦ Ἀγῶνος, ἠναγκάσθη νὰ φύγῃ ἐκ τῆς Ἀλεξανδρείας, λόγῳ τῶν ἐκεῖ ταραχῶν, πρὸ τῆς ἑλληνικῆς ἐπανάστασεως, καὶ νὰ διαμῆνῃ τὸ πλεῖστον, ἐν τῇ ἰδιαιτέρῳ αὐτοῦ παρίδι. Ἐν Σάμῳ εὐρισκόμενος ἐνουθέτει καὶ ἐνίσχυε τοὺς ἀγωνιζομένους ναυτικούς. Τὸ μνημονευόμενον ἐν τῷ ἐγγράφῳ τῶν προκρίτων Ὑδρας πατριαρχικὸν Γράμμα ἐγράφη ἐν Ὑδρᾷ τῇ ιγ' Ἰανουαρίου αωκβ', καὶ ἐδημοσιεύθη ὑπ' ἐμοῦ ἐν τῷ «Ἐκκλησιαστικῷ Φάρῳ» (ἔτ 1937 τευχὸς Α' σελ. 117—118). Ἀπηνθύνετο «πᾶσι τοῖς κατὰ θάλασσαν προεξάρχουσιν», «εἰς τὸ νὰ παρέξωσι κάθε ἐλευθερίαν καὶ εὐκολίαν», «εἰς τοὺς πατέρας», «καθὼς καὶ τὸ τῆς Καγκελαρίας γράμμα διακελεύεται, ἵνα ἀνυπόπτως καὶ μὲ κάθε θάρρος, φθάσουν εἰς Ὑδραν».

ΝΙΚΟΛ. Π. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ
Πρωτοπρεσβύτερος

Ἡ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΕΝΤΑΤΕΥΧΟΣ ΤΩΝ ΚΑΡΑΪΤΩΝ ΚΩΝ)ΠΟΛΕΩΣ

Ὁ μακαρίτης πατήρ μου εἶχεν εἰς τὴν Πόλιν φίλον ἀγαθόν, τὸν Ἠλίαν Ἀδράμογλου, πρέδρον τῆς αὐτόθι Καρὰϊτικῆς Ἰσραηλιτικῆς κοινότητος. Δὲν

θὰ ἐπεκταθῶ περὶ τὴν ἱστορίαν καὶ προέλευσιν τῶν Καραϊτῶν. Θὰ ἀναφέρω μόνον ὅτι, ὅταν περὶ τὸ ἔτος 135 μ. Χ. οἱ Ἑβραῖοι ραβδίνοι συνέταξαν τὸ λεγόμενον «Ταλμούδ», ἦτοι συλλογὴν τῶν ἰουδαϊκῶν παραδόσεων, τάξαντες αὐτὸ ἐν ἰση μοίρᾳ πρὸς τὴν Γραφήν (τὴν Παλαιάν Διαθήκην), καὶ γενόμενον ἀποδεκτὸν ἀπὸ πάντας σχεδὸν τοὺς Ἑβραίους, κληθέντας ὡς ἐκ τούτου Ταλμουδιστὰς ἢ Ραββινιστὰς, ἐξαίρεσιν ἐποίησατο μικρὰ μερὶς αὐτῶν, οἵτινες ἀπέριψαν πᾶσαν νεωτεριστικὴν ἐρμηγείαν τῶν ραβδίων καὶ τὴν συλλογὴν τοῦ Ταλμούδ, προσηλωθέντες μόνον εἰς τὸ κείμενον τῆς Γραφῆς, ἥτις ἐβραϊστὶ καλεῖται «Καρά», ἐξ οὗ καὶ τὸ ὄνομά των «Καραῖται». Δὲν θὰ ἠμιλήσω ἐν τῇ παρούσῃ διατριβῇ περὶ τοῦ Ταλμούδ καὶ τῆς ἀπέριου διαστροφῆς, ἣν ἐπήνεγκεν εἰς τὸ πνεῦμα τῆς Θεοπνεύστου Γραφῆς. Παραπέμπω τοὺς βουλομένους, πλὴν ἄλλων, εἰς δύο γερμανικὰ συγγράμματα, τὸ «Prof. Dr. Aug. Rohling's Talmud-Jude, Fünfzehnte Auflage, Leipzig. Verlag von Theod. Fritsch. Druck von Brückner & Niemann, in Leipzig» καὶ «Die Talmud-Moral, von Athanasius Fern, Leipzig, Verlag von Herm. Beyer. Druck: Th. Hentzschel in Leipzig», ἀμφότερα λίαν ἀποκαλυπτικά.

Οἱ ἐν λόγῳ Καραῖται, ἐγκατεστημένοι κυρίως ἐν Πικριδίῳ (Χάσκιοι), ἔχοντες δ' αὐτόθι συναγωγὴν πενιχρὰν ἐν συγκρίσει πρὸς τὰς τῶν Ταλμουδιστῶν Ἑβραίων, ἦσαν τελείως ἐξελληνισμένοι, ἔχοντες ὡς μητρικὴν γλῶσσαν τὴν Ἑλληνικὴν, ἀποφεύγοντες δὲ πᾶσαν ἐπικοινωνίαν πρὸς τοὺς Ταλμουδιστὰς. Τῷ 1886 εἶχα ἐν τῇ Μεγάλῃ τοῦ Γένους Σχολῇ συμμαθητὴν μου τὸν υἱὸν τοῦ ρηθέντος προέδρου τῶν Καραϊτῶν Ἠλία Ἀβράμογλου. Οἱ Καραῖται, οἵτινες ἔχαιρον μεγάλης φήμης ὡς ἄνθρωποι καὶ ἔμποροι τίμιοι καὶ ἐνάρετοι, ἐκαυχῶντο ὡς ζῶντες ἀπὸ αἰῶνων ἐν τῷ Βυζαντινῷ Κράτει, παρ' οὗ ἀπελάμβανον, ὡς καὶ πάντες οἱ λοιποὶ Ἑβραῖοι, πολλῆς προστασίας, ἀνεξίτητης καὶ ἐλευθερίας, ὅπως τοῦτο μαρτυρεῖται, ἄλλως τε, καὶ ἀπὸ τὰ Βασιλικά (ἐκδοσὶν Λευοκλαδίου, Βιβλ. Α', τίτλ. Α', κεφ. ΙΑ', 1585, ἐν Βασιλείᾳ), ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὴν πραγματείαν τοῦ Ὀλλανδοῦ Hesseling «περὶ Βυζαντιακοῦ πολιτισμοῦ» (ἐν Παρισίοις, 507, 17, σελ. 256), ὅστις δηλοῖ ὅτι, ἐνῶ ἐν Εὐρώπῃ οἱ λεγόμενοι σταυροφόροι «ἔσφαξαν καὶ ἐλεηλάτησαν τοὺς Ἰουδαίους καθ' ὁμάδας», ἐν Βυζαντίῳ τούναντιον ἔζων ἐλεύθεροι καὶ εὐτυχεῖς. Τοῦτ' αὐτὸ δὲ συνέβη καὶ μετὰ τὴν Ἀλωσιν, ὅποτε ἐπροστατεύθησαν ἐξόχως ὑπὸ τοῦ Πατριαρχείου καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ κλήρου, ἰδιαζόντως δ' ἐν τοῖς ὑστέροις χρόνοις ὑπὸ τοῦ Μεγάλου Πατριάρχου, Ἰωακείμ τοῦ Τρίτου¹.

1) Ὑπὸ τὸν τίτλον The Hebrews in Macedonia ὁ ἐν Θεσσαλονίκῃ Δρ. Σαοὺλ Μεξάν ἐδημοσίευσεν ἐσχάτως ἐν Ἀμερικῇ μονογραφίαν περὶ τῶν Ἑβραίων ἐν Τουρκίᾳ, διανεμηθεῖσαν εἰς εὐρὴν κύκλον, ἐν ἣ ὁ μόνον προσβάλλει τὸ Βυζάντιον καὶ τὸν πολιτισμὸν του (πρὸ τοῦ ὁποίου ἐν τούτοις ἡ ἐπιστῆμη ἀποκαλύπτεται μετὰ σεβασμοῦ), ἀλλὰ, τὸ καὶ χεῖρον, συκοφαντεῖ καὶ ὀβριζεῖ τὴν Ἀνατολικὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν καὶ τὸν Ἑλληνικὸν κλῆρον, ἐπιδεικνύων οὕτως ἀχαριστίαν καὶ ἀγνωμοσύνην ἐναντι τῆς Ἐκκλησίας ταύτης.

Πράγματι δέ, ὁ φίλτατος τοῦ Πατριάρχου Ἰωακείμ τοῦ Τρίτου Ἀλέξανδρος Καραθεοδωρῆ πασσᾶς ὑπερησπίσθη σθεναρῶς τοὺς Ἑβραίους ἐν τῷ Βερολίνῳ Συνεδρίῳ ἐναντίον τῶν Μεγάλων Δυνάμεων, εἰδικῶς δὲ περὶ τῶν Καραϊτῶν ἐπέτυχε, τῇ 13ῃ Ἰανουαρίου 1906, ὑπουργὸς ὢν, ὅπως ἀναγνωρισθῶν ὡς ἰδία Κοινοῦτης, ἀνεξάρτητος τῆς τῶν λοιπῶν Ἰσραηλιτῶν, ἐργαζομένη κατὰ τὰ δίκαια καὶ τὰ νόμιμα τῶν ἄλλων συνοίκων. Τότε οἱ Καραῖται, εὐγνωμονοῦντες, οὐ μόνον ἐτέλεσαν ἐν τῇ συναγωγῇ των ἱερὰν τελετὴν διὰ τὴν ἀνάρρωσιν τοῦ Ἀλεξάνδρου Καραθεοδωρῆ, ἀσθενήσαντος, ἀλλὰ καὶ διὰ χεῖρὸς τοῦ προέδρου των Ἠλία Ἀβράμογλου ἐδώρησαν εἰς αὐτὸν πολῦτιμον καὶ σπάνιον ἀντίτυπον τῆς ὑπ' αὐτῶν τῇ 11ῃ Ἰουνίου 1547 ἐκδοθείσης πολυγλώσσου Πεντατεύχου. Τὸ ἀντίτυπον τοῦτο εἶδε καὶ ὁ πατὴρ μου, μαθὼν τὴν δωρεὰν παρὰ τοῦ φίλου του Ἠλία Ἀβράμογλου, ἐπιδειχθὲν δ' αὐτῷ παρὰ τοῦ Καραθεοδωρῆ, ὅστις ἐπέδειξεν αὐτὸ ὡς περιεργον κειμήλιον καὶ εἰς τὸν Μέγαν Πατριάρχην Ἰωακείμ τὸν Τρίτον.

Ἡ Πεντάτευχος αὕτη ἦτο τρίγλωσσος, ἐβραϊστὶ, ἑλληνιστὶ καὶ «ἐν ξένη γλώσσῃ», ὅπως ἀπεκάλου τὴν παρεφθαρμένην ἰσπανικὴν διάλεκτον, ἥς χρῶνται οἱ ἐξ Ἰσπανίας διωχθέντες Ἑβραῖοι, ἔτι καὶ νῦν καὶ ἐν Ἑλλάδι. Εἶχε δ' ἐκτυπωθῆ ἐν τῷ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἰδρυθέντι ἐβραϊκῷ τυπογραφίῳ τοῦ Ἐλιέζερ Γέρσων Σοντσίου. Τὸ περιεργον ὅμως εἶναι ὅτι τὸ εἰς ἀπλὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν κείμενον ἐτυπώθη δι' ἐβραϊκῶν χαρακτήρων, ἐν τῷ κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους ἐν Κωνσταντινουπόλει κοινῶς ὀμιλουμένῳ ἑλληνικῷ ἰδιώματι, αἱ δ' ἑλληνικαὶ λέξεις μετεγράφησαν ὅπως καὶ ἐπροφέροντο, οὕτω δηλ. βράδν, ὁ γέρος, ἡ γῆς, τοῦ ἐνοῦ, μάλαμα, μερτικό, ξίγγν, πουροῦ κλπ.

Καραῖται φαίνεται ὅτι ὑπῆρχον ἄλλοτε καὶ ἐν Θεσσαλονίκῃ, ἔχοντες αὐτόθι συναγωγὴν προσομοίαν πρὸς τὴν ἐν Πικριδίῳ Κωνσταντινουπόλεως, ἐν ἣ αἱ θρησκευτικαὶ τελεταὶ διεξήγοντο ἐπίσης ἑλληνιστὶ. Ταύτην οἱ ἐπήλυδες ἐξ Ἰσπανίας Ἑβραῖοι ἐκάλουν «κὰλ δε λος Γραίγος», ἦτοι συναγωγὴν τῶν Ἑλλήνων. Ἐξ αὐτῆς πιθανώτατα προέρχεται καὶ τὸ ἀνακαλυφθὲν ὑπὸ τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης καὶ ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ αὐτοῦ περιωθὲν ἐπίσης ἀντίτυπον τῆς ἐν λόγῳ τριγλώσσου Καραϊτικῆς Πεντατεύχου.

Οὕτω, λοιπόν, ἡ δι' ἐβραϊκῶν χαρακτήρων εἰς Ἑλληνικὴν γλῶσσαν τῷ 1547 ἐκδοθεῖσα Πεντάτευχος τῶν Καραϊτῶν ἐξετυπώθη μόλις παρήλθον 30 ἔτη ἀπὸ τῆς ἐν Ἀγκάλᾳ τῷ 1517, ἐν τῷ Complutensian Polyglot γενομένης ἐκδόσεως τῆς Ἑλληνικῆς Πεντατεύχου κατὰ τοὺς Ο'.

ΣΟΦΟΚΛΗΣ ΑΒΡ. ΧΟΓΔΑΒΕΡΔΟΓΛΟΥΣ ΘΕΟΔΩΤΟΣ

Ἄρχων Μέγας Δικαιοφύλαξ

τοῦ Ἁγιωτάτου Ἀποστολικοῦ καὶ Πατριαρχικοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου

μόνης προστατεύσεως καὶ ὑπερασπίσεως τοὺς καταπιεζομένους Ἑβραίους, ἐν πνεύματι ἀνθρωπίνης ἀλληλεγγύης ὑπερόχου καὶ μοναδικῆς. Ἡ δὴ μονογραφία ὄζει μίσους καὶ φανατισμοῦ ψευδολόγου ἀκρίτου.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗΛΗ

Πέτρος και Μάρκος.

Δι' οὐδέν γεγονός τοῦ βίου τοῦ Ἰησοῦ τοσαύτη ἐπεσοτρατεύθη ὑπὸ τῶν Εὐαγγελιστῶν λεπτομέρεια, ὅσον διὰ τὰ περὶ τὸ Πάθος καὶ τὴν Ἀνάστασιν αὐτοῦ ἱστορούμενα. Ἄς σταματήσωμεν πρὸς στιγμήν εἰς τὴν ἀφήγησιν δύο μόνον χαρακτηριστικῶν ἐπεισοδίων: τὴν εἰς τὸ ὠτίον δούλου τινός ὑπὸ τινος τῶν περὶ τὸν Ἰησοῦν προξενηθεῖσαν ἀναπηρίαν, καὶ τὸ εἰς τινα «νεανίσκον», ἐν σινδῶνι «ἐπὶ γυμνοῦ» παρακολουθήσαντα τὴν κατὰ τοῦ Ἰησοῦ γενναίαν ὄχλου πολλοῦ ἔφοδον μετὰ ξύλων καὶ μαχαιρῶν, ἐπακολούθησαν συμβάν. Ὡς πρὸς τὸ πρῶτον, οἱ τρεῖς συνοπτικοὶ οὕτε τὸν ξιφουλίκαντα κατονομάζουσιν, οὕτε καὶ τὸν ὑποστάντα τῆς μαχαίρας τὸ πλῆγμα. Δι' αὐτοὺς ὁ πρῶτος ἦτο «εἷς τῶν μετὰ τοῦ Ἰησοῦ» (Μθ), ἢ «εἷς τῶν παρεστηκότων» (Μρ), ἢ «εἷς ἐξ αὐτῶν» (Δκ) ὁ δ' ὑποστὰς τὴν προσβολὴν του διὰ πάντας τοὺς Εὐαγγελιστὰς ἦτο «δούλος τοῦ ἀρχιερέως» ὡς πρὸς τὸ σῶμα δὲ τοῦ ἐγκλήματος διὰ μὲν τοὺς δύο

πρῶτους ἦτο ὅτι ὁ δράστης «ἀφείλεν αὐτοῦ τὸ ὠτίον», οἱ δὲ Λουκᾶς καὶ Ἰωάννης ἐπιπροσθέτουσαν τὴν λεπτομέρειαν ὅτι «ἀφείλεν αὐτοῦ τὸ οὖς—ἢ τὸ ὠτίον—τὸ δεξιόν, διὰ τὰ ἐλθῆν τελευταῖος ὁ Ἰωάννης δημοσιεύων καὶ τὰ ὄνόματα τῶν προσώπων τοῦ δράματος, διότι ἐπάγεται ὅτι ὁ μὲν «ἐλκύσας τὴν μάχαιραν» ἦτο ὁ Σίμων Πέτρος, ὁ δὲ παθὼν δούλος ἀνομάζετο Μάρκος, μὲ τὴν ἐπὶ πλέον μετέπειτα λεπτομέρειαν, ὅτι ὁ ἐν τῇ θερμοινομένη ἀλλῇ τοῦ ἀρχιερέως ἀναγνωρίσας τὸν ἀρνούμενον πᾶσαν πρὸς τὸν δικαζόμενον Ἰησοῦν σχέσιν ἦτο «συγγενῆς» οὐ ἀπέκοψε Πέτρος τὸ ὠτίον».

ἽΟ «εἷς τις νεανίσκος» τοῦ Μάρκου.

Μέσα εἰς τὸν πολὺκρωζον ἄτακτον καὶ κραδαίνοντα τὰ ἐτερόνυμα κατὰ τοῦ Ἰησοῦ ὄπλα συρφετὸν ὁ Εὐαγγελιστὴς Μάρκος ἀναφέρει μίαν ἄσχετον ὅλως πρὸς τὴν οὐσίαν τοῦ ἐκτυλισσομένου δράματος ἐπεισοδιακὴν λεπτομέρειαν, ἥρως τῆς ὁποίας φέρεται «εἷς τις νεανίσκος», ὅστις, «περιβεβλημένος σινδῶνα ἐπὶ γυμνοῦ», ἠκολούθει τὸν ὑπὸ τοῦ ἀγρυπώδους ὄχλου ἀπαχθέντα Ἰησοῦν οὗτος, ἐν τοιαύτῃ καταστάσει γινόμενος ἀντιληπτὸς ὑπὸ δμάδος τῶν εἰς τὸ πλῆθος ἐκείνο συμπεφυρμένων νεανιῶν καὶ πάντως παιδιῶν χάριν συλληφθεὶς ὑπ' αὐτῶν, κατάρθωσε τὰ διολισθήσει ἐκ τῶν χειρῶν των καὶ τὰ ἀπαλλαγῆ «καταλιπὼν τὴν σινδῶνα γυμνός».

ἽΕπὶ τῶν λεπτομερειῶν.

Σπουδαίαν ἔχουν σημασίαν αἱ φαινομενικῶς ἀσημαντοὶ αὐταὶ καὶ παρόμοιαι λεπτομέρειαι, δι' ὧν ἐμπλουτίζονται ἰδίᾳ αἱ περὶ τῶν Παθῶν καὶ τῆς ἐκ νεκρῶν Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου ἀφηγήσεις τῆς εὐαγγελικῆς τετρακτύος. Ἐν τῷ ἐτέρῳ τῶν προχείρωσ ἀνωτέρῳ μνημονευθέντων ἐπεισοδίων, τὸν ἀτυχή μέτοχον τῆς κατὰ τοῦ Ἰησοῦ ἐκσοτρατείας, ἴσως δὲ καὶ πρῶτον ἀποτολμήσαντα τὰ ἐπιβάλλῃ ἐπ' αὐτὸν χεῖρα, δούλον τοῦ ἀρχιερέως ἐπληξε τὸ τραῦμα τῆς πρὸς τὸν Διδάσκαλον ἐνθέρμον τοῦ δομητικοῦ Πέτρου ἀγάπης, μόνου ἐκ τῶν λοιπῶν μαθητῶν ἐμπραγματῶς ἀμνηθέντος τῆς ἀπειλουμένης τοῦ Κυρίου ζωῆς. Ἡ ἄμεσος ὁμως ἀποκατάστασις τοῦ «δεξιῶ» του ὠτίου διὰ τῆς θαναματουργικῆς ἐπεμβάσεως τοῦ δικωκομένου οὐ μόνον μετέβαλεν ἀσφαλῶς τὸν διώκτην εἰς πιστὸν ὀπαδὸν τοῦ διωκομένου, ἀλλ' ἐπὶ πλέον τῷ προσεπόρισε τὴν μεγάλην τιμὴν τὰ συμνημονεύεται εἰς τὸ διηγετικὸν τὸ ὄνομά του μετὰ τοῦ Πέτρου εἰς τὰς ἱερὰς δέλτους τῆς Καινῆς Διαθήκης ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ τοῦ κατ' ἐξοχὴν ἀκριβολόγου Ἰωάννου, κατὰ τὰς ἡμέρας μάλιστα ταύτης τῆς ἀναμνήσεως τῶν Παθῶν τοῦ Χριστοῦ.

*

Τὸ ἄλλο περὶ τῶν νεανίσκων «τινὰ» χαριτωμένον πράγματι ἐπεισοδιὸν ἀναφέρει μόνος ὁ Μάρκος, ἂν δὲ, ἀφηρούμενος τὴν κατὰ τοῦ δούλου τοῦ ἀρχιερέως ἐπίθεσιν, δὲν ἀναφέρει τὸν Πέτρον ὀνομασί, ἀλλὰ μόνον διὰ τῆς φράσεως «εἷς τις τῶν παρεστηκότων», «εἶνα μὴ δόξῃ ἐπαινεῖν τὸν διδάσκαλον αὐτοῦ Πέτρον ὡς ζηλώσαντα ὑπὲρ τοῦ Χριστοῦ», ὡς τὸ πράττει ἐν εὐαγγελίῳ του συστηματικῶς, εἰς τὴν περίπτωσιν τοῦ

ΜΕΓΑΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΣ ΧΑΡΤΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

κλίμαξ 1 : 750.000. Περιέχων τὴν κατὰ Μητροπόλεις διαίρεσιν, τὰς ἐν ἐνεργείᾳ καὶ διαλύσει Ἱερὰς Μονὰς, τὰς Βυζαντινὰς-Ἐκκλησίας, τὰ Ἱερὰ προσκυνήματα, τὰ ἀκέραια λείψανα ἁγίων, τὰς ἐκκλ. σχολὰς καὶ φροντιστήρια, καὶ τὰ ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας συντηρούμενα καὶ προσδρευόμενα Εὐαγγῆ ἱδρύματα. Ἐπιμελεῖα Β. Μ. Βέλλα (τακτικοῦ καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν). Ἐκδοσις τῆς Ἀποστολικῆς διακονίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Ἡ ἀνάγκη τῆς ὑπάρξεως ἐνὸς ἐκκλησιαστικοῦ χάρτου σημειοῦντος τοῦλάχιστον τὴν κατὰ μητροπόλεις διαίρεσιν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἦτο εἰς πάντα ἀσχολούμενον μὲ τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος προφανῆς καὶ αἰσθητή. Τὸ ἔργον ἄλλως τε αὐτὸ θὰ ἦτο χρήσιμον διὰ πρακτικὸς σκοποὺς εἰς τὴν διοικουσαν Ἐκκλησίαν, ἀλλὰ καὶ τὴν πολιτικὴν διοικήσιν ἀκόμῃ. Ἀλλὰ καὶ ὁ ἀσχολούμενος περὶ τὴν Ἐκκλ. ἱστορίαν τῆς Ἑλλάδος θὰ εἶχεν ἕνα βοήθημα σημαντικὸν διὰ παρατηρήσεις. Τὴν μεγίστην αὐτὴν πρακτικὴν καὶ ἐπιστημονικὴν ἀνάγκην ἤλθε νὰ θεραπεύσῃ ὁ λίαν ἐπιμεληθεὶς αὐτὸς χάρτης, ὁ ὅποιος, ὡς βλέπομεν, περιέχει σημαντικωτάτας ἄλλας πληροφορίας, πάσας τὰς ἀναγκαῖας διὰ τε τὴν πρᾶξιν καὶ τὴν ἐπιστήμην. Θὰ ἤθελα νὰ χαρακτηρίσω τὴν ἀρίστην ἐργασίαν ὡς εὐτυχῆ ἔμπνευσιν, πολύτιμον διὰ πάντα τῆς Ἐκκλησίας ἐργάτην καὶ φιλόστορα καὶ ἀληθῆς δι' αὐτὸν ἀπόκτημα. Εἶναι ἄξιος συγχαρητηρίων θερμῶν ὁ διακεκριμένος τῆς Π. Δ. ἐρευνητής, ὅτι ἐσκέφθη νὰ περιλάβῃ εἰς τὴν βαρυσήμαντον ἐργασίαν τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ αὐτὸ τὸ σημαντικὸν ἔργον, τοῦ ὁποίου ἢ σύνταξις ἀπῆλθε ἐργῶδη προσπάθειαν καὶ ὑπομονὴν καὶ ἱκανότητα οὐ τὴν τυχοῦσαν. Ἡ εὐρεῖα διὰδοσις τοῦ ἔργου τούτου ἐπιβάλλεται.

ΓΕΡ. Ι. ΚΟΝΙΔΑΡΗΣ

Καθηγητῆς

νεανίσκου δὲν λέγει τὸ ὄνομά του, διότι, ὡς εὐλόγως πιθανολογεῖ ἡ παράδοσις, ὁ «εἰς τις» νεανίσκος ἦτο αὐτὸς ὁ Μάρκος. Τὸ συμμαρτυρεῖ, ἄλλως τε, καὶ ἡ φραστικὴ ταυτότης: Τὸ «εἰς τις» ἀντικαθιστῆ καὶ τοῦ Πέτρου τὸ ὄνομα. Ἄν ὁ «εἰς τις νεανίσκος» δὲν ἦτο ὁ ἴδιος, οὐδεὶς λόγος ὑπῆρχε νὰ παρεντεθῆ τὸ ἐπεισόδιον τοῦτο, ἡ μνεῖα τοῦ ὁποίου τεκμηριοῦ ἀσφαλῶς μὲν τοῦ συμβάντος αὐτόπτην, μετ' ἄκρας δὲ πιθανότητος καὶ αὐτοπρόσωπον αὐτουργόν. Εἶνε δὲ γνωστόν, ὅτι ὁ Μάρκος δὲν συνηριθμεῖτο εἰς τοὺς μαθητὰς τοῦ Κυρίου, τὰ κατ' αὐτὸν δὲ ἐκδέτει ὡς ἄμεσος ἀκουστῆς Πέτρου.

*

Πᾶσαι αὐταὶ αἱ λεπτομέρειαι τεκμηριοῦν τὴν ἀπόλυτον ἱστορικότητα τῶν εὐαγγελικῶν ἀφηγήσεων, βεβαιουμένων παρ' αὐτοπτῶν καὶ αὐτηκόων τῶν γεγονότων. Τὸ ἐπαναλαμβάνονν οἱ ἴδιοι: «ὁ ἐωράκαμεν τοῖς ὀφθαλμοῖς ἡμῶν, ὁ ἐθεασάμεθα καὶ αἱ χεῖρες ἡμῶν ἐψηλάφησαν, καὶ ἐωράκαμεν καὶ μαρτυροῦμεν καὶ ἀπαγγέλλομεν...»

Ὁ Σταυρός.

«Τὸ τῆς πολλῆς κηδεμονίας σύμβολον» — οὕτω χαρακτηρίζει λακωνικότερα τὴν ὑψίστην τοῦ Σταυροῦ ἔννοιαν ὁ θεῖος Χρυσόστομος. Εἰς τὸν Σταυρὸν συγκεντροῦνται καὶ δι' αὐτοῦ ὑπερφῶς πραγματοποιεῖται ἡ περὶ τὸν ἄνθρωπον θεία οἰκονομία. Κατὰ τὰς ἡμέρας ταύτας τῶν Παθῶν τοῦ Κυρίου, ἀτειζόντες τὸν Ἐσταυρωμένον, ἀναπολοῦμεν τὸ Παύλειον: «συνίστησι δὲ τὴν ἑαυτοῦ ἀγάπην εἰς ἡμᾶς ὁ Θεός, ὅτι, ἔτι ἁματωλῶν ὄντων ἡμῶν, Χριστὸς ὑπὲρ ἡμῶν ἀπέθανε». Αὕτη εἶναι ἡ ἔννοια τοῦ Σταυροῦ, ὅτι ὁ Θεός, διὰ φιλανθρωπίαν γενόμενος ἄνθρωπος, ὑπέστη ἑκουσίως τὸν σταυρικὸν θάνατον «ἁμαρτωλῶν ὁσίων». Τὸ ἐν τῇ ἱστορίᾳ τοῦ ἀνθρώπου ὑπερφῶς τοῦτο γεγονός εἶνε δι' αὐτὸ τοῦτο ἀπαράστατον διὰ λόγων «τὰ γὰρ μεγάλα λόγος οὐδεὶς παραστήσαι δύναται· καὶ γὰρ ὑπὲρ λόγον ἐστὶν καὶ ἀφάτου δυνάμεως ὁ Σταυρός».

Ἡ Ἀνάστασις.

Ἡ τελευταία ὁμως λέξις τοῦ μυστηρίου τῆς θείας οἰκονομίας δὲν εἶναι ὁ Σταυρός. Τὸ πάθος τοῦ Γολγοθᾶ λαμβάνει τὴν ἔννοιάν του ἀπὸ τὴν Ἀνάστασιν. Εἶναι λοιπὸν ἀλληλένδετα τὸ πάθος καὶ ἡ Ἀνάστασις. Ἄν ὁ Σταυρὸς ἐμφαίνῃ τὴν ὑψίστην ἐκδήλωσιν τοῦ κακοῦ, ἐπακολουθεῖ ἡ Ἀνάστασις ὡς ὀριστικὸς κατ' αὐτοῦ θρίαμβος. Οὕτω ἡ Ἀνάστασις ἀποτελεῖ τὸν ἀκρογωνιαίον λίθον τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ. Ἡ Ἀνάστασις δὲν εἶναι ἀπλοῦν γεγονός· δὲν ἔγκριται εἰς τοῦτο μόνον ἡ σημασία της. Ἐν τῷ φωτὶ τοῦ Πάθους ἔχομεν μίαν αἰσθησὶν ἱστορίας, ἐν τῷ φωτὶ ὁμως τῆς Ἀναστάσεως ἀποκτῶμεν αἰσθησὶν τῆς αἰωνιότητος. Εἰς τὰ μεγάλα καὶ κρίσιμα γεγονότα τῆς μεγάλης Παρασκευῆς καὶ τοῦ Πάσχα διαπιστοῦμεν τὴν συνάντησιν τοῦ ἐγχρόνου καὶ τοῦ αἰωνίου. Εἶναι πτωχὰ, καθ' ἑαυτὰ, τὰ ἱστορικά. Μόνον ἀπὸ τὴν ἐσωτερικὴν τῶν ἔννοιαν ἀποκτοῦν σημασίαν καὶ δύναμιν. Καὶ ἡ Ἀνάστασις, καίτοι ἱστορικὴ, ἐνέχει μεδιστορικὴν σημασίαν, διότι ἐν αὐτῇ ἀποκαλύ-

πτεται ὁ αἰώνιος σκοπὸς τοῦ Θεοῦ, ἡ αἰωνία ζωὴ ὡς παρούσα πραγματικότητα. Εἶναι τὸ θεῖον προμήνυμα τοῦ τί ἐπακολουθεῖ μετὰ τὸν σωματικὸν θάνατον. Ὁ ἐκ νεκρῶν ἀναστὰς Χριστὸς «ἀπαρχὴ τῶν κεκοιμημένων ἐγένετο». Ἐντεῦθεν ἡ Κυριακὴ τοῦ Πάσχα εἶναι ἡ «ἡμέρα, ἣν ἐποίησεν ὁ Κύριος», «ἐρορτὴ ἑορτῆς καὶ πανήγυρις πανηγύρεων».

Προκλητικὴ ἀσέβεια.

Ἡ πολὺν πρὸ τῆς λήξεως τῆς θείας λειτουργίας τῆς Κυριακῆς ἀπότομος διακοπὴ τῆς ραδιοφωνικῆς αὐτῆς μεταδόσεως, ἐπαναλαμβανομένη παρὰ τὰς καὶ ἄλλοτε διατυπωθείσης διαμαρτυρίας, προκαλεῖ ἀσυγκράτητον τὴν ἀγανάκτησιν τῶν δι' εὐλόγους αἰτίας ἀδυνατούντων νὰ παραστῶσιν αὐτοπροσώπως εἰς τοὺς ναοὺς. Ἐφ' ὅσον ὁ κεντρικὸς ραδιοφωνικὸς σταθμὸς εἶχεν ἀναλάβει τὴν ὑποχρέωσιν νὰ μεταδίδῃ τὴν ἱεροτελεσίαν τοῦ μητροπολιτικοῦ ναοῦ, αὕτη νοεῖται ὀλόκληρος μετὰ τοῦ συναφοῦς ἱεροῦ κηρύγματος, τὸ ὁποῖον τόσοον διψοῦν νὰ ἀκούσουν οἱ ἀσθενεῖς καὶ ὑπερόφριοι ἀκροαταί. Ἡ ἄκαιρος, λοιπὸν, διακοπὴ αὐτῆς χάριν μεταδόσεως ἐλαφρᾶς μουσικῆς καὶ ἐρωτικῶν ἁσμάτων ἀποτελεῖ ἀσύγγνωστον προσβολὴν τῶν ἱερωτέρων αἰσθημάτων τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ.

Πάνδημος ἀποχή.

Ἡ καὶ ἐφέτος συνεχιζομένη κινηματογραφικὴ προβολὴ ἀναπαραστάσεως διήθεν τῶν πανσέπτων παθῶν τοῦ Κυρίου κατὰ τὰς ἡμέρας ταύτας μᾶς ἀναγκάζει νὰ ἐπαναλάβωμεν καὶ σήμερον τὰς κατ' ἔτος διατυπουμένας διαμαρτυρίας κατὰ τῆς συνεχιζομένης προσβολῆς τῶν θρησκευτικῶν τοῦ λαοῦ αἰσθημάτων. Ὅταν τὸ πρῶτον ἐκομίσθη ἔξωθεν ἡ πρώτη ἀσεβῆς κινηματογραφικὴ ταινία καὶ ἐπεχειρήθη ἡ προβολὴ της, ὁ τότε Ἀρχιεπίσκοπος Χρυσόστομος ἔσπευσεν ἀμέσως νὰ στιγματίσῃ διὰ δημοσίων δηλώσεων τὴν κατάφωρον ἐκείνην ἀπρέπειαν, ἐγράφησαν δ' εἰς τὸν τύπον καὶ εἰδικὰ ἄρθρα ἀναπτύσσοντα τοὺς λόγους, δι' οὓς ἔπρεπε ν' ἀπαγορευθῆ ἡ ἐπίδειξις της. Δυστυχῶς ἐπεκράτησε τὸ κερδομανῆς ἐμπορικὸν τῆς ἀνηθίου ἐκμεταλλεύσεως πνεῦμα, μάλιστα δ' ἔκτοτε κατὰ τὰς ἀγίας ταύτας ἡμέρας ἡ «Ἐκκλησία» ἤγειρε κραυγὴν κατὰ τῆς ἀνιέρου ταύτης ἐπιχειρήσεως. Τὸν λόγον ἔχει ἡ ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ ἄμβωνος ἔντονος καὶ συστηματικῆς διαφώτισις.

Πάνδημος ἀποχὴ ἀπὸ τῶν τοιούτων κινηματογράφων.

Ἡ «καλὴ πίστις».

Ἡ κατ' αὐτὰς ἀναγραφείσα ἐν τῷ τύπῳ πληροφορία περὶ δημοσιεύσεως φωτογραφιῶν «θαύματος τῆς Φάτιμα» τῆς Πορτογαλίας εἰς ἐφημερίδας καὶ περιοδικὰ ὅλου τοῦ κόσμου καὶ ἡ κατὰ τὸν παρελθόντα Δεκέμβριον ἀναδημοσίευσις αὐτῶν καὶ ὑπὸ τοῦ «Ρωμαίου Παρατηρητοῦ» «καλῆ τῆ πίστει», διότι κατόπιν ἀπεδείχθη πεπλανημένη ἡ γνησιότης των, ἀποδεικνύει πόσον μεγάλης ζημίας ἡ τοιαύτη καλοπιστία γίνεται πρόξενος εἰς τὴν δοθὴν καὶ γνησίαν χριστιανικὴν πίστιν εἰς τὰ ἀληθῆ καὶ ἀδιάφυστα

τοῦ χριστιανισμοῦ θαύματα. Καὶ ἐνθυμούμεθα ἀνάλογόν τινα πλάνην εὐσεβοῦς ἐκ τῆς ἐπαρχίας λογίου, βεβαιωσαντός ποτε δι' ἐπιστολῆς του τὴν διεθνήσαν τῆς «Ἐκκλησίας», ὅτι, παραστάς κατὰ τὴν βάπτισιν βρέφους, ἠδυνήθη νὰ φωτογραφῆσῃ τὴν ἐπελθοῦσαν ἐπ' αὐτοῦ κατὰ τὸ βάπτισμα θείαν χάριν!

Ἡ σημασία τῆς ἐλληνικῆς γλώσσης.

Εἰς τὸ ὥραϊον μῆνυμά του πρὸς τὸ ἐν Ἀμερικῇ ποίμνιον ἐπὶ τῷ ἐγκαινισμῷ τῆς «Ἐβδομάδος τῶν ἐλληνικῶν γραμμάτων καὶ τοῦ ἐλληνικοῦ τύπου» ἡ Α. Σ. ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀμερικῆς κ. Μιχαὴλ ἔλαβεν ἀφορμὴν νὰ ἐξάσῃ οὐ μόνον τὴν ἐν τῷ θείῳ σχεδίῳ τῆς σωτηρίας τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ καθ' ὅλου ἀνθρωπίνῳ πνεύματι ἐξέχουσαν θέσιν τῆς ἐλληνικῆς γλώσσης. Ὁ Θεὸς τὴν ἐλληνικὴν γλῶσσαν ἐξέλεξε διὰ νὰ κάμῃ γνωστὸν τὸ θέλημά του εἰς τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων. Ἡ Παλαιὰ Διαθήκη ἐγένετο ἀνάγκη νὰ μεταφρασθῇ εἰς τὴν ἐλληνικὴν, καὶ εἰς αὐτὴν μόνον τὴν προνομιοῦχον γλῶσσαν ἔγεινε γνωστὴ μεταξὺ ὅλων τῶν ἑβραίων καὶ τῶν ἐθνικῶν πὺν ἔζον ἔξω τῆς Παλαιστίνης, τόσον, ὥστε ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν ἀποστόλων του οὐδεὶς γίνεται λόγος περὶ τοῦ ἑβραϊκοῦ πρωτοτύπου. Ὁλόκληρος ἡ Καινὴ Διαθήκη ἐγράφη εἰς τὴν ἐλληνικὴν, πλην τοῦ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγελίου, ἐνῶ δὲ τὸ ἑβραϊκὸν πρωτότυπον του ἀπωλέσθη, μόνον τὸ ἐλληνικὸν του κείμενον περιέχεται εἰς ὅλους τοὺς ἀρχαίους κώδικας, τινὲς τῶν ὁποίων φθάνουν μέχρις αὐτοῦ τοῦ γ' αἰῶνος. Ὁ ἀπ. Παῦλος ἐκήρυξε τὸν Χριστὸν καὶ ἔγραψε τὰς ἐπιστολάς του ἐλληνιστί, εἰς τὴν ἐλληνικὴν δὲ γλῶσσαν ἔγραψαν τὰ βαθυστόχαστα συγγράμματά των οἱ βαθυνούστατοι πατέρες καὶ διδάσκαλοι τῆς Ἐκκλησίας, λεγόμενα δὲ ὀλόκληρον ἀποτελοῦν οἱ θαυμασταὶ Ἕλληνες ὑμνογράφοι.

Αὐτὴν τὴν ἰδιάζουσαν καὶ διακεκριμένην θέσιν κατέχει κατὰ πρόνοιαν θείαν ἐν τῷ ἔργῳ τῆς θείας περὶ τὸν ἀνθρώπου οικονομίας ἡ ἐλληνικὴ γλῶσσα.

* *

Ἄλλ' εἶνε ἐξ ἴσου ἀνυπολόγιστοι αἱ εἰς τὰς ἐπισημίας, τὰς τέχνας καὶ γενικῶς εἰς τὴν ἀνθρωπίνην διανόησιν ὑπηρεσίαι τῆς ἐλληνικῆς γλώσσης. Ὁλόκληρος ἡ χορεία τῶν μεγάλων ἐλλήνων φιλοσόφων ὄργανον τῶν παννυφῶν πηλοῦσαν τοῦ πνεύματος τῆς τῆς ἐλληνικῆς. «Πᾶσα ἐπιστήμη—λέγει ἡ Α. Σ.—σήμερον βᾶσιν καὶ στήριγμα τῆς ἔχει τὴν οὐρανὸν καὶ τὴν γλῶσσαν τὴν ἐλληνικὴν. Θὰ καταρροῦσθαι τὸ οἰκοδόμημα καὶ εἰς ἀφρονίαν καὶ ἀμηχανίαν θὰ περιέλθῃ πᾶσα ἐπιστήμη θεοσοφικὴ καὶ ποιητικὴ, ἢ ἀφαιρεθούσιν ἀπ' αὐτῆς οἱ ὄροι, διὰ τῶν ὁποίων διανοεῖται καὶ ἐκφράζεται». Εἶνε ἀληθὲς δι, ὡς καὶ πᾶσα γλῶσσα, καὶ ἡ ἐλληνικὴ ὑπερῶς ἐξέλεξεν διὰ τῶν αἰῶνων. Ἄλλὰ μόνον κατὰ τὸ ἐνθυμῶν τῆς, τὴν ἐξωτερικὴν τῆς ἐμφάνισιν. Καὶ οὐσίαν, ἡ γλῶσσα παρέμεινε ἡ ἰδία, πάντες δ' οἱ κατὰ τὰ διάφορα στάδιά τῆς καθ' ὅλην τὴν τρισχιλιετὴ ἡλικίαν τῆς λαλοῦσας αὐτὴν εἶνε ἐξ ἴσου Ἕλληνες.

ΧΡΟΝΙΚΑ

ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ

Ἡ Ἱερά Σύνοδος ἐν τῇ συνεδρίᾳ αὐτῆς τῆς 6ης παρελθ. μηνὸς Μαρτίου ἀπεφάσισεν, ὅπως τῆς Ἱεράς Ἀποδημίας εἰς Ἱεροσόλυμα ἐπὶ ταῖς ἀγίας ἑορταῖς τοῦ Πάσχα ἡγηθῇ ὁ Σεβασμ. Μητροπολίτης Φθιώτιδος κ. Ἀμβρόσιος. Ἐν τῇ αὐτῇ συνεδρίᾳ ἐγένετο μακρὰ συζήτησις ἀναφορικῶς μετὰ τὴν παρατηρουμένην ἐκλῶσιν ἡθῶν καὶ ἀπεφασίσθη ἡ ἐξαπόλυσις ἐγκυκλίου πρὸς τὸν ἐλληνικὸν λαόν, προτρεπόμενον δι' αὐτῆς, ὅπως ἀπέχη τῶν ἀσέμνων θεαμάτων καὶ ἐν γενεῖ πάσης πράξεως καὶ διαγωγῆς θιγοῦσης τὴν ἰδιότητα αὐτοῦ ὡς χριστιανικοῦ λαοῦ.

—Ἐν τῇ συνεδρίᾳ τῆς 11ης τοῦ ἰδίου μηνὸς ἀνεκινώθη εἰς τὴν Ἱεράν Σύνοδον ὑπὸ τοῦ Σεβασμ. προεδρευόντος ἡ εἰς Κύριον ἐκδημία τοῦ Μητροπολίτου Τρίκκης καὶ Σταγῶν κυροῦ Χερουβεῖμ, μεθ' ἧ Ἱερά Σύνοδος ἐδεήθη ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς αὐτοῦ.

—Ἐν τῇ συνεδρίᾳ τῆς 13ης ἀπεφασίσθη ἡ ἴδρυσις παρὰ τῇ Ἱερᾷ Συνόδῳ εἰδικοῦ γραφείου πρὸς παρακολούθησιν τῶν ἐκάστοτε ζητημάτων παρὰ τῷ Παγκοσμίῳ Συμβουλίῳ τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ πρὸς ἐνημέρωσιν τῆς Ἱεράς Συνόδου ὑπὸ τοῦ εἰρημένου γραφείου ἐπὶ τῶν ὡς ἀνω ζητημάτων. Συνοδικῇ Ἐπιτροπῇ, διατηροῦσα τὸ ὡς ἀνω γραφεῖον, ἀπετελέσθη ἐκ τῶν Σεβασμ. Μητροπολιτῶν Φθιώτιδος, Θεσσαλονίκης, Σύρου καὶ Καλαβρυτῶν. Εἰς τὴν ἐπιτροπὴν ταύτην θὰ μετέχωσιν ὡς μέλη καὶ οἱ καθηγηταὶ τῆς Θεολογίας κ.κ. Ἀμίλκας Ἀλιβιζάτος, Ἰωάννης Καρμίρης καὶ Βασίλειος Ἰωαννίδης. Ἀκολουθῶς ἀπεφασίσθη ὅπως οἱ Σεβασμ. Μητροπολίται Φθιώτιδος καὶ Θεσσαλονίκης ὁμοῦ μετὰ τῶν ἐν λόγῳ καθηγητῶν μεταβῶσιν τὸν προσεχῆ Αὐγουστον εἰς Λουὸν τῆς Σουηδίας ὡς ἐκπρόσωποι τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος εἰς τὴν ἐκεῖ γενησομένην συνέλευσιν τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν.

—Κατὰ τὴν συνεδρίαν τῆς 18ης ἀνεγνώσθη, καθυστερημένως ληφθέν, γράμμα τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Πλόβδι κ. Κυρίλλου, τοποτηρητοῦ τῆς Ἱεράς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Βουλγαρίας, ἐπὶ ταῖς ἑορταῖς τῶν Χριστουγέννων καὶ τῷ νέῳ ἔτει.

—Ἐν τῇ συνεδρίᾳ τῆς 20ῆς τοῦ αὐτοῦ μηνὸς προσήλθον εἰς τὴν Ἱεράν Σύνοδον οἱ Σεβασμ. Μητροπολίται Πριγκηποννήσων κ. Δωρόθεος καὶ Περγᾶμου κ. Ἀδαμάντιος, ἀπεσταλμένοι τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, καὶ ἐγένετο μακρὰ συζήτησις ἀφορῶσα τὴν Ἱεράν πατριαρχικὴν Σταυροπηγιακὴν Μονὴν τῆς Ἁγίας Ἀναστασίας ἐν Χαλκιδικῇ. Ἀπεφασίσθη δὲ ὅπως διὰ ἐκδοθησομένου νόμου ρυθμισθῶσι τὰ κατὰ τὴν συνεδρίαν ταύτην σχετικῶς ἀποφασισθέντα.

Ἐν τῇ αὐτῇ συνεδρίᾳ ἀπεφασίσθη ἡ ἀποστολὴ εἰδικοῦ συνοδικοῦ ἐγγράφου πρὸς τὸν Σεβασμ. Μητροπολίτην Αἰτωλοακαρνανίας, δι' οὗ ἐπιδοκιμάζεται ἡ ποιμαντικὴ αὐτοῦ ἐνέργεια περὶ περιορισμοῦ τῆς περιφορᾶς τῶν Ἐπιταφίων τῆς ἐπαρχίας αὐτοῦ μόνον περὶ τῶν ἰ. ναῶν, ἕνεκα τῶν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ταῦτα ἐπικρατοῦντων περιτέργων καὶ δι' ἀνιέρων ἐθίμων σχετιζομένων μετὰ τὴν λιτάνευσιν τῶν ἱερῶν Ἐπιταφίων.

—Ἐν τῇ συνεδρίᾳ τῆς 28ης ἡ Ἱερά Σύνοδος διὰ μακρῶν ἡσχολήθη μετὰ τὸ σκανδαλωδὲς ζήτημα τῶν καλλιστείων καὶ ἀπεφάσισεν ὅπως ἀποταθῇ εἰς τὰς ἀρμοδίας ἀρχὰς μετὰ τοῦ ἀρμοζόντος τῆ περιστάσεως ἄφους. Ἐφεξῆς συνεζητήθη καὶ τὸ ζήτημα τῆς ἀπονομῆς ὀφφικίων εἰς τοὺς κληρικούς καὶ δι' ἡ ἀναγνώρισις ἢ μὴ τῶν ὀφφικίων εἰς τινὰς ὀφφικιοῦχος ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν, ἐρχομένους καὶ ἀναλαμβάνοντας ὑπηρεσίαν ἐν τοῖς ἰ. ναοῖς τῆς Ἱεράς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν. Ἀκολουθῶς ἐξελέγη παμφηφεὶ Μητροπολίτης τῆς χερουσαίας Ἱεράς Μητροπόλεως Τρίκκης καὶ Σταγῶν ὁ Σεβασμ. Μητροπολίτης Παραμυθίας κ. Δω-

ρόθεος, ἐτελέσθη δὲ τὸ σχετικὸν μήνυμα αὐθημερόν.

— Κατὰ τὴν συνεδρίαν τῆς 29ης ὁ Μακαρ. Πρόεδρος ἀπεχαιρέτησε τὰ 6 ἀποχωροῦντα μέλη τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ἀπήντησε δὲ καταλλήλως ὁ ἐκ τῶν ἀποχωρούντων πρῶτος τῆ τάξει Σεβασμ. Μητροπολίτης κ. Ἀμβρόσιος.

— Τῆ 3ῃ ἰσταμένου μηνὸς ἡ Ἱερὰ Σύνοδος συνεδρίασεν ὑπὸ τὴν νέαν Αὐτῆς σύνθεσιν, καθ' ὅσον τοὺς ἀποχωρήσαντας συνωδὰ τῷ νόμῳ Σεβασμ. Μητροπολίτας Φθιώτιδος, Πολυανῆς, Παραμυθίας, Ἐδέσσης, Ναυπακτίας καὶ Γυθείου διεδέχθησαν οἱ Σεβασμ. Μητροπολίται Μυτιλήνης, Κίτρους, Βερροίας, Λαρίσης, Χαλκίδος καὶ Σύρου. Κατὰ τὴν συνεδρίαν ταύτην ὁ Μακαριώτατος Πρόεδρος ἔθεσεν ὑπ' ὄψιν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τὰ ἐξῆς θέματα, περὶ τὰ ὁποῖα ἐπιγιγνόμενος πρόκειται νὰ ἀσχοληθῇ ἡ Ἱερὰ Σύνοδος:

α.) Γενικὴ ἠθικὴ κατάστασις τῆς κοινῆς, β.) παλαιομερολογητικόν, γ.) ἐκκλησιαστικὴ περιουσία, δ.) οἰκονομικὴ κατάστασις τοῦ Ο.Δ.Ε.Π. ε.) μισθοδοσία ἐφημεριακοῦ κλήρου καὶ στ.) ἐκκαθάρισις τοῦ Ἱεροῦ κλήρου, καταλλήλως δ' ἀπήντησεν ὁ πρῶτος τῆ τάξει Σεβασμ. Μητροπολίτης Μυτιλήνης, ὁ κ. Βασιλικὸς Ἐπίτροπος καὶ ἄλλα Συνοδικὰ μέλη.

Αἱ συνοδικαὶ Ἐπιτροπαὶ συνεπληρώθησαν ὡς ἀκολουθῶς: 1) **Ο.Δ.Ε.Π.** Πρόεδρος ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος, τακτικὰ δὲ μέλη οἱ Σεβασμ. Μητροπολίται Χαλκίδος καὶ Σισανίου καὶ ὁ Σεβασμ. Μητροπολίτης Λαρίσης ὡς οἰκονομικὸς Ἐπίτροπος τῆς Ἐκκλησίας. 2) **Τ.Α.Κ.Ε.** Πρόεδρος ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος, τακτικὸν μέλος ὁ Σεβασμ. Μητροπολίτης Ὑδρας, ἔκτακτον δὲ ὁ Σεβασμ. Μητροπολίτης Βερροίας. 3) **Ἀποστολικὴ Διακονία**, Πρόεδρος ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος, τακτικὰ δὲ μέλη οἱ Σεβασμ. Μητροπολίται Σύρου καὶ Σισανίου. 4) **Ἐπὶ τῶν Προσφυνῶν**, Πρόεδρος ὁ Σεβασμ. Μυτιλήνης, μέλη δὲ οἱ Σεβασμ. Λαρίσης καὶ Κοζάνης. 5) **Σχολῆς Βυζαντινῆς Μουσικῆς**, ὁ Σεβασμ. Κοζάνης. 6) **Ἐπὶ τῶν διδασκάντων βιβλίων**, ὁ Σεβασμ. Νευροκοπίου. 7) **Ἐπὶ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς ἐκπαιδεύσεως**, ὁ Σεβασμ. Νευροκοπίου. 8) **Ἐπὶ τῶν γάμων καὶ διαζυγίων**, ὁ Σεβασμ. Αἰτωλοακαρνανίας. 9) **Ἐπὶ τῶν Μοναστηριακῶν**, ὁ Σεβασμ. Αἰτωλοακαρνανίας. 10) **Ἐπὶ τῶν χειροτονιῶν**, ὁ Σεβασμ. Σπάρτης. 11) **Ἐπὶ τῶν δαπανῶν Συνοδικοῦ Γραφείου**, οἱ Σεβασμ. Κοζάνης, Νευροκοπίου καὶ Σισανίου. 12) **Πρωτοβάθμιον Συνοδικόν**, Πρόεδρος ὁ Σεβ. Κίτρους, μέλη δὲ οἱ Σεβασμ. Ὑδρας, Σπάρτης, Κοζάνης καὶ Νευροκοπίου. 13) **Δευτεροβάθμιον Συνοδικόν**: Πρόεδρος (ἐφ' ὅσον ἤθελε κωλυθῆ ὁ Μακαριώτατος Πρόεδρος) ὁ Σεβασμ. Μυτιλήνης, μέλη δὲ οἱ Σεβασμ. Βερροίας, Αἰτωλοακαρνανίας, Λαρίσης, Χαλκίδος, Σύρου καὶ Σισανίου.

Ἀκολουθῶς ἀπεφασίσθη ὅπως ὁ Σεβασμ. Μητροπολίτης Ὑδρας ἀσχοληθῇ μετὰ τὴν ταξινόμησιν καὶ λοιπὴν ἐργασίαν πρὸς ἔκδοσιν ἀπασῶν τῶν ἀπὸ τοῦ ἔτους 1950 μέχρι σήμερον ἀπολυθειῶν ἐγκυκλίων τῆς Ἱερᾶς Συνόδου.

— Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἔχουσα ὑπ' ὄψιν τοὺς ἀγῶνας, οὓς καταβάλλει ἀνεκάθεν τὸ Πατριαρχεῖον Ἱεροσολύμων πρὸς συντήρησιν τῆς ἐν τῇ Ἁγίᾳ Γῆ Ἱερᾶς καὶ ἔθνικης παρακαταθήκης καὶ διατήρησιν ἀκεραίων καὶ ἀλωβήτων τῶν ἔθνικῶν ἡμῶν δικαίων ἐπ' αὐτῆς, ὡς καὶ τὴν δυσχερῆ οἰκονομικὴν κατάστασιν, εἰς ἣν περιήλθε λόγῳ τῆς ἀπολείας τῶν ἐκτὸς τῆς Ἱερᾶς αὐτοῦ δικαιοδοσίας προσόδων, καὶ ἐπιθυμοῦσα, ἵνα τὰ μέγιστα συντελέσῃ εἰς τὴν Ἱερὰν καὶ ἔθνικὴν αὐτοῦ ἀποστολήν, ἔγνω, ὅπως δι' ἐγκυκλίου παρακαλέσῃ τοὺς Σεβ. Μητροπολίτας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἵνα, ἐκτιμῶντες δεόντως τοὺς προαναφερομένους λόγους, διατάξωσι τοὺς ὑπ' αὐτοῦς ἱερεῖς καὶ τὰ ἐκκλησιαστικὰ Συμβούλια, ἵνα περιαχθῇ δίσκος ὑπὲρ τοῦ Παναγίου Τάφου ἐν τοῖς ἱεροῖς ναοῖς αὐτῶν κατὰ τὴν Μεγάλην Πέμπτην, τὸ δὲ συλλεγησόμενον ποσὸν

ἀποσταλῆ τῇ ἐν Ἑλλάδι Ἐξαρχίᾳ τοῦ Παναγίου Τάφου, (Ἀθῆναι, ὁδὸς Ἐρεχθέως 18) δι' ἐπιταγῆς.

— Ἡ Ἱ. Σύνοδος, ἔχουσα ὑπ' ὄψιν ὅτι ὑπὸ τὴν ἡγεσίαν τῆς ἐνταῦθα Ἐξαρχίας τοῦ Παναγίου Τάφου διοργανώθη ἡ δευτέρα μεταπολεμικὴ Ἱερὰ ἀποδημία Ἑλλήνων πρὸς προσκύνησιν τῶν ἱερῶν Προσκυνημάτων τῆς θεοβαδίστου Ἱερᾶς Γῆς κατὰ τὰς ἡμέρας τοῦ Πάσχα, ὁ θρησκευτικὸς καὶ ἔθνικὸς σκοπὸς τῆς ὁποίας, καὶ δὴ ὑπὸ τὰς συνθήκας ὅφ' ἃς σήμερον διαβιοῖ ἡ Σιώνιτις Ἐκκλησία εἶναι προφανῆς, ὅθεν ἡ ὅσον τὸ δυνατόν πολυπληθεστέρα συμμετοχὴ προσκυνητῶν εἰς ταύτην τὴν ἀποδημίαν θέλει τὰ μέγιστα χαροποιήσῃ τοὺς ἐκεῖ ἀδελφοὺς Ἀγιοταφίτας, οἵτινες ἐν μέσῳ ἀλλοφύλων καὶ ἀλλοδόξων ἀγωνίζονται ἡρωϊκῶς περὶ τὴν ὑπὸ τὴν αἰγίδα τοῦ πανσέπτου ἑλληνικοῦ Πατριαρχείου διατήρησιν τῶν ἱερῶν προσκυνημάτων, ἔγνω, ὅπως δι' ἐγκυκλίου παρακαλέσῃ τοὺς Σεβ. Ἱεράρχας, ἵνα δι' ἐγκυκλίου συστήσωσιν εἰς τὸν ποίμνιον τῶν τὴν θεάρεστον ταύτην ἐνέργειαν τῆς ἐν Ἀθῆναις Ἐξαρχίας τοῦ Παναγίου Τάφου, ἀνακοινοῦντες ἅμα ὅτι τὴν διοργάνωσιν τῆς ἐν λόγω ἀποδημίας ἀνέλαβε τὸ γνωστὸν ἀνὰ τὸ Πανελλήνιον Γενικὸν Πρακτορεῖον Ἀθηνῶν Μιχ. Παπάζογλου, Σταδίου 43, πρὸς ὃ δέον νὰ ἀπευθυνθῶσιν οἱ ἐνδιαφερόμενοι.

Ἐπιπροσθέτως ἀνακοινοῦται ὅτι ἡ Ἱ. Σύνοδος ὥρισεν ὡς πνευματικὸν Ἀρχηγὸν τῆς ἱ. ἀποδημίας ταύτης τὸν Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην Φθιώτιδος κ. Ἀμβρόσιον.

— Ἡ Ἱ. Σύνοδος, ἔχουσα πληροφορίας ὅτι ὑπὸ ἀνθρώπων ἄκρων ἀριστερῶν φρονιμάτων καταβάλλεται δραστηρία προσπάθεια νὰ ἀνακηρυχθῶσιν ὑποψήφιοι πρὸς χειροτονίαν ἢ ἀποστολήν εἰς Ἐκκλησιαστικὸν Φροντιστήριον ὁμοιδεατὰ αὐτῶν, δι' ἐγκυκλίου πρὸς τοὺς Σεβ. Ἱεράρχας ἐφιστᾷ τὴν προσοχὴν αὐτῶν, ὅπως ἡ ἐπιλογὴ τῶν μελλόντων ἐφημερίων, ἰδίως βορείων τινῶν ἐπαρχιῶν, γίνεται μετὰ ἐξονυχιστικῆν ἔρευναν τῶν κοινωνικῶν αὐτῶν φρονιμάτων.

— Προκειμένης τῆς διὰ συμβάσεως μετὰ τῆς Πολιτείας λύσεως τοῦ ζητήματος τῆς παραχωρήσεως ὠρισμένων ἐκτάσεων ἐκ τῆς μοναστηριακῆς περιουσίας ὑπὲρ ἀποκαταστάσεως ἀκτιμώνων, ἡ Ἱ. Σύνοδος δι' ἐγκυκλίου πρὸς τοὺς Σεβ. Ἱεράρχας παρέσχεον ὁδηγίαν διὰ τὰ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις αὐτῶν ἡγούμενονσυμβούλια, ὅπως διὰ πληρεξουσίου συμβολαιογραφικοῦ ἐγγράφου τῶν ἀναθέσωσιν εἰς τὸν Μακαριώτατον τὴν ὑπογραφήν τῆς τε συμβάσεως καὶ τὰ πρὸς αὐτὴν σχετιζόμενα ἔγγραφα, ἐφ' ὅσον δὲν εἶναι δυνατόν κατ' αὐτὴν νὰ συμπαρίστανται αἱ καθεστηκυῖαι μοναστηριακαὶ ἀρχαί.

— Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἔχουσα ὑπ' ὄψιν θερμὴν παράκλησιν Ἐπιτετραμμένου τοῦ Γερμανικοῦ Κράτους, ὅπως ἡ Ἐκκλησία ἡμῶν συνδράμῃ εἰδικὴν ὑπηρεσίαν αὐτοῦ πρὸς περισυλλογὴν παντὸς ἐναπομείναντος εἰς τὰ σπλάγγνα τῆς ἑλληνικῆς γῆς λειψάνου Γερμανοῦ στρατιωτικοῦ καὶ μεταφορὰν αὐτοῦ εἰς τὴν οἰκείαν χώραν, ἔγνω, ὅπως δι' ἐγκυκλίου πρὸς τοὺς Σεβ. Ἱεράρχας παρακαλέσῃ αὐτοὺς ἵνα προβῶσιν εἰς ὅτι, ἐκ τῶν πραγμάτων ἐνδείκνυται, ἵνα μὴ καταστραφῶσι κοιμητήρια, ἔνθα ὁστὰ Γερμανῶν στρατιωτικῶν, καὶ ἵνα ὑποδειχθῶσι, παρὰ εἰδότην, τάφοι γερμανικοί, πρὸς εὐκόλον ὑπὸ τῆς ἀρμοδίας ὑπηρεσίας ἐκταφῆν τῶν ὑπολειμμάτων τῶν σωμάτων.

Ἀποστολικὴ Διακονία. Τὸ Κεντρικὸν Συμβούλιον τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας συνήλθεν εἰς συνεδρίαν τῆ 12ῃ παρ. μηνὸς ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου.

Κατὰ τὴν συνεδρίαν ταύτην ἀπεφασίσθη ὁ εἰς τὴν Διεύθυνσιν τοῦ Θείου Κηρύγματος διορισμὸς τοῦ ἐξ Ἀγγλίας ἄρτι ἐπανακάψαντος πανοσιολ. Ἀρχιμαν.

δρίου κ. Παντελεήμονος Καρανικόλα, ὅστις καὶ ἀνέλαβεν ἤδη τὰ καθήκοντά του.

Ἐπίσης ἀπεφασίσθη ὅπως ἐκφρασθῶσιν αἱ εὐχαριστίαι τοῦ Κεντρ. Συμβουλίου πρὸς τὸν Γεν. Διευθυντὴν τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας Καθηγητὴν κ. Βασίλειον Βέλλαν διὰ τὴν παραίτησίν του ἀπὸ τῶν συγγραφικῶν του δικαιωμάτων ἐκ τῆς ἐπιστασίας τῆς ἐκδόσεως τοῦ «Ἐκκλησιαστικοῦ Χάρτου τῆς Ἑλλάδος».

Ἀπεφασίσθη ὡσαύτως ἡ ἐκφρασίς τῶν συγχαρητηρίων τοῦ Κεντρ. Συμβουλίου πρὸς τὸν Δ/τὴν Τύπου καὶ Ἐθνησκευτικῆς Διαφωτίσεως αἰδεσιμολ. Πρωτοπρεσβύτερον κ. Ἐμμαν. Γ. Μυτιληναῖον διὰ τὴν πραγματοποιήσασιν τῆς ἐκδόσεως τῶν περιοδικῶν τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας καὶ διὰ τὴν ὄλην ἐμφάνισιν καὶ τὸ περιεχόμενον αὐτῶν.

ὑπὸ τοῦ Κεντρ. Συμβουλίου ἐγένετο κατὰ τὴν αὐτὴν συνεδρίαν ἀποδεκτὴ ἡ ὑπὸ τοῦ αἰδεσιμολ. Πρωτοπρεσβυτέρου κ. Ἐμμ. Γ. Μυτιληναίου γενομένη πρὸς τὴν Ἀποστολικὴν Διακονίαν δωρεὰν παραχώρησις τοῦ δικαιώματος τῆς ἐκδόσεως τῶν ὑπ' αὐτοῦ συνταγμένων ὁμιλητικῶν σχεδιαγραμμάτων ἐπὶ τῶν Κυριακῶν Εὐαγγελίων, ἐξεφράσθησαν δὲ πρὸς αὐτὸν αἱ ἐπὶ τούτῳ εὐχαριστίαι τοῦ Κ. Συμβουλίου.

ὑπὸ τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου διορίσθη Ἐπόπτης τῶν ἐν τῇ Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῇ Ἀθηνῶν ἱερῶν Παρεκκλησίῶν τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας ὁ αἰδεσ. Πρωτοπρ. κ. Ἐμμ. Γ. Μυτιληναῖος.

Ἐξεδόθησαν ὑπὸ τῆς Ἀποστολ. Διακονίας ἐκ τῶν τυπογραφικῶν αὐτῆς τὸ ὑπ' ἀριθ. 36 βιβλίον τῆς σειρᾶς τῆς «Βιβλιοθήκης τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας» ὑπὸ τὸν τίτλον: «Ἐπιστολὴ καὶ σύγχρονος βιολογία» ἔργον τοῦ Καθηγητοῦ τοῦ Πημίου Ἀθηνῶν κ. Σπυρ. Μ. Καλλιὰ καὶ τὸ ὑπ' ἀριθ. 9 τῆς σειρᾶς τῆς «Βιβλιοθήκης διὰ παιδιὰ καὶ νέους» ὑπὸ τὸν τίτλον «Πόθεν ἔρχεσαι καὶ ποῦ πηγαίνεις;» ἔργον τοῦ Mgr Tihamer Toth, κατὰ μετάφρασιν τοῦ Καθηγητοῦ τῆς Θεολογ. Σχολῆς Χάλκης κ. Ἰω. Γ. Παναγιωτίδου. Ἀμφότερα ἤρχισαν ἤδη κυκλοφοροῦντα τιμῶνται δὲ δρχ. 10.000 ἕκαστον.

Ἐπίσης ἐκυκλοφόρησαν τὰ ὑπ' ἀριθ. 3 καὶ 4 τεύχη τοῦ περιοδικοῦ «Τὸ Χαρούμενον Σπίτι» καὶ τὸ Παραρτήματός αὐτοῦ «Τὰ Χαρούμενα Παιδιά», εἰς τὰ ὁποῖα συνεχίζεται ἀθρόα ἡ ἐγγραφὴ συνδρομητῶν.

Παρηγγέλθη εἰς Γερμανίαν καὶ δεῦτερον τυπογραφικὸν ταχυπαιστήριον, πρὸς συμπλήρωσιν τῶν τυπογραφικῶν τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας.

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗ ΑΘΗΝΩΝ

Ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος ἐτέλεσεν ἐν τῷ καθεδρικῷ ναῷ Ἀθηνῶν τὴν ἐπὶ τῇ Ἐθνικῇ Ἑορτῇ τῆς 25ης Μαρτίου ἐ. ἔ. ἐπίσημον Δοξολογίαν, παρουσίᾳ τῶν Α. Α. Μ. Μ. τῶν Βασιλέων καὶ τῶν μελῶν τῆς Βασιλικῆς Οἰκογενείας, τῶν μελῶν τῆς Κυβερνήσεως, τοῦ Διπλωματικοῦ Σώματος καὶ τῶν λοιπῶν ἐπισήμων.

— Τῇ ἑσπέρᾳ τῆς 3ης Ἰσταμένου μηνός ἡ Α. Μακ. ὁ Ἀρχιεπίσκοπος, χοροστατήσας ἐν τῷ μητροπολιτικῷ ναῷ κατὰ τὴν Ἀκολουθίαν τοῦ «Ἀκαθίστου», ἀνέγνω τὴν πρώτην καὶ τὴν τελευταίαν στάσιν τῶν «Χαιρετισμῶν», τὰς δύο ἄλλας στάσεις ἀναγνόντων τῶν Σεβ. Μητροπολιτῶν Μεσσηνίας κ. Χρυσοστόμου καὶ Κοζάνης κ. Κωνσταντίνου.

— Τῇ 24ῃ Μαρτίου ἐ. ἔ. ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος παρέστη εἰς τὴν ἐπὶ τῇ ἔθνικῃ ἑορτῇ πανηγυρικὴν συνεδρίαν τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν.

— Τὴν 4ην Ἰσταμένου μηνός ἡ Α. Μ. ἐπεσκέφθη μετὰ τῶν Σεβ. Μητροπολιτῶν Λαρίσης κ. Δωροθέου καὶ Μεσσηνίας κ. Χρυσοστόμου τὸν προεδρεύοντα τῆς Κυβερνήσεως κ. Σοφ. Βενιζέλου καὶ συνεσκέφθησαν μετ' αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ ζητήματος τῆς παραχώρησεως ἐκκλησιαστικῶν κτημάτων πρὸς ἀποκατάστασιν ἀκτημόνων, παριστάμενον καὶ τοῦ Γεν. Διευθυντοῦ τοῦ Ὑπουργείου Οἰκονομικῶν κ. Θ. Μερτικοπούλου.

— Ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος προήδρευσε συνεδριῶν τοῦ Κεντρικοῦ Συμβουλίου τῆς Ἀποστολικῆς Διακο-

νίας τῇ 12ῃ Μαρτίου ἐ. ἔ., τῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Παγκείου Κληροδοτήματος τῇ 21ῃ τοῦ αὐτοῦ μηνός, τῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Κληροδοτήματος Στ. Βαφειασδάκη καὶ τῆς Ἐπιτροπῆς Ἀνοικοδομήσεως τῶν κατεστραμμένων ναῶν τῇ 26ῃ τοῦ αὐτοῦ μηνός, μετέσχε δ' αὐθημερόν τῆς ὑπὸ τὴν προεδρίαν τῆς Α. Α. τοῦ Βασιλέως συνεδρίας τοῦ Ἐθνικοῦ Ἰδρύματος.

— Ἡ Α. Μ. ἐπεσκέφθη τῇ 31ῃ παρελθ. μηνός τοὺς ἐν τῷ Νοσοκομείῳ «Εὐαγγελισμός» νοσηλευομένους Σεβ. Μητροπολίτας Σύρου κ. Φιλάρετον καὶ Πρεβέζης κ. Ἀνδρέαν.

— Τὸν Μακ. Ἀρχιεπίσκοπον ἐπεσκέφθησαν ἐπανελημμένως οἱ ἐκπρόσωποι τοῦ Οἴκου. Πατριαρχεῖου Σεβ. Μητροπολίται Περγάμου κ. Ἀδαμάντιος καὶ Πριγκηποννήσων κ. Δωρόθεος.

— Τὴν Α. Μ. τὸν Ἀρχιεπίσκοπον ἐπεσκέφθησαν κατὰ τὸ ἀπὸ 1ης Μαρτίου ἐ. ἔ. διάστημα οἱ Σεβ. Μητροπολίται Θεσσαλονίκης κ. Παντελεήμων, Καρυστίας κ. Ἀνανίας, Ρόδου κ. Σπυρίδων, Φθιώτιδος κ. Ἀμβρόσιος, Μεσσηνίας κ. Χρυσόστομος, Σπάρτης κ. Διονύσιος, Λαρίσης κ. Δωρόθεος, Παροναξίας κ. Ἀμβρόσιος, Νευροκοπίου κ. Ἀγαθάγγελος, πρῶν Νευροκοπίου κ. Γεώργιος, Κορινθίας κ. Προκόπιος, Παραμυθίας κ. Δωρόθεος, Αἰτωλοακαρνανίας κ. Ἰερόθεος, πρῶν Λήμου κ. Βασίλειος, Ὑδρας καὶ Σπετσῶν κ. Προκόπιος, Γρεβενῶν κ. Φίλιππος, Τρίκκης καὶ Σταγῶν κ. Δωρόθεος, Μυτιλήνης κ. Ἰάκωβος, Ἡλείας κ. Γερμανός, Μαντινείας κ. Γερμανός, Πολιανῆς καὶ Κιλκισίου κ. Ἰωακείμ, Σισανίου καὶ Σιατίστης κ. Ἰάκωβος, Κοζάνης κ. Κωνσταντίνος, Χαλκίδος κ. Γρηγόριος καὶ ὁ Ἐξάρχος τοῦ Παναγ. Τάφου Ἀρχιμ. κ. Ἰάκωβος.

— Τῇ 1ῃ παρελθ. μηνός ἐπεσκέφθησαν τὸν Μακ. Ἀρχιεπίσκοπον ὁ ἀμερικανὸς δρ. Helfferic, ἀντιπρόσωπος τῆς Ἐκκλησ. ὑπηρεσίας Βοηθείας τῶν Ἐκκλησιῶν τῆς Ἀμερικῆς καὶ ὁ ἀντιπρόσωπος τοῦ Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν διὰ τὴν περίθαλψιν τῶν προσφύγων κ. King μετὰ τοῦ καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Ἀμ. Ἀλιβιζάτου.

— Ἐπίσης ἐπεσκέφθησαν τὴν Α. Μ. τὸν Ἀρχιεπίσκοπον οἱ κ. κ. Γ. Ἀβέρωφ, ὑφυπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν, Γ. Μόδης, τῶς ὑπουργός, Στρίγκος, καθηγητῆς τοῦ Πολυτεχνείου, ἡ κυρία Λίνα Τσαλιδάκη, Κ. Τσάτσος, πρῶν ὑπουργός, Γρίβας, Δ/τῆς ἐκκλησιαστικῶν τοῦ ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν, Τριανταφυλλίδης, πρεσβευτῆς, Κατσιμῆτρος, στρατηγός, Μ. Γούτος, Γεν. Γραμματεὺς τοῦ Ὑπουργείου Προνοίας, ἡ δις Πήτερσον, τῆς Ἀμερικαν. Ὀργανώσεως πολεμοπαθῶν παιδιῶν, ὁ Διευθυντὴς καὶ ἡ Διευθύντρια τοῦ Ἀμερικαν. Κολλεγίου θηλέων, οἱ Πρόεδροι Ἐφετῶν κ. κ. Κουρούνης Ἀθηνῶν καὶ Οἰκονομόπουλος Ἰωαννίνων, ὁ ταξίαρχος κ. Καλφαρέντζος, οἱ κ. κ. Ρωσίδης, τῆς Ἐθναρχίας Κύπρου, Ἰω. Καραμάνος, Ε. Κουλουμβάκης, Παπακαρυῶς, εἰσαγγελεὺς, ὁ κ. Ἐλμεντορφ, ἀντιπρόσωπος παρὰ τῇ Ἐπιτροπῇ Ἀλληλοβοηθείας καὶ Σχέσεων μετὰ τῶν ξένων Ἐκκλησιῶν, μετὰ τοῦ καθηγητοῦ τοῦ Πημίου κ. Ἀμ. Ἀλιβιζάτου, οἱ σύμβουλοι τοῦ Ἐκκλησ. Ὀρφανοτροφείου Βουλιαγμένης κ. κ. Ἐμμ. Πέππας καὶ Μινέτας, ὁ Ἀρχηγὸς τοῦ Γ. Ε. Σ. ἀντιστράτηγος κ. Τσακαλιώτος, ὁ Δῆμαρχος Μοσχάτου, ὁ Δ/τῆς Οἰκισμοῦ τοῦ Ὑπουργείου Προνοίας κ. Καλλέργης, ὁ Καθηγητῆς τοῦ Πημίου Θεσσαλονίκης κ. Περ. Βιζουκίδης, ὁ ἀμερικανὸς κ. Χάλαντερ καὶ ἡ δις Μπλέμπ, ὁ βουλευτὴς κ. Ἐφραιμίδης, οἱ κ. κ. Λιούμπης, δικηγόρος, Χρ. Ζαλοκώστας, Πετρίδης, ἰατρός ἐν Ρόδῳ, ὁ καθηγητῆς τοῦ Πημίου καὶ Ἀκαδημαϊκὸς κ. Γρηγ. Παπαμιχαήλ, ὁ Γεν. Δ/τῆς τῆς Σιβιτανίδειου Ἐπαγγελματικῆς Σχολῆς κ. Ἡλιάδης, ὁ Δ/τῆς τῆς Ἐπαγγελματικῆς Ἐκπαιδεύσεως τοῦ Ὑπουργείου Βιομηχανίας κ. Σπετσιέρης, ὁ στρατηγός κ. Δημάρατος, ἡ κυρία Γ. Βαρβούτη, ὁ Διευθυντῆς τῆς Αστυνομίας Ἀθηνῶν κ. Βρανόπουλος, ὁ καθηγητῆς τοῦ Πημίου κ. Βασ. Βέλλας, οἱ κ. κ. Ἀντ. Μπενάκης, Ἀλεξάτος καὶ Κο-

μηνός τοῦ Σώματος Ἑλλήνων Προσκόπων, Ἐπιτροπὴ Κυριῶν τοῦ Ὀμίλου Φίλων τῆς Ἀστυνομίας, ὁ δημοσιογράφος κ. Βασ. Ἠλιάδης, οἱ κ. κ. Πλ. Χατζημιχάλης, Δημ. Παναγιωτόπουλος, ἡ κυρία Λελοῦδα, ὁ Γεν. Διτῆς τοῦ Γεν. Λογιστηρίου κ. Ζαριφόπουλος, ὁ Διοικητῆς τῆς Ἐθν. Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος κ. Στ. Κωστόπουλος, ὁ τέως ὑπουργός κ. Στ. Νικολαΐδης καὶ ἄλλοι.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΠΟΛΕΩΣ

Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀμερικῆς. Ἐξ ἀφορμῆς τῆς ἑορτῆς τῶν τριῶν Ἱεραρχῶν ἡ Α. Σ. ὁ Ἀρχιεπίσκοπος κ. Μιχαὴλ ἐθέσπισεν ἀπὸ ἐφέτος «Ἑβδομάδα Ἑλληνικῶν Γραμμάτων καὶ τοῦ ἑλληνικοῦ Τύπου», ἀπῆλθον δὲ πρὸς τὸν Κλήρον, τὰς Ἀδελφότητα, τοὺς ἐκπαιδευτικούς λειτουργούς, τοὺς ἐργάτας τοῦ ἑλληνικοῦ Τύπου καὶ σύμπαν τὸ ἐν Ἀμερικῇ ποιμνίον τοῦ Μηνῆμα, ἐν ᾧ, ἀναπτύσσαν τὴν μεγάλην σημασίαν τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης. ἑξαιρεῖ τὸ «καθῆκον νὰ ἐνθυμηθῶμεν—κατὰ τὴν ἐν λόγῳ ἑβδομάδα—καὶ τιμησῶμεν ὅλους ἐκείνους ποὺ εἰργάσθησαν εἰς τὴν μεγάλην καὶ φιλελευθεράν αὐτὴν χώραν ὑπὲρ τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης... καὶ ὅλους τοὺς διαδόχους αὐτῶν, ποὺ συνεχίζουν μὲ ἐνθουσιασμόν καὶ πίστιν τὸν τίμιον καὶ εὐγενῆ ὑπὲρ αὐτῆς ἀγῶνα».

—Ὁ πρῶτος Ἐπίσκοπος τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς θεοφιλέστατος Ἀβύδου κ. Εἰρηναῖος ἀφίχθεις εἰς Μπουένος Ἀίρες καὶ γενόμενος δεκτὸς ὑπὸ τοῦ ἑλληνικοῦ πρεσβευτοῦ καὶ τοῦ συμβουλίου τῆς ἑλληνικῆς κοινότητος, κατηθύνη μετὰ πάντων εἰς τὸν ναόν, ἐνθα ἐψάλη δοξολογία, τῇ δ' ἐπαύριον ἐγένετο ἡ ἐνθρόνισις αὐτοῦ, καθ' ἣν ἐν ἀντιφωνῆσει εἶπε μετὰ ἄλλων ὅτι «ἔμεινα πολὺ ἢ ὀλίγον καὶ εἰς τὰς ἐξ ἡπίρους τῆς γῆς, οὐδαμῶς ὅμως ἀντίκρυσσα τοσοῦτον πῦρ πατριωτισμοῦ καὶ ἀφοσιώσεως εἰς τὰ πάτρια ὅσον ἐν μέσῳ ὁμῶν...».

—Καθ' ἃ ἀναγράφει ὁ «Ὁρθόδοξος Παρατηρητῆς» τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς, κατόπιν ἐρωτήσεως ἀπηντήθη ὅτι «κατὰ τὴν παράδοσιν τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας μας, οἱ χριστιανοὶ μας δὲν γονατίζουν ὅταν πρόκειται νὰ κοινωνήσουν τῶν Ἀχράντων Μυστηρίων».

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ

Ἐπὶ τῷ ἑορτασμῷ τῆς 1500ῆς ἐπετείου τοῦ Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων ἡ Α. Θ. Μ. ὁ Πατριάρχης Ἱεροσολύμων κ. Τιμόθεος ἀπέειμεν εἰς τὸν Διευθυντὴν τῆς «Ἐκκλησίας» χρυσοῦν μετάλλιον τῆς Μητρὸς τῶν Ἐκκλησιῶν «διὰ τὴν πρὸς τὸν Πανάγιον Ἰάφον τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Χριστοῦ καὶ τὸ Πατριαρχεῖον Ἱεροσολύμων ἀφοσιώσιν αὐτοῦ καὶ εὐσέβειαν».

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΡΩΣΙΑΣ

Τὰ ἐσχάτως ληφθῆν «Ὁρθόδοξον Ἐκκλησιαστικὸν Ἡμερολόγιον τοῦ 1952» τοῦ Πατριαρχείου Μόσχας ἐν παραρτήματι περιλαμβάνει εἰς εἰκόνας ὀλόκληρον τὴν Ἱεραρχίαν τῆς Ὁρθοδόξου Ρωσικῆς Ἐκκλησίας. Οὕτω, μόνιμα μέλη τῆς Ἱεράς Συνόδου ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Πατριάρχου Ἀλεξίου εἶνε οἱ Μητροπολίται Κρουτίσκη καὶ Κολομένσκη Νικόλαος, Κίβου Ἰωάννης καὶ Λένινγκραδ Γρηγόριος· ἔπονται οἱ ἐν τῷ ἐξωτερικῷ ἱεράρχαι τῆς Ρωσικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας Μακάριος Ἀρχιεπ. Ἀλεούτης καὶ Βορείου Ἀμερικῆς, Ἐξάρχος τοῦ Πατριαρχείου Μόσχας ἐν τῇ βορείῳ καὶ νοτίῳ Ἀμερικῇ, Ἀδὰμ Ἀρχιεπ. Φιλαδέλφειας καὶ Καρπαθορωσίας καὶ τοποτηρητῆς τοῦ ἐν Ἀμερικῇ πατριαρχικοῦ Ἐξάρχου, Βορίς Ἀρχιεπ. Βερολίνου καὶ Γερμανίας, Θεόδωρος Ἐπίσκοπος Ἀργεντινῆς, Ἀλέξανδρος Ἀρχιεπ. Βρυξελλῶν καὶ Βελγίου, Βίκτωρ Ἀρχιεπ. Πεκίνοῦ καὶ Κίνας καὶ πατριαρχικός Ἐξάρχος ἐν τῇ Ἀνατολ. Ἀσίᾳ, Νίκανδρος Ἐπίσκοπος Τσιτσικάρσκη καὶ Συμεὼν Ἐπίσκοπος Σαγκάης. Ἀκολουθοῦν ἐξήκοντα ἐν Ρωσίᾳ ἱεράρχαι, ὧν 2 Μητροπολίται, 23 Ἀρχιεπίσκοποι καὶ 35 Ἐπίσκοποι.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΡΟΥΜΑΝΙΑΣ

Ὁλόκληρον τὸ ἐκ 320 σελίδων τεύχος Ἀπριλίου—Σεπτ. 1951 τῆς ρουμανικῆς Πατριαρχικῆς Ἐπιθεωρήσεως «Ὁρθοδοξία» εἶνε ἀφιερωμένον εἰς τὴν 1500ὴν ἐπέτειον τῆς ἐν Χαλκιδόνι Δ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου. Ταύτης ἐν ἐπιστημονικαῖς πραγματεῖαις ἐξετάζονται «ἡ ἱστορικὴ σπουδαιότης», «οἱ δογματικοὶ ὅροι», «ἡ κανονικο-νομικὴ σπουδαιότης», «ἡ διοργάνωσις τοῦ μοναστικοῦ βίου» κλπ.

ΠΡΟΤΕΣΤΑΝΤΙΣΜΟΣ

Ἡ ἀπήχησις διὰ τὴν εἰς Μόσχαν ἀπρόοπτον μεταβάσιν τοῦ γνωστοῦ θεολόγου γερμανοῦ πάστορος Δρος Martin Niemöller συνεχίζεται. Οὕτω τὸ περιοδικὸν τῆς Ἐξαρχίας τοῦ Πατριαρχείου τῆς Μόσχας ἐν Βερολίνῳ «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὁρθοδοξίας» περιγράφει τὴν θερμὴν ὑποδοχὴν, ἣς οὗτος ἔτυχε παρὰ τῶν ῥωσῶν μοναχῶν τῆς πλησίον τῆς Μόσχας Μονῆς τοῦ Ἁγίου Σεργίου, καὶ δημοσιεύει τὸ κείμενον τῆς προσφωνήσεως τοῦ ἡγουμένου τῆς ἐν λόγῳ Μονῆς, ἐν ᾧ ἐκφράζεται ἡ χαρὰ διὰ τὴν διὰ πρώτην φοράν ἐπίσκεψιν τῆς Μονῆς ὑπὸ προτεστάντου θεολόγου, «φορέως τοῦ αἰσθήματος τῆς χριστιανικῆς ἀγάπης πρὸς τὸ ἀδελφὸν ἔθνος, τὴν Ρωσίαν» καὶ ἡ εὐχὴ ὅπως τὸ ταξίδιον αὐτὸ ἀποβῇ καρποφόρον διὰ τὴν εἰρήνην τοῦ κόσμου. Ἐπίσης ἡ Ἐκτελεστικὴ Ἐπιτροπὴ τοῦ Οἴκου. Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν, συναλθούσα εἰς Lambeth τῆς Ἀγγλίας ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Ἐπισκόπου τοῦ Chichester, ἐξέδωκε τὴν ἀκόλουθον ἐπίσημον ἀνακοίνωσιν:

«Τῇ αἰτήσει τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Οἴκου. Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν ὁ Δρ. Μ. Niemöller ἀπέστειλεν ἑκθεσιν ἐπὶ τῆς τελευταίας ἐπισκέψεώς του εἰς Μόσχαν. Οὗτος τονίζει ἐν τῇ ἐκθέσει του, ὅτι μετεβίβει εἰς Μόσχαν ὑπὸ ἰδίαν εὐθύνην καὶ κατόπιν προσκλήσεως τοῦ Πατριαρχείου Μόσχας, ἵνα σχηματίσῃ προσωπικὴν γνώμην ἐπὶ τῆς καταστάσεως τῶν Ἐκκλησιῶν ἐν Ρωσίᾳ καὶ ἵνα συναντήσῃ τὸν Πατριάρχην. Ἐπροξένησαν εἰς αὐτὸν βαθυτάτην ἐντύπωσιν ἡ πνευματικὴ ζωτικότης τῆς Ὁρθοδόξου καὶ Προτεσταντικῆς Ἐκκλησίας καὶ τὸ αἶσθημα τῆς πνευματικῆς συναδελφωσύνης μὲ τοὺς χριστιανούς ἄλλων μερῶν τοῦ κόσμου. Αἱ συζητήσεις του μὲ τοὺς ἐκκλησιαστικούς ταγοὺς ἐν Ρωσίᾳ ἔδωκαν εἰς αὐτὸν τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἐξηγήσῃ τὴν φύσιν καὶ τοὺς σκοποὺς τῆς οἰκουμενικῆς κινήσεως.

Ἡ Ἐκτελεστικὴ Ἐπιτροπὴ ἐξέφρασε τὴν ἱκανοποίησιν τῆς διὰ τὴν ἑκθεσὶν τοῦ Δρος Niemöller καὶ διὰ τὸ γεγονός, ὅτι διὰ τῆς ἐπισκέψεως αὐτῆς ἐπετεύχθη μίᾳ ἀκόμῃ προσωπικῇ ἐπαφῇ μὲ τοὺς ἐν Ρωσίᾳ χριστιανούς».

ΔΙΑΦΟΡΑ

Ἡ ἐν Νέα Ὑόρκῃ Ὁρθόδοξος Ἀκαδημία τοῦ Ἁγ. Βλαδιμήρου ἀριθμεῖ 52 φοιτητάς, ὧν 29 ρωσο-ἀμερικανοί, 5 σέρβοι, 8 ἑλληνες, 2 σύριοι καὶ 1 ρουμῆνος, διευθύνεται δὲ ὑπὸ τοῦ αἵθεσ. Γεωργίου Φλορόβακη.

—Καθ' ἃ ἀναγράφει τὸ ἐν Kottayam τῶν Ἰνδιῶν ἐκδιδόμενον ἐκκλησι. περιοδικὸν «The Star of the East» τῆς ἐν Ἰνδίας συριακῆς Ἐκκλησίας, ἡ Miss Sarah Chakko εἶνε ἡ πρώτη γυνὴ ἐκκλησιαστὴς ὡς ἐν μέλος τοῦ προεδρείου τοῦ Παγκόσμιου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν, τοῦ ὁποῦο πάντα τὰ λοιπὰ μέλη εἶνε ὡς γνωστὸν διαπρεπεῖς ἄρρενες. Ἡ ἐν λόγῳ δεσποινὴς ἀνήκει εἰς τὴν ὀρθόδοξον συριακὴν ἐκκλησίαν τοῦ Malabar, ἡ δ' ἐκλογὴ τῆς εἰς τὸ Παγκόσμιον Συμβούλιον τῶν Ἐκκλησιῶν ἐγένετο πρὸς τιμὴν τῆς Ἐκκλησίας ταύτης.

Ἐν Ἰνδίας ἤρξατο ἐκδιδόμενον ἴδιον θεολογικὸν περιοδικὸν «The Indian Journal of Theology» διὰ τὰς πνευματικὰς ἀνάγκας τῆς ἐν τῇ χώρα ταύτῃ ἐκκλησίας.

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΙΣ

Η'.

Λαϊκωτέραν πως, πλὴν ζωντανὴν καὶ λίαν ἐποικοδομητικὴν ἠθικὴν μελέτην παρέχει τὸ ὑπ' ἀριθ. 6 βιβλίον τῆς σειρᾶς τῆς βιβλιοθήκης τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας, ἐκδοθὲν ἐπὶ τῇ Ἁγίᾳ καὶ Μεγάλῃ Ἑβδομάδι τῷ 1948, Φιλίππων καὶ Νεαπόλεως Χρυσοστόμου, ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ὑπογραμμὸς ἠθικοῦ βίου (σελίδες 23). Τὸ βιβλίον τοῦτο ἔχει ὡς προμετωπίδα τὸ ἀγιογραφικὸν «Χριστὸς ἔπαθεν ὑπὲρ ἡμῶν, ἡμῖν ὑπολιμπάνων ὑπογραμμὸν, ἵνα ἐπακολουθήσῃτε τοῖς ἴχνεσιν αὐτοῦ» (Α' Πέτρ. β' 21) καὶ ἐξετάζει τὸ παράδειγμα τῆς κατ' ἀνθρώπων ζωῆς τοῦ Κυρίου, τὸ ὁποῖον προβάλλει πρὸς μίμησιν, ἧτις εἶναι «ἡ ἀληθῶς ἐνεργὸς ἠθικὴ», ἡ μόνη, ἡ ὁποία κατανικᾷ τὴν νωθρότητα καὶ ἀδράνειαν τῆς θελήσεως καὶ τὴν ἀντίστασιν τοῦ ἐγωϊσμοῦ» καὶ ἡ μόνη, ἧτις «γεννᾷ ἐν ἡμῖν τὰς ἀναγκαίας θυσίας». Ἐκ τοῦ πληρώματος τῶν ἀρετῶν τοῦ Σωτῆρος ἰδιαιτέρως θίγονται ἡ φιλαλήθεια, ἡ ἀνδρεία, ἡ ταπεινότης, ἡ πραότης καὶ ἡ μελιχίον καὶ ἡ εὐσπλαγχνία καὶ ἡ ἀγάπη αὐτοῦ, ὡς αὐτὰ ἱστοροῦνται ὑπὸ τῶν βιογράφων Του, τῶν ἱερῶν εὐαγγελιστῶν.

Ἡ ἔκθεσις γλαφυρὰ καὶ ἐπαγωγὸς καὶ διὰ πολλῶν εὐαγγελικῶν μαρτυριῶν βεβαιουμένη ἀναδεικνύει τὸ σύντομον τοῦτο ἔργον τοῦ Σεβ. ἀγίου Φιλίππων καὶ Νεαπόλεως ὅχι μόνον ἐποικοδομητικῶς χρησιμώτατον, ἀλλὰ καὶ λίαν εὐχάριστον χριστιανικὸν ἀνάγνωσμα καὶ ἀριστον βοήθημα δι' ἱεροκῆρυκα καὶ κατηχητάς.

Εἰς τὸν γλαφυρὸν κάλαμον τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Φιλίππων καὶ Νεαπόλεως κ. Χρυσοστόμου ὀφείλονται καὶ τὰ ὑπ' ἀριθ. 9 καὶ 10 ἐν τῇ αὐτῇ σειρᾷ τῆς Βιβλιοθήκης τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας ἐκδοθέντα τῷ 1948 Μελετήματα, εἰς δύο τεύχη, τὸ Α' (σελ. 75) καὶ τὸ Β' (σελ. 77).

Τὰ Μελετήματα ταῦτα πραγματεύονται: τὴν ἀναγκαιότητα τῆς θρησκείας, πρὸς τὴν νεολαίαν μας, τὴν πρὸς τοὺς πτωχοὺς σχέσιν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, τὸ περὶ τῆς Χριστιανικῆς Οἰκογενείας θέμα καὶ τὸ εἰδικώτερον τοιοῦτο περὶ τοῦ σεβασμοῦ τῆς συζυγικῆς ἐνώσεως (τεύχος Α'), ἑόρτια θέματα σχετικὰ πρὸς τὴν ἐορτὴν τῶν Χριστουγέννων—ὁ Μεσσίας, πρὸς τὴν προσκύνησιν τῶν Μάγων καὶ πρὸς τὰ ἄχραντα Πάθη τοῦ Κυρίου, καθὼς καὶ τὸ περὶ τῆς κατὰ τὸν παρελθόντα πόλεμον καὶ μετ' αὐτὸν θρησκευτικῆς κινήσεως ἐν ταῖς Ἐκκλησίαις τῶν Ἀγγλοσαξόνων (τεύχος Β'), ἅπαντα μετὰ σαφηνείας καὶ χάριτος λόγου ἐκτιθέμενα καὶ ἀποτελοῦντα ἀξιοσύστατα ἀναγνώσματα διὰ τὰς χριστιανικὰς οἰκογενείας, ἐν ταῖς ὁποίαις φρονοῦμεν ὅτι εἶναι εὐκατὸν ὅπως καὶ παρ' ἡμῖν γενικευθῇ ἡ κατὰ τὰς ἐορτάς ὁμαδικὴ ἀνάγνωσις τοιούτων ἐπικαιρῶν μελετημάτων. Ἀλλὰ καὶ διὰ τοὺς περὶ τὸ

—Ἐν Ἰνδίαις προετοιμάζεται ὁ κατὰ τὸ ἐνεστὸς ἔτος ἑορτασμοὸς τῆς 19000ῆς ἐπετείου τῆς εἰς τὴν χώραν ἀφίξεως τοῦ ἀποστόλου Θωμᾶ. Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ πᾶσαι αἱ ἐκκλησίαι καὶ αἱ ἱεραποστολαὶ θὰ ἐνωθῶσιν ὅπως εἰς τὸν ἑορτασμόν τούτον προσδοθῇ ἔθνικὸς χαρακτήρ, ἐφ' ὅσον ὁ ἀπ. Θωμᾶς εἶναι ἅγιος προστάτης τῶν Ἰνδιῶν ἡ ρωμαιοκαθολικὴ ἐκκλησία καὶ ὁ προεταστιμὸς ἐπιδεικνύουν ζωηρὸν διὰ τὰς προετοιμασίας τοῦ πανηγυρισμοῦ ἐνδιαφέρον. Ἀναγράφεται ὅτι, κατὰ τὴν πρότυπον διοργανώσιν τοῦ ἑορτασμοῦ τῆς εἰς Ἑλλάδα ἀφίξεως τοῦ ἀπ. Παύλου καὶ τῆς ὑπ' αὐτοῦ ἰδρύσεως τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, θὰ διοργανωθῇ εἰδικὴ οἰκουμένη θεοφιλία ἐν Μαλαβάρ πρὸς ἐπίσκεψιν τῶν τόπων ὅπου εἶχε μεταβῆ ὁ ἀπ. Θωμᾶς, εἶνε δ' ὅστοι Cranganore, Parur, Niranandom, Cuiilon κ.λ. «Ἡ εὐσεβὴς αὕτη ἀνάμνησις θὰ ἀναζωογονήσῃ τὸ μέγα ἱστορικὸν παρελθὸν τῆς Ἐκκλησίας».

ἱερὸν κήρυγμα ἀσχολουμένους εἶναι ἀξιοσύστατα τὰ λαμπρὰ ταῦτα σύντομα μελετήματα τοῦ Σεβ. ἀγίου Φιλίππων καὶ Νεαπόλεως.

Ἠθικὰ ζητήματα πραγματεύονται καὶ τὰ ὑπ' ἀριθ. 11 καὶ 23 βιβλία τῆς αὐτῆς σειρᾶς, ἀπευθυνόμενα εἰδικώτερον πρὸς τὴν Νεότητα, ἔργα τοῦ γνωστοῦ ἤδη καὶ ἐκ προηγουμένων μεταφράσεων διασήμου οὐγγρου ἱεροκῆρυκος *Mgr Tihamer Toth*, καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Βουδαπέστης, μεταφρασθέντα εἰς τὴν ἑλληνικὴν ὑπὸ τοῦ παρὰ τὴν Θεολογικῆ Σχολῆς Χάλκης Καθηγητοῦ κ. Ἰωάννου Γ. Παναγιωτίδου.

Ἐκ τούτων τὸ πρῶτον (ἀριθ. 11) ἐπιγραφόμενον *Οἱ νέοι καὶ τὸ ἄλκοολ* (ἔτος ἐκδόσεως 1948, σελίδες 56), ἐπὶ τῇ βάσει ἐπιστημονικῶν δεδομένων καὶ ἀπικριβωμένων στατιστικῶν στοιχείων ὑποδεικνύει τοὺς ἐκ τῶν οἰνοπνευματωδῶν ποτῶν σωματικούς, ἠθικούς καὶ κοινωνικούς κινδύνους καὶ μετὰ καταπληροσύνης πειστικότητα καὶ χάριτος λόγου ἐπικαλεῖται τὴν ἐπ' αὐτῶν προσοχὴν τῆς Νεολαίας, ἡ ὁποία δὲν πρέπει «να ζητῇ τὴν χαρὰν τῆς ζωῆς εἰς τοὺς καπνοὺς τοῦ σιγάρου καὶ τοὺς ἀτμούς τοῦ κρασιοῦ», ἀλλὰ «να ἀντλή ἐνθουσιασμοὺς ἀπὸ τὴν συναίσθησιν τοῦ σφρίγγου τοῦ νεαροῦ τῆς ὀργανισμοῦ, νὰ δονῆται ἀπὸ τὴν χαρὰν τῆς ἐργασίας, νὰ θέτῃ τὴν ψυχὴν τῆς εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς ἀνθρωπότητος», νὰ «ἐνθουσιᾷ διὰ τὰ ἰδανικά» καὶ νὰ «λαχταρᾷ νὰ διαφυλάξῃ τὸ σῶμα τῆς ἀγνῶν, σύμφωνα μὲ τὴν ἁγίαν θέλησιν τοῦ Θεοῦ».

Τὸ δευτέρον (ἀριθ. 23) ἐπιγραφόμενον *Φύλαξε τὸν θησαυρὸν σου* (ἔτος ἐκδόσεως 1949, σελίδες 97) ἀναφέρεται εἰς τὰς περὶ τὴν πίστιν δυσκολίας, αἱ ὁποῖαι ἐμφανίζονται συχνὰ εἰς τοὺς ἐφήβους καὶ τοὺς νέους μας καὶ ἐπιθυμεῖ νὰ τοὺς καθοδηγήσῃ εἰς τὴν ὀρθὴν ἐκτίμησιν τῆς πραγματικότητος, ἡ ὁποία τὴν πίστιν καὶ τὴν εὐσέβειαν ἀπαιτεῖ ὡς προϋπόθεσιν μιᾶς ὀλοκληρωμένης ζωῆς. Τὰ ἐπιχειρήματα αὐτοῦ σ. πιστοποιοῦνται διὰ συχνῶν ἱστορικῶν παραδειγμάτων καὶ διὰ τῶν πορισμάτων τῆς καθημερινῆς πείρας, ἐκτιθενται δὲ μετὰ μεγάλης πρὸς τὴν Νεότητα ἀγάπης καὶ συμπαθείας, καὶ μετὰ βαθυτάτης κατανοήσεως τῆς τραγικότητος τῶν ἀνησυχιῶν τῆς, διὰ τὰς ὁποίας προσεύχεται ὁ σ. καλῶν τὸν νεαρὸν ἀναγνώστην του νὰ ἐκλέξῃ ὡς πρότυπὸν του τὸν θρησκούμενον νέον «μὲ τὸν χαλύβδιον χαρακτήρα καὶ τὴν ὀλοκάθαρη ψυχὴ καὶ τὸ μέτωπο ὕψηλόν στραμμένον πρὸς τὰ ἄστρα» καὶ ν' ἀποφύγῃ τὸν δῆθεν συγχρονισμὸν «μπλαζέ» ὁ ὁποῖος εἶναι «παραχորτασμένος ἀπ' ὅλα καὶ ἐκνευρισμένος» καὶ «δοῦλος ὄλων τῶν χαμηλῶν ἐνστικτῶν καὶ παθῶν».

Ἀμφοτέρων τῶν βιβλίων τούτων ἡ μεταξὺ τῶν νέων μας εὐρυτάτη διάδοσις καὶ κυκλοφορία ἀποτελεῖ χρέος διὰ πάντα εὐλικρινῶς πονοῦντα διὰ τὴν νέαν γενεάν, ἧτις ἀποτελεῖ τὸ ζωντανὸν μέλλον τῆς Ἑλλάδος.

Πλὴν τῶν ἀνωτέρω σημειωθέντων χρησίμων καὶ διὰ τοὺς περὶ τὸ θ. κήρυγμα ἀσχολουμένους βιβλίων, ἡ *Βιβλιοθήκη τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας* ἐξέδωκε καὶ δύο κατ' αὐτὸ ὁμιλητικὰ ἔργα, περὶ ὧν ὁ λόγος ἐν τοῖς ἐφεξῆς.

α) Τὸ ὑπ' ἀριθ. 7, *Ἀρχιμ. Τιμοθέου Ἐμμ. Μαθαίανη, Ἀπὸ τὴν Πηγὴν τοῦ Ζῶντος Ὑδατος* (ἔτος ἐκδόσεως 1948, σελίδες 204). Πρόκειται περὶ συλλογῆς 35 Ὀμιλιῶν ἐκφωνηθειῶν ἐπὶ διαφόροις ἐκκλησιαστικαῖς εὐκαιρίαις καὶ ἀναφερομένων εἰς σπουδαία θρησκευτικὰ, ἠθικὰ καὶ κοινωνικὰ θέματα μετὰ λαμπρᾶς σαφηνείας, ἐξόχου τέχνης, σπανίας εὐφραδείας καὶ ἀξιεπαίνου πρωτοτυπίας ἀναπτυσσόμενα, παρὰ τὴν μετριόφροναν δῆλωσιν τοῦ σ. ὅτι αἱ ὁμιλίαι του αὐταὶ «ἀποτελοῦν σκέψεις» μόνον ἐπὶ τῶν θεμάτων τούτων, χωρὶς ἀξιώσεις ρητορικῆς ἀκριβείας καὶ τέχνης.

β) Τὸ ὑπ' ἀριθ. 21, **Μητροπολίτου Χίου Παντελεήμονος, Οἱ Ἀπόστολοι** (ἔτος ἐκδόσεως 1949, σελίδες 216), περιλαμβάνον ὀμιλίας εἰς τὰ κατὰ Κυριακὴν ἀποστολικά ἀναγνώσματα, συντεταγμένας μετὰ τῆς διακρινούσης πάντοτε τὸν Σεβασμιώτατον συγγραφέα τοῦ βιβλίου ποιητικῆς διαθέσεως καὶ ρητορικῆς τέχνης, τῆς τῶσον γνωστῆς ἀνά τὸ πανελλήνιον καὶ ἐκ τῶν ἄλλων αὐτοῦ δημοσιευμάτων καὶ ἐκ τῶν ἀπὸ ραδιοφώνου ὀμιλιῶν του καὶ περισσότερον γνωστῆς εἰς τοὺς εὐτυχίσαντας νὰ παρακολουθήσῃαι τὴν ἐν τοῖς ἱεροῖς ναοῖς ἐνθουσιῶδη προφορικὴν διδασκαλίαν του.

Ἀμφότερα τὰ βιβλία ταῦτα, διὰ τε τὴν ποιικίλιαν καὶ τὴν ἐπικαιρότητα τῶν ἀναπτυσσομένων θεμάτων, διὰ τὴν διακρίνουσαν τὴν ἀνάδειξιν ταύτην ἐνάρχειαν καὶ ἐπιστημολογίαν καὶ διὰ τὸ βαθὺ θρησκευτικὸν αἶσθημα, ὑπὸ τοῦ ὁποῖου διαπνέεται, ἀποτελοῦσιν ὑποδειγματικά, δυνάμεθα νὰ εἰπώμεν, ὀμιλητικὰ βοηθήματα διὰ τοὺς κληρικούς καὶ τοὺς κήρυκας τοῦ θεοῦ λόγου καὶ λίαν ἀξιούστατα ἀναγνώσματα διὰ πᾶσαν ἑλληνικὴν οἰκογένειαν μὲ πραγματικὴν, σὺν τοῖς ἄλλοις, λογοτεχνικὴν ἀξίαν.

Ἄξιόστατον ἐπίσης χριστιανικὸν ἀνάγνωσμα εἶναι καὶ τὸ ὑπ' ἀριθ. 27 ἐν τῇ αὐτῇ σειρά ἐκδοθὲν ὑπὸ τὸν τίτλον **Ὁ Κομμουνισμός, βιβλίον τοῦ Σεβασμ. Μητροπολίτου Χίου, Παντελεήμονος** (ἔτος ἐκδόσεως 1950, σελίδες 208). Τὸ βιβλίον τοῦτο ἀποτελεῖται ἐκ διαφόρων σχετικῶν πρὸς τὸ θέμα ἐπικαιρῶν δημοσιευμάτων τοῦ πολυγραφωτάτου Ἱεράρχου, συγκεντρωθέντων ἐνταῦθα καὶ συστηματικῶς καταταχθέντων, εἶναι δὲ διαφωτιστικώτατον ὡς πρὸς τὰς ἀντικεινωτικές, ἀντεθνικές, ἀντιχριστιανικές καὶ ἀπανθρώπου κατευθύνσεις καὶ μεθόδους τοῦ ἐρυθροῦ ὀλοκληρωτισμοῦ καὶ ὡς πρὸς τὴν ἐναντίον τοῦ ἐπιβαλλομένου στάσιον τῶν πράγματι ἀγαπώντων τὴν κοινωνίαν καὶ τὸν ἄνθρωπον καὶ σεβομένων τὸν ἀνεκτίμητον θσαυρὸν τοῦ ἐλληνοχριστιανικοῦ πολιτισμοῦ.

Περιττὸν νὰ τονισθῇ ἐνταῦθα ἡ χρησιμότης τῶν τοιούτων βιβλίων εἰς ἐποχὴν καθ' ἣν πρόσφατοι εἶναι ἀκόμη αἱ συμφοραὶ, τὰς ὁποίας ἐπεσώρευσαν κατὰ τῆς Ἑλλάδος τὰ παραπλανηθέντα ὑπὸ τοῦ κομμουνιστικοῦ ψεύδους τέκνα τῆς, γενόμενα τυφλά ὄργανα τῆς ἐπιδιωξάσης καὶ τὸν ἰδικὸν μᾶς ἐξανδραποδισμὸν βαρβάρων ξενικῆς τυραννίδος, μετὰ τὴν ὑποδούλων ἐλων σχεδὸν τῶν ἄλλων ὀρθοδόξων ἀποδ.

ε.

ΚΡΙΤΙΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

Μητροπολίτου Λαοσίης Δωροθέου Ἀκολουθία τοῦ ἐν ἀγίοις πατρὸς ἡμῶν Ἀχιλλίου τοῦ θαυματουργοῦ, Ἀρχιεπισκόπου Λαοσίης. Ἐγκρίσει τῆς Ἱεράς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Ἐκδοτ. Οἶκος «Ἀστήρ». Ἀθήναι.

Καλλιτεχνικωτάτη ἐκδοσις ἐπὶ ἀρίστου χάρτου μεθ' ὠραίων εἰκόνων καὶ τοῦ ἀγίου καὶ σχεδίων τοῦ ἐπ' ὀνόματι αὐτοῦ μητροπολιτικοῦ ναοῦ πρὸ τῆς καταστροφῆς του καὶ μετ' αὐτήν. Τὰς εἰκόνας ἐφιλοτέχνησεν ὁ δοκιμώτατος ἀγιογράφος κ. Ἀγῆνων Ἀστεριάδης, τὰ δὲ σχέδια τοῦ ἀνεγερθησομένου ναοῦ οἱ γνωστοὶ ἀρχιτέκτονες Π. Καραντινὸς καὶ Γ. Νομικός.

Ἀρχιμ. Βαρνάβα Ἐρωτίζατος Δρος Θ. Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἐπιστολῶν αὐτοῦ. Ἀθήναι, 1952.

Τις τελευταῖες ἀτέρες ἡμέρες εἶχα τὸ εὐτύχημα νὰ στολισῶ τὴν διβιβλιοθήκην μου μὲ ἓνα ὄρατο, καλογραμμένον καὶ καλοτυπωμένον βιβλίον τοῦ βιβλίου ποῦ φέρνει τὸν τίτλον «*Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἐπιστολῶν αὐτοῦ*». Συγγραφεὺς του εἶναι ὁ Πανοσιολογιώτατος Ἀρχιεπίσκοπος κ. Βαρνάβας Ἐρωτίζατος, ὁ γνωστός καὶ ἀπὸ ἄλλα πρωτότυπα ἔργα του καὶ ἀπὸ μεταφράσεις ἐκλεκτῶν ἔργων τῆς ξένης θρησκευτικῆς φιλολογίας. Ὅπως σ' ἐκεῖνα, ἔτσι καὶ σ' αὐτὸ, ὁ ἀγαπητὸς φίλος Ἀρχιεπίσκοπος μᾶς δίνει ἄλλη μιὰ φορὰ τὸ μέτρον τῆς πνευματικῆς του ἀξίας καὶ τῆς φιλολογικῆς καὶ θρησκευτικῆς του παραγωγικότητος. Παρὰ τοὺς πολλούς, γεμάτους ἀπὸ εὐδυνεας, περισπασμούς του, βρίσκει καιρὸ νὰ ξεδιπλώη τὸν

πλοῦστο ἐσωτερικὸν του κόσμον καὶ σὰν φιλόπονος μέλισσα φτερουρίζει πρὸς τοὺς πνευματικούς ἀνθήκηκους τοῦ παρελθόντος καὶ τοῦ παρόντος, καὶ τὸ μέλι ποῦ μαζεύει μᾶς τὸ παρέχει ἄφρον καὶ νόστιμο μὲ τὶς καλαισθητὲς συμμετρικὰς του κηρύβρες, ποῦ εἶναι τὰ βιβλία του.

Ἐνας τέτοιος ἀνθήκηκος, ἀνάμεσα σὺν τοῖς ἄλλοις, εἶναι, φαίνεται, γι' αὐτὸν ὁ Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος. Αὐτός, ὁ πραγματικὸς Μυρτὴλ καὶ τὸ σέμνημα τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας μας. Αὐτός, ποῦ γιὰ τοὺς αἰῶνες θὰ εἶναι τὸ ἀνεξάντλητο χρυσορυχεῖο τῆς ὀρθοδόξου πίστεως καὶ δράσεως ὁ ἱ. Χρυσόστομος, τὸ μεγάλο ὑπόδειγμα καὶ πρότυπον καὶ κίνητρο γιὰ τὸν ἕλληνα κληρικὸν. Ἀπὸ τὸν πρόλογο τοῦ βιβλίου τοῦ π. Βαρνάβα, ποῦ ἔχω ὑπ' ὄψει, εἶναι δλοφάνερη ἡ γοητεία, ποῦ ἔχει ἀσκήσει αὐτὸς στὴν πνευματικὴν του ζωὴν. Γοητεία ἐδερτυτική, ποῦ ἡ ἐπίδρασις τῆς εἶναι καταφανής σ' ὅλες τὶς πνευματικὰς του συνθέσεις σ' ὅλες ἀνεξείρετα, καὶ πρὸ πάντων σ' ἐκεῖνες ποῦ στηρίζονται στὸ συστηματικὸ καὶ μεθοδικὸ ξεδιπλωμα τῆς πολύπτυχης καὶ πολυθεσμικῆς διδασκαλίας τοῦ ἱεροῦ ἀνδρός, σὲ ἀρμονικὸ συνδυασμὸ μὲ τὴν ποιμαντικὴν, παιδαγωγικὴν καὶ μαρτυρικὴν ζωὴν του.

Τὸ καινούργιον αὐτὸ βιβλίον τοῦ Ἀρχιμ. Βαρνάβα Ἐρωτίζατος εἶναι μιὰ ἐπιστημονικὴ πραγματεία, ποῦ ἐρχεται δευτέρη στὴ σειρά τῶν χρυσοστομικῶν του μελετῶν, ἕστερα ἀπὸ μιὰ ἄλλη ποῦ προηγήθηκε, μὲ τὸν τίτλον «*Ἡ περὶ τῶν Ἁγίων Γραφῶν Διδασκαλία Ἰωάννου τοῦ Χρυσόστομου*». Ἄν λάβη κανεὶς ὑπ' ὄψει τὴν λατρεία τοῦ συγγραφέως μας καὶ τὸν θαυμασμὸν του πρὸς τὸν μεγάλον οἰκουμένικον Διδάσκαλον, μπορεῖ νὰ προβλέψῃ, δίχως νὰ διαψευσθῇ, ὅτι καὶ πολλὰ ἄλλα μελετήματα θὰ ἐπακολοθήσου, ποῦ θὰ εἶναι σὰν πρισματικοὶ ἀντικατοπτρισμοὶ τῆς πνευματικῆς ἐκείνου ἀκτινοβολίας. Ὁμολογῶ εὐλεκρινά, ὅτι ἡ σκέψις τοῦ ἀγαπητοῦ μας Ἀρχιεπισκόπου Βαρνάβα Ἐρωτίζατος νὰ μᾶς παρουσιάσῃ τὸν ἱ. Χρυσόστομον ἀπὸ τῆς ἐπιστολῆς του, ὅπως διαγράφεται σ' αὐτὲς ἀπὸ τὸν ἴδιον τὸν ἑαυτὸ του, εἶναι πολὺ ἐμπνευσμένη.

Ὅπως πολὺ ὀρθῶς λέγει καὶ στὸν πρόλογόν του καὶ στὰ ἄλλα κεφάλαια τοῦ πονήματός του ὁ συγγραφεὺς, ἓνας πνευματικὸς ἄνθρωπος, ἡ καλύτερα μιὰ ἱστορικὴ φυσιογνωμία, βρίσκεται πρὸ γνήσια στίς ἐπιστολὰς ποῦ ἔγραψε. Γιατί οἱ ἐπιστολὰς, γιὰ κάθε ἄνθρωπον, εἶναι ἡ ἀδύρρητη προβολὴ πρὸς τὰ ἔσω τῶν ἐσωτερικοῦ ψυχικοῦ του κόσμου. Μέσα σ' αὐτὰς βρίσκονται αὐτοῦσιες οἱ πηγαιτὲς γραμμὲς, ποῦ στὴν προέκτασίν τους στὸ χῶρον καὶ στὸ χρόνον θὰ πάρουν τὴ μορφήν καὶ τὸ πλάτος πλατύτερων πνευματικῶν προϊόντων. Στὶς πηγαιτὲς αὐτὰς γραμμὰς, ποῦ τὴ ρίζα τους τὴν ἔχουν στὸ ἐσωτικὸν εἶναι τοῦ ἀνθρώπου, βρίσκεται ὁ γνήσιος ἄνθρωπος, ὁ πραγματικὸς. Τίποτε δὲν ἐκφράζει τὸν ἄνθρωπον τῶσον τέλεια καὶ πιστά, ὅσο μιὰ ἐπιστολή, ὅπου, σὰν ἐν μυρογάλι, εἶναι ἀποταμιευμένον τὸ ψυχικὸν καὶ πνευματικὸν ἀπόσταγμα του.

Παρὰ τὴν ἑλλειψὶν ἐιδικῶν βοηθημάτων, γιὰ τὴν ἐνίσχυσιν τοῦ συγγραφέως μας στὴν ἐπιανετὴ προσπάθειά του, αὐτὸς ἐπέτυχε τὸ σκοπὸν. Καὶ τὰ τρία τελευταία κεφάλαια του μπόρεσε νὰ ἀναπαραστήσῃ τὴν προσωπικότητα τοῦ Ἰωάννου τοῦ Χρυσόστομου στὴν ἱστορικὴ καὶ ἠθικὴ ὁμορφίαν τῆς. Ἐπέροχη στὴν ἠρωϊκὴν του ἰδιοσυττασία, γοητευτικὴ καὶ συναρπαστικὴ στὴν ἀπέραντη καλωσύνην καὶ ἀγάπην του, καὶ ἀδαμάντινη στὸ μαρτύριόν του καὶ στὴ μεγάλῃ του θλίψει. Ἡ διδασκαλία του, ποῦ ἀγκαλιάζει ὅλα τὰ διαφέροντα ἐνός πιστοῦ χριστιανοῦ, ποῦ θέλει νὰ βαδίσῃ στὰ ἴχνη τοῦ θεοῦ Ἠποτύπου καὶ Σωτήρος μας Χριστοῦ, δὲν εἶναι μιὰ ἀπλὴ πλοκὴ λέξεων καὶ φράσεων, ἀλλὰ τὸ θριαμβευτικὸ ἀνάκρουσμα ἀγῶνων ἐσωτερικῶν καὶ ἐξωτερικῶν μᾶς ἀγωνιστικῆς ζωῆς καὶ προσπάθειας, ποῦ ξετυλίγεται ἀνάμεσα σὲ θλίψεις, σὲ κινδύνους, σὲ δαιμονικὰς ἀντιδράσεις, σὲ παυλιανικούς ἀγῶνας καὶ παλαιήματα.

Ὁ π. Βαρνάβας Ἐρωτίζατος μὲ δεξιότητα καὶ μὲ βαθύτατη διεύθυνσι ψυχομετρει τὸν ἱ. Χρυσόστομον ἀπὸ τῆς ἐπιστολῆς του, γεμάτος δὲ ἀπὸ σεβασμὸν, βγάζει ἀπ' αὐτὲς σὰν αἰθέριον ἀπόσταγμα τὴν ἀνθρώπινη ἐσωτερικὴ ἀξία του καὶ τὴν ἀποκρυσταλλώνει στὸ πόνημά του. Καὶ τὸ ἐπιτυχάνει αὐτὸ ἀσφαλτά, μὲ τὸν πλοῦστο λεκτικὸν καὶ λυρικὸν ὀλιισμόν του καὶ μὲ τὴν μεθοδικότητα καὶ τὴν καταπληκτικὴν σαφήνειά του. Ἡ γλώσσά του, καθαρὴ σὰν τὸ κρυστάλλο, δὲν μπορεῖ παρὰ νὰ ἔχῃ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ πολυχέυμονος ἐκείνου ποταμοῦ τῆς σοφίας. Ὁ χρωματισμὸς τῆς δὲν μπορεῖ παρὰ νὰ εἶναι ἀνσπαισθητὸς καὶ

ἀθέλητο δάνεισμα τῶν πολυποικίλων χρωμάτων τῶν ρητορικῶν λουλουδιῶν τοῦ πνεύματος ἐκείνου. Δὲν εἶναι ἀδυναμία του καὶ ἐλάττωμά του αὐτοῦ. Ἄπ' ἐναντίας εἶναι φῶς καὶ ἄρωμα καὶ τόνος καὶ ρυθμός, ποῦ ἔρχεται σὰν φυσικὸ ἀποτέλεσμα καὶ προῖον ἀπὸ τὴν ψυχικὴ ἐπαφὴ ποῦ ἔχει κανεὶς μὲ τὰ φανεῖνὰ πνεύματα τῆς χριστιανικῆς ἰδεολογίας καὶ ἀρετῆς. Καὶ γι' αὐτὸ εὐχαριστεῖται καὶ προκαλεῖται ἕνα πραγματικὸ πνευματικὸ ἀγαλλίαμα στὸν ἀναγνώστη.

Τέτοια πνευματικὰ καλλιστεύματα καὶ ἐντροπύματα, δὲν εἶναι μόνον δι' ὑψώνων σὲ «διδάκτορας» τοὺς ἐκπονητάς των, ἀλλὰ στολιζοῦν καὶ πλουτίζουσι τὴν σύγχρονη θεολογικὴ καὶ τὴν θρησκευτικὴν μας φιλολογία, ποῦ μὲ γιγάντια βήματα προσπαθεῖ, μὲ τὴν φιλότιμη διάθεσιν νέων κληρικῶν μας, νὰ ἀνέλθῃ ἀπὸ τὰ δύσκολα σκαλοπάτια τῆς ἐπιστημονικῆς ἐρεύνης πρὸς τὰ φωτεινὰ ψηλάματα μιᾶς προγενέστερης ὀρθοδόξου καὶ προγονικῆς εὐκλείας καὶ εὐφορίας. Γι' αὐτὸ τὰ θερμότερά μας συγχαρητήρια καὶ οἱ εὐκρινέστερές μας εὐχὲς ἀπευθύνονται πρὸς τὸν ἐκλεκτὸν διδάξαντα κληρικὸν συγγραφέα, πλεγμένα ἀπειρόκαλλα σὰν ἕνα στεφάνι ἐπαίνου καὶ δοξασμοῦ. Εἶθε τὸ παράδειγμά του νὰ τὸ μιμηθοῦν καὶ ἄλλοι.

Ἀθήναι 6 Ἀπριλίου

† Ὁ Ἀργυροκάστρου ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ

BIBLIOΓΡΑΦΙΑ

Ἀρχιμ. Χρυσοστόμου Θέμελη, Γραμματέως τῆς Ἱερᾶς Συνόδου. Ἡ ἱερὰ Μητρόπολις Εὐρύπου διὰ μέσου τῶν αἰώνων. Ἀθήναι 1952 (σελ. 62).

Γεωργίου Σ. Μαριδάκη, Προέδρου τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, Ἐν προηγουμένον τῆς δίκης τῆς Νυσεμβέργης ἐκ τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς ἱστορίας. Λόγος κατὰ τὴν πανηγυρικὴν συνεδρίαν τῆς Ἀκαδημίας τῆς 27 Δεκεμβρίου 1951. Ἀθήναι 1952 (σελ. 18).

Ἐγκύκλιος Ἐπιστολὴ τῆς Α. Ἀγιότητος Πάπα Πίου τοῦ ΙΒ' πρὸς τὸν ἀπανταχοῦ τῆς οἰκουμένης ἱερὸν κληρὸν, εἰρήνην καὶ κοινωνίαν ἔχοντα μετὰ τῆς Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας περὶ τοῦ διὰ τῆς ἀγιότητος προαχθῆσομένου ἱερατικοῦ βίου «Menti nostrae». Ἐκδόσεις Γραφείου «Καλοῦ Τύπου». Ἀθήναι (σελ. 43).

Ἠθικὰ ζητήματα σχετικὰ μὲ τὸν συζυγικὸν βίον. Λόγος τῆς Α.Α. Πίου ΙΒ' πρὸς τὰς μαιάς, αἵτινες μετέσχον τῶν ἐργασιῶν τοῦ Συνεδρίου τῆς «Ἐνώσεως Καθολικῶν Μαιῶν» τῆς 29-30 Ὀκτωβρίου 1951. Ἀθήναι (σελ. 29).

Μητροπολίτου Κυδωνίων Ἀγαθανγέλου Ἠθικὰ ποιήματα. Θεσσαλονίκη 1950 (σελ. 108).

Ἀνάλυσις τῶν ἠθικῶν ποιημάτων Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου (Γάμος καὶ ἀγαμία—Περὶ ἀρετῆς, ἡ ζωὴ μας—Διάλογος περὶ ὄρκου—κατὰ θυμοῦ—περὶ γυναικῶν καλλοπιζομένων—Γνωμικά), τὰ ὁποῖα μετὰ διεξοδικὴν μελέτην ὅλης τῆς μοναδικῆς ἐν τῇ πατερικῇ φιλολογίᾳ ποιητικῆς αὐτῆς ἐργασίας, εὐρήκην ὁ γράφων ὡς μᾶλλον ἐνδιαφέροντα τὸν σύγχρονον κόσμον τῶν διανοουμένων.

Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου Οἱ περὶ Ἱερωσύνης λόγοι, Εἰσαγωγή καὶ σχόλια ὑπὸ Παναγιώτου Κ. Χρήστου, ὑφηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Ἐκδόσεις Ἀθ. Ρηγοπούλου. Θεσσαλονίκη (σελ. 141).

Ἀφορμὴ, χρόνος, περιεχόμενον φιλολογικῆ μορφῆς, ἀξία καὶ ἀνάλυσις τοῦ περιεχομένου τῆς συγγραφῆς.

Ἀρχιμ. Ἀλεξάνδρου Γ. Καντώνη Ἠρωες τῆς πίστεως (Σεῖρὰ δευτέρα—εἰκοσι βίον ἁγίων). Ἐκδόσεις ἠθικοθηρησκευτικοῦ περιοδικοῦ «Φῶς». Πόλις. (16ου σελ. 200).

Βιβλιογραφίαι σύντομοι, εἰς ἀπλὴν γλῶσσαν τῶν ἁγίων Ἀνατωνίου, Γρηγορίου, Ἰσιδώρου, Φωτεινῆς, Χριστοδούλου, Ἀλεξίου, Μαρίας Αἰγυπτίας, Παγκάλου Ἰωσήφ, Ὁμαΐδος, Δωροθέου, Ἀνδρέου Σαλοῦ, Φεβρωνίας, Προκοπίου, Εὐδοκίας, Ἀδριανοῦ, Ναταλίας, Εὐφημίας, Εὐσταθίου, Ματρῶνας, Μηνᾶ καὶ Βαρβάρας.

Ἰωάννου Χρυσοστόμου Περὶ παιδῶν ἀνατροφῆς. Ἐπιμελεῖα Γρηγορίου μοναχοῦ ἀγιορείτου. Χριστιανικὸν κατηχητικὸν Δελτίον «Εἰρήνη». Ἀθήναι 1952.

Μιχαὴλ Ν. Πίσσα Γεν. Γραμματεὺς τῆς Συνόδου

ἐργατῶν Κύπρου. Ἡ Κύπρος καταγγέλλει τὴν Μεγάλην Βρετανίαν (σελ. 63).

Ἑλληνικὴ Ἐταιρεία Προστασίας ἀναπήρων παιδιῶν : Ἐκθεσις πεπραγμένων 1950-1951. Ἀθήναι, Ἀπρ. 1951 (σελ. 46).

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Ἐπιστολαί, ἄρθρα, βιβλία, περιοδικὰ καὶ φύλλα ἐπ' ἀνταλλαγῇ : Περιοδικὸν «Ἐκκλησία» Μοσχονησίον 12α, Ἀθήνας 8 (Τηλεφ. 82-219).

Τὰ χειρόγραφα δὲν ἐπιστρέφονται, δέον δὲ νὰ εἶναι ἀπολύτως εὐανάγνωστα καὶ γεγραμμένα ἐπὶ τῆς μίας μόνον ὄψεως τοῦ χάρτου.

Χρηματικὰ ἐμβάσματα διὰ τὴν «Ἐκκλησίαν» καὶ «Θεολογίαν» : Πρὸς τὸν Διαχειριστὴν τῆς «Ἐκκλησίας» Ἀθήνας (Κ), Φιλοθέης 19, μέγαρον Ἀρχιεπισκοπῆς.

Πᾶσα μεταβολὴ διευθύνσεως δέον νὰ ἀνακοινῶται ἀμέσως (εἰς τὴν διευθύνσιν : Περιοδικὸν «Ἐκκλησία» Φιλοθέης 19, Ἀθήνας, μέγαρον Ἀρχιεπισκοπῆς), σημειομένης ἀπαραιτήτως τῆς ἡμέρας, ἐξ ἧς ἡ μετάθεσις. Ἄλλως ἀποβαίνει ἀδύνατος ἡ ἀποστολὴ τοῦ φύλλου εἰς τὴν νέαν διευθύνσιν.

Παρακαλοῦνται τὰ Γραφεῖα τῶν ἱερῶν Μητροπόλεων, ὅπως ἀνακοινῶν εἰς τὴν «Ἐκκλησίαν» τὸ ὄνομα ἐκάστου χειροτονουμένου καὶ τὴν τοποθέτησίν του, ὡς καὶ πᾶσαν μετάθεσιν ἱερέως, ἢ λόγῳ θανάτου πλήρωσιν ἱερατικῆς θέσεως.

Αἰδ. Ε. Παπαθεοδώρου, Ἀνθόφυλον, Ναυπακτίας· Π. Σταϊκόν, Ν. Φιλαδέλφειαν, Θεσσαλονίκης· Α. Μπινέλην, Μοσχολοῦριον, Καρδίτσας· κ. Κ. Παναγιώτου, Γυμνασιάρχην Ν. Ζίχνης, Σεργῶν· διευθύνσεις ὑμῶν ἐτακτοποιήθησαν.— Αἰδ. Ι. Παπαμιχαήλ, Παράκοιλα, Μυτιλήνης· τὸ φύλλον καθυστέρησε νὰ ἐκδοθῇ δι' αὐτὸ δὲν τὸ ἐλάβετε· ἤδη ἐταχυδρομίσθη.— Ἱερομόναχον Ι. Παππᾶν, Λιμένα Βαθέως, Σάμου· ἐνεγράφητε.— Γραμ. Ἱ. Μητροπόλεως Δρυϊνουπόλεως κ. Χρ. Καλλιάρικον, Ἰωάννινα· εὐχαριστοῦμεν θερμῶς διὰ πῖνακα διευθύνσεων ἱερῶν· διευθύνσεις των ἐτακτοποιήθησαν κατὰ τὴν ὑπόδειξιν· φύλλον θὰ ἀποστέλλεται καὶ εἰς ὑμᾶς τακτικῶς κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν σας.

= Π Α Ρ Α Ρ Τ Η Μ Α =

ΠΡΟΚΗΡΥΞΕΙΣ ΕΚΛΟΓΗΣ ΙΕΡΕΩΝ

Ἱερὰ Μητρόπολις Δράμας

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ Α.Ν. 2200/40 «Περὶ ἱερῶν Ναῶν καὶ ἐφημερίων» ὡς ἐτροποποιήθη διὰ μεταγενεστέρων Νόμων καὶ Διαταγμάτων, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου ὀριζόμενα προσόντα, ὡς καὶ τὰ κανονικὰ τοιαῦτα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσίευσέως τῆς παρούσης ὑποβάλωσιν ἡμῖν τὰ σχετικὰ δικαιολογητικά, προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν ἀνακήρυξιν ὑποψηφίων διὰ τὴν κατάληψιν κενῶν ἐφημεριακῶν θέσεων: Α'. Τῶν ἐν Δράμᾳ Ἱ. Ναῶν: Ἀγ. Τριάδος, Ἀγ. Νικολάου, Ἀγ. Παντελεήμονος, Ἀγ. Σοφίας, Β'. τῶν Ἱ. Ναῶν τῶν Δήμων: 1) Προσωτσάνης, 2) Δοξάτου. Γ'. τῶν Κοινοτήτων καὶ Συνοικισμῶν: Ἀγάθος, Αἰγίριου, Ἀγ. Ἀθανασίου, Ἀγορᾶς, Ἀηδονοκάστρου, Ἀρκαδικοῦ, Βαθυσπήλου, Γρανίτη, Δενδράκια, Βουνοπλαγιά, Εὐρύπεδον, Καπνόφυτον, Καλαμπάκιον, Μεγαλόκαμπος, Μαυρόβατον, Μοναστηράκι, Μοκρός, Μεσοχώριον, Μαυροκορδάτον, Μικρολείβατον, Νικοτσάρα, Ξάγνατον, Περιβλεπτον, Πολυνέρι, Καλλικουρον, Πολύσικον, Μικροχώριον, Πρασινάδα, Σύλλη, Παπάδες, Παληάμπελα, Χαμαικέρασα, Πτελέα, Σκαλωτὴ-Καλλίκαρπον, Στέρνα, Κρήνη,

Τείχος - Γύρος - Ψηλόκαστρον, Τέμενος - Καρποφόρον, Τερψιθέα, Τειχώτα, Φτελιά, Φωτολείβος, Ψιλής Ράχης.

Ἐν Δράμα τῆ 1η Μαρτίου 1952

† Ὁ Δράμας Γεώργιος

Ι. Μητρόπολις Ναυπακτίας καὶ Εὐρυτανίας

Προκειμένου νὰ πληρωθῶσιν αἱ κεναὶ θέσεις τακτικῶν Ἐφημερίων τῶν Ἱερῶν ἐνοριακῶν Ναῶν: 1) Ἁγίας Παρασκευῆς Κεντρικῆς Ναυπακτίας, 2) Ἁγίος Γεώργιος Ἀσπριᾶ Ναυπακτίας, 3) Μεταμόρφωσις τοῦ Σωτῆρος Δάφνης (Κουφάλας) Εὐρυτανίας, 4) Προφήτου Ἡλίου Καστανούλας Παρακαμπυλίων, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους νὰ καταλάβωσι τὰς θέσεις ταύτας ὅπως ὑποβάλωσιν ἡμῖν ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου ὀριζόμενα πιστοποιητικά.

Ἐν Ναυπάκτῳ τῆ 6 Μαρτίου 1952

Ὁ Ναυπακτίας καὶ Εὐρυτανίας Χριστοφόρος

Ι. Μητρόπολις Ναυπακτίας καὶ Εὐρυτανίας

Ἐχοντες ὑπ' ὄψιν τὸ ἄρθρον 47 παράγ. Β' τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2200/1940 Ἀναγ. Νόμου «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐφημερίων» καλοῦμεν καὶ αὐθις τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ προσόντα καὶ τῆς ἀμέσως κατωτέρας κατηγορίας ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίης ὑποβάλωσι τῆ καθ' ἡμᾶς Ἱ. Μητροπόλει τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου ὀριζόμενα πιστοποιητικά προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίου Ἐφημερίου τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Κοίμησης Θεοτόκου Παλαιοπαναγίας Ναυπάκτου.

Ἐν Ναυπάκτῳ τῆ 6 Μαρτίου 1952

Ὁ Ναυπακτίας καὶ Εὐρυτανίας Χριστοφόρος

Ι. Μητρόπολις Θεσσαλιώτιδος καὶ Φαναριοφερσάλων

Ἐχοντες ὑπ' ὄψιν τὸ ἄρθρον 46 τοῦ Ἀναγκ. Νόμου 2200/40 «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐφημερίων» προσκαλοῦμεν τοὺς βουλομένους νὰ καταλάβωσι τὴν χηρεύουσαν θέσιν τακτικῶν Ἐφημερίων τῶν ἐνοριακῶν 1) Ρηγαίου (Ἀἶβαλι), 2) Θραψιμίου καὶ 3) Δρακότρυπας, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ σήμερον ὑποβάλωσιν εἰς τὰ Γραφεῖα μας τὰ ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 48 τοῦ αὐτοῦ νόμου ὀριζόμενα δικαιολογητικά ἔγγραφα τῶν προσόντων αὐτῶν, προκειμένου ἵνα προβῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίων διὰ τὰς ἄνω ἐνορίας.

Ἐν Καρδίτῃ τῆ 14η Μαρτίου 1952

† Ὁ Θεσσαλιώτιδος καὶ Φαναριοφερσάλων Κύριλλος

Ἱερὰ Μητρόπολις Ἱερισσοῦ, Ἀγ. Ὁρους καὶ Ἀρδαμερίου.

Ἐχοντες ὑπ' ὄψιν τὰς διατάξεις τοῦ Νόμου «περὶ Ἱερῶν ναῶν καὶ Ἐφημερίων», προσκαλοῦμεν τοὺς βουλομένους νὰ καταλάβωσι τὰς κενὰς ὀργανικὰς θέσεις α) Ἱεροῦ ναοῦ ἁγίου Ἀθανασίου Στάνου, β) Ἱεροῦ ναοῦ ἁγίας Κυριακῆς Ὁλυμπιάδος καὶ γ) τοῦ Ἱεροῦ ναοῦ ἁγίου Ἀθανασίου, Πλατείας, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως ἐν τῷ Δελτίῳ τῆς «Ἐκκλησίας» ὑποβάλωσιν εἰς τὴν Ἱεράν Μητρόπολιν τὰ ὑπὸ τῶν Ἱερῶν Κανόνων καὶ τοῦ Νόμου προβλεπόμενα πιστοποιητικά.

Ἐν Ἀρναία—Χαλκιδικῆς τῆ 15η Μαρτίου 1952

† Ὁ Ἱερισσοῦ Ἀγ. Ὁρους καὶ Ἀρδ. Κυπριανὸς

Ι. Μητρόπολις Δημητριάδος.

Ἐχοντες ὑπ' ὄψιν τὰ ἄρθρα 46, 47 καὶ 48 τοῦ Νόμου 2200 «περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐφημερίων» ὡς καὶ τοὺς σχετικοὺς Νόμους περὶ Ἐκκλησιαστικῆς Ἐκπαιδεύσεως, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τῶν ἄνωτέρω Νόμων καὶ Ἱερῶν Κανόνων ὀρι-

ζόμενα προσόντα, ὅπως καταλάβωσι τὰς κενὰς Ἐφημεριακὰς θέσεις τῶν ἐνοριακῶν Ἱερῶν Ναῶν.

1) Ἁγίου Δημητρίου Ἀνάβρας, 2) Ἀναλήψεως Βουλγαρινῆς, 3) Κοιμήσεως Θεοτόκου Καλῶν Νερῶν, 4) Τιμίου Σταυροῦ Κάτω Γατζέας, 5) Ἁγίων Ἀποστόλων Κωφῶν, 6) Ἁγίου Νικολάου Κιτικίου καὶ Δαουτζᾶς, 7) Ἁγίου Γεωργίου Κουκουράβας, 8) Ἁγίας Μαγδαληνῆς Μακρυνίτης, 9) Ζωοδόχου Πηγῆς Μετοχίου, 10) Ἁγίας Τριάδος Μούρεσι, 11) Ἁγίας Τριάδος Σκήτης, 12) Μαμμεγίστων Ταξιαρχῶν Τσαγγαράδος, 13) καὶ Ὑπαπαντῆς τοῦ Χριστοῦ Βενέτου, τῆς ἡμετέρας Ἱεράς Μητροπόλεως Δημητριάδος, ἵνα ὑποβάλωσιν ἡμῖν ἐντὸς προθεσμίας μηνὸς τὰ ἀπαιτούμενα πιστοποιητικά προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν ἀνακήρυξιν αὐτῶν ὡς ὑποψηφίων.

Ἐν Βόλῳ τῆ 19 Μαρτίου 1952

† Ὁ Δημητριάδος ἸΩΑΚΕΙΜ

Ι. Μητρόπολις Κορινθίας

Ἐχοντες ὑπ' ὄψιν τὰς διατάξεις τοῦ 2200/40 «περὶ Ἱ. Ναῶν καὶ Ἐφημερίων» Α. Ν. καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου ὀριζόμενα προσόντα νὰ καταλάβωσι τὴν κενὴν θέσιν τοῦ Ἐφημερίου τοῦ ἐν Μαύρα Λιθάρια Ἱ. Ναοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ σήμερον ὑποβάλωσιν ἡμῖν τὰ ὑπὸ τοῦ ὡς ἄνω Νόμου ὀριζόμενα πιστοποιητικά, προκειμένου νὰ ἀνακηρυχθῶσι ὑποψήφιοι Ἐφημέριοι τοῦ ὡς ἄνω Ἱ. Ναοῦ.

Ἐν Κορίνθῳ τῆ 29 Μαρτίου 1952

† Ὁ Κορινθίας Πρόκοπιος

Ἱερὰ Μητρόπολις Σισανίου καὶ Σιατίστης.

Προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν πλήρωσιν τῆς χηρεύουσης ὀργανικῆς Ἐφημεριακῆς θέσεως τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἁγίων Ἀναργύρων τῆς κοινῆς ἐνορίας τῶν Κοινοτήτων Ἁγίων Ἀναργύρων καὶ Δάφνης τῆς Ἐπαρχίας Βοῖου τῆς καθ' ἡμᾶς Ἱ. Μητροπόλεως, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους νὰ καταλάβωσι τὴν θέσιν ταύτην καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 47 τοῦ Α. Νόμου 2200/1940 «περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐφημερίων» ὀριζόμενα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίης προκηρύξεως ὑποβάλωσιν εἰς τὰ Γραφεῖα τῆς Ἱεράς Μητροπόλεως ἡμῶν, δι' αἰτιησεῶς τῶν τὰ ὑπὸ τοῦ ὡς ἄνω Νόμου προβλεπόμενα δικαιολογητικά.

Ἐν Σιατίστῃ τῆ 31η Μαρτίου 1952

† Ὁ Σισανίου καὶ Σιατίστης Ἰάκωβος

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΙΣ

Ἀνακοινούται ὅτι ἡ Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀμερικῆς Βορείου καὶ Νοτίου ἔχει ἐπείγουσαν ἀνάγκην δύο ἱερέων, ἵνα τοποθετηθῶσιν ὁ μὲν ἐν Χιλῆ, ὁ δὲ ἐν τῇ πόλει τοῦ Μεξικού. Ἀπαιτούμενα προσόντα:

1ον. Ἀπολυτήριον Γυμνασίου καὶ Ἀνωτέρου Ἐκκλησιαστικοῦ Φροντιστηρίου.

2ον. Ἡλικία (οὐχὶ ἀνωτέρα τῶν τεσσαράκοντα ἐτῶν) καὶ 3ον. Θὰ προτιμηθῆ ἔγγαμος οὐχὶ πολύτεκνος.

(Ἐκτῶν Γραφείων τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς)

“ΕΚΚΛΗΣΙΑ,,
ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΠΑΠΑΜΙΧΑΗΛ
Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, Ἀκαδημαϊκός
ΑΡΧΙΣΥΝΤΑΚΤΗΣ
ΕΜΜΑΝ. Γ. ΜΥΤΙΛΗΝΑΙΟΣ
Πρωτοπρεσβύτερος—Κατηχητῆς

Ἐπεὶ ὁ Τυπογράφος: ΤΙΜΟΛΕΩΝ ΡΟΥΤΣΗΣ

Ἐν Ἀθήναις. Ἐκ τοῦ Τυπογραφείου τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Ἰαοῦ 1.